

OBSAH

1. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE	3
1.1. Identifikační údaje o objektu	3
1.2. Identifikační údaje SHP	3
2. ÚVOD	4
3. DĚJINY OBJEKTU	5
3.1. Historie objektu	5
3.2. Historie města s přihlédnutím na stavební vývoj konce 19. století	6
3.3. Literatura	8
3.4. Prameny	9
4. ARCHITEKTONICKÝ POPIS	10
4.1. Situace	10
4.2. Základní popis a orientace	10
4.2.1. Popis celkový	10
4.3. Popis jednotlivých prostorů	12
4.3.1. Popis 1. podlaží – suterén	12
4.3.2. Popis 2. podlaží – přízemí	14
4.3.3. Popis 3. podlaží – 1. patro	22
4.3.4. Popis 4. podlaží – 2. patro	28
4.3.5. Popis 5. podlaží – půda a krov	34
4.4. Průčelí	36
4.4.1. Popis hlavní fasády	36
4.4.2. Popis oblých rohů fasády	37
4.4.3. Popis bočních fasád	38
4.4.4. Popis zadní fasády	38
4.4.5. Popis fasád nádvoří	38
4.5. Vnitřní nádvoří – plocha	39
4.6. Střecha – krytina	39
5. PŘEHLED STAVEBNÍHO VÝVOJE	40
5.a. KONSTRUKCE A MATERIÁL	40
5.1. Příprava stavby	46
5.1.1. Pozemek pro výstavbu	46
5.1.2. Soutěž na plány nové budovy	46
5.1.3. Finanční krytí stavby	47
5.1.4. Projektová příprava stavby	47
5.2. Výstavba budovy	48
5.2.1. První stavební období: Stavba budovy – zahájení v roce 1896	48
5.2.2. První stavební období – dokončení v roce 1897	49
5.2.3. První stavební období – sochařská výzdoba atik	51
5.2.4. První stavební období – kolaudace a dokončovací práce	54
5.3. Stavební aktivity po roce 1897	54
5.4. Druhé stavební období	55
5.4.1. Druhé stavební období - první snahy o přístavbu 1908 - 1914	55
5.4.2. Druhé stavební období – přípravy v roce 1921	57
5.4.3. Druhé stavební období – přípravy v roce 1922: hledání tvaru	59
5.4.4. Druhé stavební období – přípravy 1922: hledání podoby průčelí	60
5.4.5. Druhé stavební období – realizace přístavby v roce 1922	61

5.4.6. Druhé stavební období – realizace přístavby a opravy staré části v roce 1923	62
5.5. Historie stavby v letech 1923 – 1964	64
5.5.1. Odstranění desek 1964 - 1968	65
5.5.2. Historie stavby po roce 1964	66
6. ARCHITEKTONICKÉ A PAMÁTKOVÉ HODNOCENÍ	68
6.1. Stavebně – historický a památkový význam areálu	68
6.2. Soupis hodnotných prostor	68
6.3. Soupis hodnotných konstrukcí a detailů	69
6.4. Soupis hlavních závad	69
7. SMĚRNICE PRO BUDOUCÍ VYUŽITÍ A REKONSTRUKCI OBJEKTU	71
7.1. Obecné zásady	71
7.2. Zásady pro využití areálu	71
7.3. Architektonické a dispoziční zásady	71
8. ZÁVĚR	74
9. PŘÍLOHY	75
9.1. Seznamy doplňující texty	75
9.2. Pamětní tabule	77
9.3. Obrazová dokumentace	79
9.3.1. Situace stavby	79
9.3.2. Starší mapová a plánová dokumentace	79
9.3.3. Starší fotografické snímky	80
9.3.4. Fotodokumentace současného stavu	80
9.3.5. Plánová dokumentace	84
9.3.5.1. Starší plánová dokumentace	84
9.3.5.2. Vyhodnocení stavebního vývoje.....	86
9.3.5.3. Památkové hodnocení	86
9.3.5.4. Legenda	86

1. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE

1.1. Identifikační údaje o objektu

název objektu:	budova Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové
místní určení:	Hradec Králové, Náměstí Svobody 1
číslo popisné:	301
určení stavby:	stavba občanského vybavení
parcelní číslo:	st. 392, 759
památková ochrana:	památkově chráněné území
katastrální území:	Hradec Králové 646873
obec:	Hradec Králové
okres:	Hradec Králové
obec s rozšířenou působností:	Hradec Králové
SOMV:	Hradec Králové
rejstříkové číslo ÚSKP:	31888/6-4542; datum prohlášení 20. 1. 1981
GPS:	50°12'34.473"N, 15°49'36.203"E
vlastník:	Univerzita Hradec Králové, Rokitanského 62, 500 03 H. Králové

1.2. Identifikační údaje SHP

zpracovatel:	Mgr. Marek Madaj, Ph.D. Zahradní 578, 542 33 Rtyně v Podkrkonoší mmm.ex@seznam.cz

objednatel:	Ing. arch. Alexandr Wagner projektová kancelář Nerudova 912, 500 02 Hradec Králové 2

typ průzkumu:	standardní nedestruktivní
období pořizování dokumentace:	červenec – říjen 2012

Tato práce vznikla tvůrčím zpracováním autora, je jeho duševním vlastnictvím a je chráněna autorským právem podle autorského zákona. Ve smyslu tohoto zákona jsou chráněny i její jednotlivé části. Části nebo celou práci lze mechanicky, elektronicky nebo jinak reprodukovat pouze se svolením autora.

2. ÚVOD

Stavebně - historický průzkum budovy Pedagogické fakulty v Hradci Králové vznikl na objednávku Ing. arch. A. Wagnera, zpracovatele stavebních úprav objektu. Stavba je zapsanou nemovitou kulturní památkou s rejstříkovým číslem ÚSKP 31888/6-4542 od 20. 1. 1981, rozhodnutím OK ONV č.j. 21/81 ze dne 14. 1. 1981¹.

Objekt občanské vybavenosti byl v průběhu své existence využíván v souladu se svým určením jako školní ústav, s výjimkou průběhu světových válek, přičemž v těchto intermezzech nedošlo k výraznějším stavebním úpravám. Na objektu probíhaly rekonstrukce a udržovací práce zejména v 60. letech 20. století, které jej pozměnily pouze v detailech. Z oprav většího rozsahu se jednalo o výměnu střešní krytiny, částečně i oken (vnitřní fasády do nádvoří, částečně jihozápadní vnější). Z těchto důvodů se u tohoto objektu dochovaly původní stavební konstrukce a detaily, včetně vlastních konstrukčních součástí.

Podmínky pro provedení průzkumu byly vyhovující. Objekt byl v době průzkumu přístupný v zásadním rozsahu. Potřeba ani nutnost hloubkové sondáže nenastala. Podmínky byly optimální především z důvodu mimořádné dochovanosti původní stavební dokumentace, která po srovnání se skutečným stavem nejevila rozdíly.

Právě ona mimořádná dochovanost původní stavební dokumentace umožnila zpracovat vyčerpávající historii objektu. Autor vzal také v úvahu stávající již publikované údaje vážící se k objektu, které bude třeba do budoucna částečně korigovat a doplnit.

Při provádění průzkumu byla k dispozici rozsáhlá, byť roztržitá plánová dokumentace, uložená ve třech institucích. Potřebné plány vypracoval autor úpravou plánové dokumentace, poskytnuté objednatelem, na základě vlastních pozorování a měření ze srpna až září 2012, které poté využil jako podklad pro SHP.

V časovém určení vzniku stavebních konstrukcí se autor opíral o dostupné průkazné prameny historické povahy, dobře doložené ve stavební dokumentaci.

Provedení a úspěšné dokončení SHP by nebylo možné bez vstřícného přístupu objednatele A. Wagnera, dále i p. Kašpara, správce objektu (UHK) a Muzea východních Čech v Hradci Králové, jimž autor výzkumu děkuje.

¹ Rejstřík Státního seznamu nemovitých kulturních památek 1, poř. č. 4542.

3. DĚJINY OBJEKTU

3.1. Historie objektu

Optimistická atmosféra probuzení hospodářského života 90. let 19. století vystřídala předchozí období stagnace po krachu na vídeňské burze v roce 1873. Celkový trend obecného rozvoje průmyslu a obchodu, zvláště patrný v hradeckém regionu a městě samém², postupně dospěl k potřebě specializované školní instituce na Královéhradecku ještě v 1. polovině 90. let 19. století.

Tato skutečnost byla zřejmá především hlavnímu iniciátoru realizace myšlenky založení vyšší obchodní školy v Hradci Králové, jedné z prvních finančních institucí ve městě (založené v roce 1868) - Záložnímu úvěrnímu ústavu v Hradci Králové. U příležitosti pětadvacetiletého výročí trvání této instituce se její valná hromada rozhodla podělit o zisk společensky prospěšným způsobem a podpořit vznik obchodního učiliště poskytnutím 10 000 zl. na založení školy, získat pro věc další prostředky a založit "Sbor pro zřízení a udržování obchodní akademie v Hradci Králové"³.

Tento záměr našel potřebný ohlas, k prvotnímu iniciátorovi se v polovině 90. let přidaly další instituce a zamýšlený spolek byl ustaven. Jeho stanovy byly podepsány 4. 4. 1895. Ve Sboru figurovali významní občané města a jeho okolí, majitelé realit, statků a továren, zakladatelé finančních institucí z 60. let 19. století, kteří měli na zřeteli ekonomické a kulturní povznesení města a regionu a kteří také figurovali při založení zdejšího Sokola, muzea a divadla.

"Vyšší obchodní škola" byla po ministerském povolení z 22. 8. 1895 provozována již od 15. 9. 1895 jako tříletá⁴. Vznikla jako v pořadí čtvrtá škola tohoto typu v českých zemích⁵. Povinnost financovat školu a zajistit jí prostory na sebe vzalo usnesením z 29. 4. 1895 město⁶, dohledem nad školou pověřilo ministerstvo "Kuratorium Vyšší obchodní školy v Hradci Králové" (dále kuratorium).

Po několika letech provozu Vyšší obchodní školy se kuratorium rozhodlo přikročit k realizaci plánu výstavby vlastní školní budovy, k čemuž přispěly optimální ekonomicko – společenské podmínky společně s pozitivním posunem v plánování rozvoje města. Novostavba VŠO byla kuratoriem realizována v letech 1896 – 1897. Při VŠO byla od 1. 10. 1896 otevřena i pokračovací škola kupecká o třech ročnících, na začátku byly otevřeny pouze dvě třídy⁷. Jednoroční dívčí kurs byl poprvé zřízen 1. 9. 1901⁸. Výnosem místodržitelství 15. 7. 1902 byl název VŠO změněn na "Obchodní akademii v Hradci Králové"⁹.

V období 1. světové války byla škola zabrána armádou. Po jejím skončení vyvstala potřeba připojit k ústavu i abiturientský kurs a z důvodu velkého zájmu o dívčí dvojtřídní školu tuto rozšířit (před přístavbou měl ústav 4 ročníky s 8 třídami, 2 ročníky dívčí dvojtřídní školy o dvou třídách a 3 ročníky kupecké školy pokračovací). Taktéž bylo potřeba splnit podmínky ministerstva školství

2 Ve své době město samo sebe chápalo jako obchodní středisko severovýchodu Čech, řečeno ústy J. A. Komárka při slavnostní řeči otevření nové budovy, Paměti VOŠ v HK, 24; SOkA HK.

3 Paměti VOŠ v HK, 3, SOkA HK.

4 Do roku 1903, pak čtyřletá Obchodní akademie, dle místodržitelského výnosu z 15. 7. 1902, Paměti VOŠ v HK, 63; SOkA HK.

5 Do roku 1895 byly v Čechách pouze dvě vyšší obchodní školy – v Praze a Chrudimi, 1895 vznikly další v HK, Plzni, Brně a Prostějově, prozatím v náhradních prostorech - Velké náměstí č. p. 33; Komenského ul. č. p. 234.

6 Více o vzniku ústavu in: Paměti VOŠ v HK, 3 – 6, SOkA HK; nověji Encyklopedie města H. Králové 2011, 387.

7 PKmHK 1897, 145; inv. č. 516, kn. č. 227, SOkA HK.

8 Paměti VOŠ v HK, 46; SOkA HK.

9 PKmHK 1897, 63; inv. č. 516, kn. č. 227, SOkA HK.

z důvodu plánovaného převodu učitelského sboru z obecní do státní služby, které si rovněž kladly zvýšené prostorové nároky¹⁰. Proto bylo v roce 1921 rozhodnuto realizovat dlouhodobě plánovanou přístavbu školy, uskutečněnou v roce 1923¹¹.

Přístavbou byl objekt prostorově značně rozšířen, a po dokončení zde působila i železniční škola o dvou učebnách¹².

V roce 1942 byl název školy změněn na "Vyšší obchodní škola v Hradci Králové", roku 1944 budovu zabrala německá armáda, působil zde ženský lazaret. Po roce 1945 byla škola obnovena, výuka pokračovala od 4. 6.¹³

Výnosem z 12. 8. 1947 byl ústav přejmenován na "Obchodní akademie Jiřího Purkyně v Hradci Králové". 13. 1. 1949 byla škola zestátněna, činnost kuratoria byla ukončena a název upraven na "Vyšší hospodářská škola v Hradci Králové". V letech 1959 - 60 se "Střední ekonomická škola Jiřího Purkyně" přestěhovala do vedlejší budovy č. p. 331¹⁴ a kolem roku 1960 byla budova předána Pedagogickému institutu¹⁵, který povýšen na univerzitu zde působí dodnes. Obchodní akademie posléze zakotvila v náhradní budově, dnes sídlí v nedaleké ulici V Lipkách.

3. 2. Historie města s přihlédnutím na stavební vývoj konce 19. století

Město Hradec Králové (235 m. n. m.) se nachází v Polabské rovině na soutoku řek Labe a Orlice, ve výrazně vyvýšené poloze oproti okolí (převýšení přibližně 13 m).

Prostor města byl osídlen od pravěku, od konce 9. století se zde rozvíjelo opevněné eponymní hradiště, písemně doložené v Kosmově Kronice české¹⁶, které se postupně transformovalo do středověkého města; tento proces vrcholil na přelomu 12. a 13. století. Písemně je existence města po předchozích náznacích doložena listinou Přemysla Otakara I. z roku 1225; do tohoto období se obvykle klade vysazení lokačního města¹⁷.

Patrně ještě ve 13. století¹⁸ starší urbanistický vývoj s několika prvotními centry osídlení zregulovala nově vytyčená parcelační síť lokačního města s páteří vidlicovou komunikací. Zástavba městských obytných domů je písemně doložena k roku 1297. Parcelace kolem obou náměstí se ustálila v období 14. století, uliční linie se utvářely později.

V době husitských válek bylo město ovládnuto husity v roce 1420, kdy utrpělo požárem. Opěrným místem Jana Žižky – tzv. "menším Táborem" - se stalo roku 1423. V roce 1484 město opět celé vyhořelo.

V období do poloviny 16. století město profitovalo z potvrzených starších práv a výsad, a následně i z vlastnictví několika desítek vsí v okolí. V době rozvoje měst čítal Hradec v roce 1567 205 domů; v roce 1615 stejně tak 205 domů v okruhu hradeb, i když byl postižen několika požáry. Třicetiletá válka zasáhla město drancováním vojsk a požáry v letech 1639 - 1643, kdy bylo až 30 procent domů zpustlých. V roce 1654 v Hradci zbylo 115 sousedů, 2 noví, dále zde zůstalo dalších 27 domů a 64 pustých a rozbořených.

Obnova města probíhala v 2. polovině 17. století. V roce 1713 čítalo město v hradbách

10 Podle Kroniky města HK byli v červnu roku 1921 profesori Obchodní akademie postátnění – stali se tedy státními zaměstnanci.

11 1921 08 16, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

12 1923 09 08, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301

13 Encyklopedie HK 2011, 388.

14 Encyklopedie HK 2011, 388.

15 Umístění bylo původně myšleno jako dočasné, "dokud pro ni nebude vystavěna nová, vyhovující budova", 1967 11 02, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

16 Např. J. Wagner in Novotný 1975, 61.

17 Historie města na základě: Kuča 1997, 246- 278; Líbal 1956, 1 – 10.

18 Wagner uvádí polovinu 13. století jako dobu vzniku půdorysné osnovy města; in Novotný 1975, 61.

kromě jezuitské koleje celkem 212 domů. V době před rokem 1722 bylo v Hradci 200 právozářných domů. Poprvé došlo k číslování městských domů v roce 1756 (přečíslování proběhlo v letech 1776, 1785, 1805 a 1807). V době slezských válek Hradec několikrát vyhořel, především v roce 1762.

Podstatnou událostí pro další stavební vývoj města bylo zřízení městské pevnosti v letech 1766 – 1789. To vedlo k zániku rozsáhlých hradeckých předměstí. Hradec Králové opět vyhořel v letech 1818 a 1836. V roce 1843 čítalo vnitřní město 226 domů.

Stavební aktivity čtyřicátých let se musely omezovat vzdáleností ochranného pásma pevnosti, za nímž vznikaly grüunderské základy pozdějšího průmyslového rozvoje – např. dílna na hudební nástroje F. V. Červeného, pozdějšího osnovatele Obchodní akademie, v roce 1842, nebo továrna na pianu Petrof roku 1869, strojírna v Kuklenách a kožařské závody A. a J. Nejedlý 1884.¹⁹

Samostatným městem byl Hradec prohlášen v roce 1850, což podnítilo nový stavební ruch, tentokrát již v režii voleného městského zastupitelstva. Tato samosprávná instituce prováděla výstavbu nových budov a dotovala kulturní a školské instituce. Hradecká pevnost byla zrušena po dlouhých jednáních v roce 1884.²⁰ Zákaz výstavby v pevnostním obvodu byl zrušen již v roce 1858 a na určeném místě úzkého fortifikačního pozemku mezi Pražskou a Slezskou bránou vznikly první stavby, po obvodu města plynárna 1869, vodárna 1871, reálka 1871 (V. Weber), sokolovna 1884, nemocnice 1885 a divadlo 1885 (Weinhengst); tyto stavby však ještě trpěly stísněností pevností²¹. Takto omezené stavby vznikaly také v ulicích pod hradeckými svahy, především obytné domy ve skupinách s prolukami.²² Nepříliš šťastné bylo odstranění středověkých městských bran (1873 a 1875), nahrazování řady středověkých domů neohistorickými novostavbami a zahušťování starých domovních parcel dvorními objekty – všechno ještě v přetlaku pevnostního sevření.

Samotné odstraňování pevnostních objektů bylo slavnostně započato 4. 10. 1884 na východní straně pevnosti, postupovalo však pomalu, intenzivněji až po roce 1893 (smlouvy byly definitivně podepsány až v roce 1893, jejich součástí byly i odpevňovací operáty²³). Systematické bourání bylo zahájeno na západní straně pevnosti u pozdějšího hotelu Bystřice, pokračovalo až do roku 1914 a zbytky v letech 1929 – 30 v prostoru Krajského soudu.²⁴ Složitě otázky výkupu pozemků, finančních náhrad, řízení demolice a nové zástavby řešil od roku 1882 speciální "pevnostní odbor" u městské rady.²⁵

Zrušením a odklizením pevnostních staveb došlo k uvolnění stavebního prostoru, zastavovaného podle stanovené urbanistické koncepce, definované prvním regulačním plánem rozvoje města z roku 1890²⁶, řešícím (kromě jiného) urbanistickou koncepci prostoru pravého břehu Labe "klasicistním trojzubcem", kde byly pevnostní prvky již odklizeny. Řešený byl především prostor směrem k nádraží, dobově shledávaný neprakticky daleko od města jako daň z někdejší existence pevnosti.

Okolnost intenzivního nástupu rozvoje zástavby v období po zrušení hradecké pevnosti, vyvolaného nutností rozvoje vzrůstajícího se průmyslového centra, učinila za mimořádně vhodných podmínek osvíceného přístupu vedení města společně s rozvíjející se teorií plánování městských aglomerací z Hradce důležité místo v dějinách stavby měst.²⁷

19 Toman 1985, 14.

20 Nověji např. J. Jakl: Zmizelý Hradec Králové, Paseka 2005.

21 Toman 1985, 14.

22 Toman 1985, 14.

23 Toman 1985, 15.

24 Toman 1985, 15.

25 Toman 1985, 16.

26 Autor prvního regulačního plánu z roku 1890 ing. J. Zámečník z městské technické kanceláře; podrobněji Toman 1985, 16 -17.

27 Toman 1985, 7, 16.

Podle zásad Zámečnickova regulačního plánu vznikla řada obytných i veřejných budov, mezi nimi i školy: kromě obchodní akademie např. škola uměleckého zámečnictví na Pospíšilově třídě roku 1892 (T. Suhrada, dnes ekonomická škola; zde také další školy v letech 1896 – 1899, T. Suhrada); klášter a internát školních sester v letech 1899 – 1901, Rudolfinum roku 1901 (poté interní a kožní klinika), synagoga roku 1904; na třídě ČSA Adalbertinum roku 1895 (poté PKO), Grand hotel roku 1897 (V. Weinhengst), naproti přes řeku banka roku 1904 (V. Nekvasil), Gajerova kasárna roku 1897; na Orlickém nábřeží Boromeum (poté Krajský podnik pro film); podél nábřeží třípodlažní obytné bloky v letech 1893 - 1910.²⁸

Pravý labský břeh byl zastavován později, kromě obytné zástavby na Tylově nábřeží a obchodní akademie či učitelství z roku 1899 (G. Mrázek, dnes UHK).

Od roku 1962 je jádro Hradce Králové městskou památkovou rezervací, roku 1987 bylo vyhlášeno její památkově ochranné pásmo. Od roku 1990 je novější část města městskou památkovou zónou.

3.3 Literatura

- 1897: Vysvěcení nové budovy pro vyšší školu obchodní, Ratibor XIV, 543 – 544
- Benešová, M., Toman, F., Jakl, J. 2000: Salón republiky, Hradec Králové
- Domečka, L. 1925: Třicet let veřejné činnosti JUDra. F. Ulricha, Hradec Králové
- Dufek, P. 2009: RESTAURÁČORSKÝ PRŮZKUM č.p.301, (Mladá Boleslav), nepubl.
- Encyklopedie města Hradce Králové, Hradec Králové 2011
- Herain, K. 1930: Ulrychův Hradec Králové, Umění III, 313 – 314
- Jakl, J. 2005: Zmizelý Hradec Králové, Paseka 2005
- Kuča, K. 1997: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku II. Praha., 246- 278
- Líbal, D. 1956: Hradec Králové, Stavebně – historický rozbor, strojopis, uloženo Muzeum východních Čech Hradec Králové
- Lukeš Z. 1998: Architektura secese v Čechách 1896 - 1914, in: Dějiny českého výtvarného umění (IV/1) 1890 – 1938, Praha
- Novotný, V. 1975: Paměť měst, městské památkové rezervace v českých zemích, Praha
- Mlynář, K., Kaňka, J. 1934: Hradec Králové – přehled desetileté práce 1924 – 1934, Hradec Králové
- Poche, E. 1978: Umělecké památky Čech II., 1978, 79
- Potůček, J. 2009: Hradec Králové: Architektura a urbanismus 1895 – 2009, Hradec Králové

²⁸ Toman 1984, 18.

- Richter, M. - Semotanová, E. 1998: Historický atlas měst České republiky, sv. č. 5 - Hradec Králové, Praha
- Richter, M. - Vokolek, V. 1995: Hradec Králové, slovanské hradiště a počátky středověkého města, Hradec Králové, Praha
- Sklenářová, S. 2009: Kapitoly z dějin Univerzity Hradec Králové, Hradec Králové.
- Toman, F. 1985: Sto let výstavby a územního plánování města Hradce Králové, Hradec Králové.
- Toman, P. 1947: Nový slovník československých výtvarných umělců, Praha
- Tolman, J. V. 1928: Hrst vzpomínek na starý Hradec Králové, řada I., Hradec Králové
- Zikmund, J. - Pospíšilová, J. 2000: Fotoalbum města Hradce Králové, 1866 – 1918, Hradec Králové

3.4 Prameny

- 3.4.1. Magistrát města Hradec Králové (zkr. MM HK), archiv stavebního úřadu, složka 301 - stavební plány a dokumentace od roku 1896 do současnosti
- 3.4.2. Státní Okresní archiv Hradec Králové (zkr. SOkA HK), složka č. 35 – dokumenty a plány; Pamětní kniha města Hradce Králové (zkr. PKmHK) inv. č. 516; Paměti Vyšší Obchodní školy v Hradci Králové (zkr. Paměti VOŠ v HK); fotografie
- 3.4.3. Muzeum východních Čech v Hradci Králové – archiv (zkr. ArchMvČ HK), složka č.p. 301 - část plánové a písemné dokumentace k č.p. 301
- 3.4.4. Národní Památkový Ústav, Územní odborné pracoviště Josefov - archiv EDIS – fotografická dokumentace, památkové karty

4. ARCHITEKTONICKÝ POPIS

4.1 Situace

Stavba je situována uvnitř města Hradec Králové, na Pražském Předměstí. V době výstavby byl tento prostor označován Nábřeží Eliščino (1896), po prvním regulačním plánu jako blok H. Náměstí je ve tvaru půlkruhu, vzniklé v prostoru někdejšího ravelinu, původně označováno jako "Malé", od roku 1897²⁹ Františka Josefa; poté P. Jilemnického, Leninovo, dnes Náměstí Svobody.

Objekt č. p. 301 je vícepatrová, samostatně stojící veřejná účelová budova. Nachází se v čele domovního bloku, na západní straně městského centra, na pravém břehu Labe. Do Náměstí Svobody se obrací hlavním průčelím, boční křídla do ulic Tylovo nábřeží a V Lipkách. Stojí na lichoběžníkové parcele a její čtyři křídla obklopují menší vnitřní nádvoří.

4.2 Základní popis a orientace

4.2.1. Popis celkový

Objekt je volně stojící čtyřpodlažní neorientovaná budova se dvěma patry. Půdorysně vyplňuje čelo lichoběžníkového prostoru bloku, definovaného prvním regulačním plánem z roku 1890. Osově symetrická budova sestává ze čtyř nestejně starých křídel, obklopujících menší nádvoří. Frontální část se dvěma mírně vystouplými bočními pseudorizality (vystupujícími pouze v patrech) s osovou skladbou 1+5+1, oblé rohy o třech osách a obě boční křídla s předními pseudorizality (rovněž vystupujícími pouze v patrech) 1+5 pocházejí ze starší stavební fáze. V bočních křídlech pokračují osy v rytmu 1+3 s arkýřově mírně vystouplým panelem vyvažujícím přední rizalit, spolu s nejdelším zadním křídlem pocházejí z mladší stavební fáze.

Monumentálně pojatá, symetricky koncipovaná fasáda je sestavena ze dvou částí – průčelí starší části budovy v duchu rané secese, mladší je programově zjednodušená. Obě části navrhl H. Gessner (starší ve spolupráci s O. Bémem).

Monumentální účinek celkové symetrie v detailech narušují boční vstupy: starší budova je v předposlední 4. ose v přízemí otevřena vstupem (do někdejšího bytu ředitele – místnost 11100), upraveným v novější stavební fázi (původní byl zapuštěn hlouběji a uzavřen kovanou mříží, obdobně hlavnímu vstupu). O dvě osy dále se levé křídlo otevírá levým bočním vstupem se širokým světlíkem, nad nímž je plochý arkýř nesený na dvou bočních konzolách zvonovité profilace s motivem pěti kruhových terčů, otevřený velkým schodišťovým oknem procházejícím obě patra. Obdobný arkýř nad zcela stejným vstupem v pravém křídle je v patrech otevřen dvěma okny, odpovídajícími oknům pater.

Hlavní vstup je zdůrazněn třemi oblouky loubí o stejných šířkách, osově příslušných oknům v patrech. Vnitřní fasáda klasicky zaklenutého loubí je poměrně hluboce zapuštěna, prolomená třemi širokými vstupy, uzavřenými dvoukřídlými dveřmi se světlíky. Arkády loubí jsou uzavřeny dvoukřídlými ozdobnými kovanými železnými mřížemi. Ke vstupu po celé šířce loubí vede sedmistupňové schodiště, po stranách s profilovanými pylony s motivem tří kruhových terčů, sloužícími jako sokly pro plastiky ležících sfing. **Sfingy** představovaly symbol vědění, poznávání a tajemství (plastiky sfing původně sloužily zároveň jako podstavce svítelnám).

29 PKmHK 1897, 143, 145; inv. č. 516, kn. č. 227, SOKA HK.

Výtvarná skladba hlavního vstupu podtrhuje zcela klasické pojetí monumentální symetrie průčelí.

Dalším detailem narušujícím symetrii budovy je kompozice sklepních oken, které se nacházejí pouze pod levou částí budovy (na pravé straně hlavní fasády pouze naznačeno, po levé straně okénko u schodiště proraženo dodatečně).

Zadní, dvakrát lomené křídlo po stranách pravoúhle nasedá na obě boční a spojuje se v prostřední části úsekem rovnoběžným s křídlem frontálním. Zadní průčelí je nejdelší, členěno dvěma mělkými slepými bočními pseudorizality a vystouplejším širokým centrálním pětiosým rizalitem. Tento je blíže členěný v rytmu 1+3+1, boční zdi jsou po šesti osách. Pravý boční pseudorizalit je výjimečně v přízemí prolomen jedním oknem (někdejší byt druhého školníka, místnost 11201). Oba boční pseudorizality jsou v atice ukončeny nízkými zděnými štíty, bez sochařské výzdoby. Naproti tomu všechny čtyři rizality starší stavební fáze jsou ukončeny plastikami na segmentových podstavách, výrazně určujícími výtvarné působení budovy.

Čtyři alegorické skupiny pískovcových plastik představují alegorii světského obchodu:

A) *na hlavním průčelí vlevo: Alegorie obchodu z hlediska dopravy námořní* - mužská plastika s blesky v ruce jako symbolu rychlosti, po boku loď s kotvou, postava Atlanta nese na ramenou plný glóbus – zeměkouli, představuje naši planetu a symbolizuje vládu obchodu nad světem;

B) *na hlavním průčelí vpravo: Alegorie obchodu z hlediska administrativy a dopravy pozemské* - mužská postava po pravé straně původně s pochodní, od roku 1923 chybějící (upadlé) rameno doplněno jako opírající se o kolo, pochodeň byla symbolem osvěty a poznání, po stranách zákoník a okřídlené kolo - symboly elektrického a parního pohonu v dopravě, postava Atlanta nese plný glóbus – představuje naši planetu;

C, D) *nad bočními křídly: Alegorie obchodu národohospodářského a administrativního* - stejné plastiky, pouze zrcadlově obrácené, ženské postavy znázorňují obchod a jeho národohospodářský význam, motiv ženy představuje plodnost země, k čemuž se také vztahují zemské plodiny po stranách – obilné snopy, ozubené kolo symbolizuje jejich zpracování pro obchod, figury nesou prolamované glóby symbolizující sluneční soustavu (podle dalšího výkladu poledníky členěné glóby symbolizují rozdělení zemského povrchu, podmiňující dopravu na souši a po moři).

Významným sjednocujícím prvkem architektonického výrazu budovy je silně vystouplá korunní římsa, členěná čtvercovými kazetami s motivem kruhových terčů.

Střecha budovy sestává ze dvou pultových částí, přiléhajících na výtvarně pojatou asymetricky středovou komínovou zeď se sklonem 35° do ulice a 48° do nádvoří. V diagonálních přechodech komínové zdi mezi hlavním a bočními zdmi vystupují vyšší segmentové štítky se zlacenými písmeny MCM. Původně byly výtvarně pojaty i kdysi vystupující plochy pološtitových zdí, v 80. letech 20. století potlačené prostým oplechováním. Místa jejich styku s komínovou zdí byla korunována dekoračními koši (zámečnická práce?) kolem rour zaústění větráků, k jejich odstranění došlo při opravách střechy. Tato byla původně kryta břidlicovou šupinou (jeden prvek s vyznačenými iniciálami zachován v krovu nad aulou).

Dvorní průčelí je poměrně členité, co se však týká dekorací, prostší. Jeho průčelí sestávají ze čtyř hlavních křídel, přičemž z průčelí hlavního křídla vystupuje schodišťový trakt na mírně obdélníkovém půdorysu uzavřeném oblými rohy, parafrázujícími přední průčelí. Zbylé části průčelí předního křídla po stranách jsou ve styčích s bočními křídly diagonálně lomené a vytvářejí tak po dvou okenních osách. V přízemí pravé diagonály je prolomen vchod, původně nástup do tělocvičny.

Průčelí schodišťové části je členěno jako trojosé, okna jsou v nich prolomena v obvyklém rozměru, v nejvyšší části doplněna horizontálně oválnými okny v osách. Okna předstupují před zeď neobvykle vystouplými šambránami. V přízemí schodišťového traktu se utváří prostor dvorního loubí, zaklenutého, otevřeného jedním stlačeným obloukem a po stranách se dvěma otevřenými vertikálně oválnými okny ve vpadlých obdélných rámcích s motivem dvou kruhových terčů.

Středová osa schodiště vystupuje do mírného pseudorizalitu, ve spodní části zvýrazněného bočními neklasicky profilovanými opěráčky; dvojice dalších stejných je také po stranách plochých, plných bočních zdí schodiště (pouze v přízemí prolomeny dvojice malých oken). Schodišťový výstupek je zakončen mírně vystouplou, neklasicky profilovanou římsou.

Boční vnitřní průčelí starší části budovy jsou čtyřosá, částečně překrytá půdorysně obdélnými výstupky se zaoblenými rohy směrem do nádvoří. Na pravé straně v přízemí je rytmus oken dispozicí tělocvičny částečně pozměněn, jedno okno je posunuto a jedno chybí. Zrovna tak přízemí levého křídla v přízemí pozměňuje přístupová rampa s vyzdřeným balkonem a kovaným zábradlím, okno je upraveno jako vstup (do někdejšího bytu ředitele), dvě sklepní okna jsou zvětšena. Nad korunními římsami (stejně, jako u schodiště) se po stranách nacházejí technické kvadratické výstupky – odvětrání vertikálních kanálů dešťové vody.

Vnitřní průčelí zadního křídla po stranách překrývají obdélné výstupky pro sanitární zařízení, v přízemí nestejně. Místnost v přední část přístavku po levé straně měla původně sloužit jako vstup do ředitelského bytu z rampy, proto je okno posunuté (v době přístavby školy byl nedávno zrušený ředitelský byt nejspíš opětovně zřízen na původním místě, komunikace rampou do nádvoří však zůstala původní). Okenní osy sanitárních přístavků jsou v počtu dvou po delší straně (zde užší a širší okno) a jedna osa po užší. Přístavky zakončuje římsa.

Uprostřed zadního křídla do nádvoří vystupuje široký rizalit o šesti osách, v přízemí jsou dvě prostřední nahrazeny vstupem. Po stranách hlavního rizalitu průčelí člení dvě okenní osy. V jimi sevřeném prostoru mezi sanitárními přístavky a rizalitem se nacházejí dvě přízemní vestavby ze 70. let 20. století, zmenšující prostor nádvoří.

4.3 Popis jednotlivých prostorů

Seznam níže popisuje interiéry jednotlivých očíslovaných prostor. Budova ústavu užívala v době provádění stavebně – historického průzkumu centrální evidenci jednotlivých uzamykatelných dveří, ve vnitřních směrnících a seznamech je tento systém vztahován také na označování prostorů, které se za takto označenými dveřmi nacházejí. Pro usnadnění orientace se autor průzkumu rozhodl tento systém použít v rámci této práce k označování jednotlivých prostorů.

4.3.1. Popis 1. podlaží – suterén

Toto podlaží nevyplňuje celý prostor pod prvním patrem, chybí především pod pravým křídlem budovy, kde se nachází tělocvična, která využívá vzniklý rozdíl nivelet pro dosažení potřebné výšky místnosti. Podsklepená je především levá strana budovy, a to ve staré i novější části. Sklepy jsou přístupné dvěma vstupy – ze starší budovy a z novější přístavby. Starší část sklepů včetně chodeb a stropů je ve všech plochách omítnutá, vnitřní prostory mladší části jsou s výjimkou kleneb ponechány bez omítek. Část bývalé kotelny je konstruována z litého betonu a cihel, také bez omítek.

Prostorem **10000** je přístupný sklep pod starší částí budovy, opatřený jednokřídlovými dveřmi o.t., se segmentem zaklenutým prostupem z dvorního loubí; do sklepního podlaží sestupuje schodiště s 13 žulovými, na hraně profilovanými stupni z úrovně dvora. Schodiště (pod středním ramenem hlavního schodiště) se v této niveletě otvírá segmentem, šíře zdi dosahuje přibližně 1 m. Z prostoru pod levým ramenem hlavního schodiště (přístup na nádvoří) vede na toto schodiště další vstup s jednoduchými svlakovými deštěnými dveřmi na dlouhých pásových závěsech nasazených na

svlaky, s průmyslovým krabicovým zámkem. Prostory jsou také propojené jednoduchým, menším kruhovým oknem. Prostor schodišťového ramene je uzavřen žulovými stupni středního ramene schodiště. Po zdi probíhají jednoduchá dřevěná madla na kovaných železných konzolách.

Chodba **10001** je zaklenutá jednoduchým mírným segmentem, děleným pasy, rovněž uzavřenými segmenty. Po levé straně ústí do diagonálního ohybu, zaklenutého stejně tak segmentem. V přední části je dodatečně prolomený vstup do prostoru 10020 s železnou zárubní. Po pravé straně je prostor novodobě předělen příčkou s novodobými dveřmi na železnou zárubeň. Obdobného charakteru jsou i vstupy do prostorů 10030 a 1040. Chodba je dlážděná původními cementovými dlaždicemi, překrytými novodobým linoleem.

Chodba **10002** je zaklenutá jednoduchým mírným segmentem s pasy. Na levé straně se láme diagonálním ohebnem, zaklenutého rovněž segmentem. Po pravé straně je podlouhlý prostor novodobě oddělen příčkou s novodobými dveřmi na železnou zárubeň. Chodba je dlážděná původními cementovými dlaždicemi, překrytými novodobým linoleem.

Chodba **10010** je zaklenutá jednoduchým mírným segmentem, děleným segmentovými pasy. Směrem do nádvoří je zeď prolomena jedním malým oknem s pravoúhlým záklenkem a jednoduchými svakovými, dovnitř otvíravými okenicemi s pásovými závěsy na svlacích. Ze vstupní chodby je přístupná novodobými dveřmi na železnou zárubeň. Chodba je dlážděná původními cementovými dlaždicemi, překrytými novodobým linoleem.

Prostora **10020** je protáhle obdélníková, zaklenutá segmentem, z ní se vydělila prostora 10030. Vchod byl opatřen novými dveřmi s železnou zárubní. Ve zdi je nově proražené okno. Místnost v době výzkumu nebyla přístupná.

Prostora **10030** je rovněž protáhle obdélníková, zaklenutá segmentem, vznikla vydělením ze sousední místnosti 10020 a z chodby byl proražen vchod. V pravé boční zdi je takto vzniklá široká nika překlenutá segmentem. Tento nosný pás byl uzavřen dodatečně (původně byl průchozí do 10020). Ve zdi do hlavního průčelí je jedno okno (naproti dveřím, s šikmým bankálem). V porušení zdiva je patrné užití starších, pevnostních cihel. Stávající podlaha je litá betonová.

Prostora **10040** je rozdělená novodobými příčkami na místnosti 10041 a 10042. Prostora je obdobného charakteru, jako výše popisovaná místnost 10030 – jednotlivé úseky protáhle obdélníkové, zaklenuté segmentem, vydělené z původně větších celků. Ve zdi do bočního – levého průčelí je v každém úseku jedno okno. Stávající podlaha betonová, překrytá novodobým linoleem.

Chodba **10050** je zaklenutá jednoduchým mírným segmentem, děleným segmentovými pasy. Příčky vydělující tento úsek chodby jsou novodobé. Směrem do nádvoří prolamují zeď dvě dodatečně rozšířená okna s pravoúhlými záklenky, z vnější strany s mřížemi. Ze vstupní chodby je prostor přístupný novodobými dveřmi se železnou zárubní. Chodba je dlážděná původními cementovými dlaždicemi, překrytými novodobým linoleem.

Prostory **10060** a **10070** jsou rozdělené novodobými příčkami na místnosti 10061, 10062 a 10070. Prostory jsou obdobného charakteru jako výše popisovaná místnosti 10030 – jednotlivé úseky protáhle obdélníkové, zaklenuté segmentem, vydělené z původně větších celků. Místnost 10070 je širší. Ve zdi do bočního – levého - průčelí jsou tři sklepní okna. Součástí tohoto prostoru je i schodišťová část z někdejšího bytu ředitele, nepřístupná.

Rozsáhlý prostor **10080** (sklad knihovny, předtím palivový sklad) otevírají novodobé dveře s částečným prosklením. Prostory jsou zaklenuty v levém bočním křídle třemi nestejně širokými segmenty, nesenými na segmentových pasech. Více segmentových úseků je průchozích – 3 prostory kleneb na pasech, každý úsek končí okenní nikou uzavřenou pravoúhlým záklenkem (podobně jako komunikační prostupy), osazenou mřížkou se čtyřmi plechovými výplněmi, perforovanými pětici malých kruhových větracích otvorů, uspořádaných do růžice. Zevnitř jsou dodatečně instalovány jednoduché železné mříže.

Dva podélné, úzké prostory, kolmé na průčelí zadního traktu jsou plochostropé, betonový strop je podepřen pravoúhlým pasem. V ose průchodu do prostoru s rovným stropem vede prostup uzavřený plechovými dveřmi do bývalé kotelny 10090. Prostor se do vnější fasády otevírá dvěma obdobnými okénky. V místnostech jsou instalovány radiátory. Podlaha prostory je překryta novodobým linoleem.

Prostora **10090** (kancelář správce a sklad, bývalá kotelna), přístupná dveřmi o.t., je z důvodu někdejšího umístění kotlů rozdělena i výškově, je dvoupodlažní. Ve spodní, hlouběji zapuštěné části je strop vyšší než v ostatních sklepních prostorách. Z místnosti vstupu se přes tři schody vchází do vyvýšené oddělené části na traverzách s rovným stropem, používané jako kancelář. V zadní části vstupní místnosti vychází další prostup o 5 stupních, vedoucích na podestu za vestavěnou místnost do spodního zahluobeného prostoru, situovaného pod kanceláři.

V prostoru sklepního okna je výtahová šachta s otvorem překrytým kovovou deskou, která sloužila pro vývoz popela.

4.3.2. Popis 2. podlaží – přízemí

Vstupní **podloubí** je do průčelí otevřeno třemi oblouky na dvou poměrně širokých pilířích – tyto jsou do zdi "prolomeny". Pokračuje vstupem do vestibulu ve stejném osovém pořádku, vedou do něj tři stejné, plnohodnotné bránové vstupy s půlkruhovými nadsvětíky. Loubí je podélné, zaklenuté mírně stlačenou valenou klenbou, s průnikem tří dvojic protilehlých nestyčných trojbokých výsečí. Po obou bočních stranách jsou štuková rámovaná tabla v úpravě z roku 1923 s dva krát osmi tabulkami s nápisy (viz příloha), z nichž některé, připomínající jméno císaře, byly v roce 1923 vyměněny. Původně zde byly tyto tabulky osazeny v bohaté secesní štukové vegetabilní ornamentice (viz foto vstupního loubí s vítáním návštěvy z roku 1903). Arkády vstupu jsou chráněny uzavíratelnými ozdobně kovanými mřížemi, kování jsou též opevněny i komunikačně namáhané rohy. Umělecky kované, dovnitř otvíravé dvoukřídlové mřížové stěny s motivy festonů, vavřínových věnců a liliových květů jsou osazeny ve všech vstupních arkádách. Mřížové stěny jsou kovářskou i zámečnickou prací.

Prostor **vestibulu 11000** patřil spolu s aulou a hlavním schodištěm k reprezentativním prostorům budovy, proto byla jeho výzdobě věnována mimořádná pozornost. Je přístupný trojicí vstupních dveří (popis v kapitole materiál), na protější straně z něj vede další trojice prostupů k hlavnímu schodišti. Z tohoto prostoru původně vycházel po straně další – dnes okénko vrátnice - a na protější straně ještě jeden do někdejšího bytu školníka.

Podlaha je původní, seskládaná z dvoubarevné keramické krytiny (tzv. šatovky) žlutohnědé a červené okrové barvy, s protiskluzovou úpravou. Dlaždice ve formě pravidelných osmiúhelníků jsou šachovnicově uloženy, ve vzniklých čtvercových plochách jsou vloženy menší čtvercové dlaždičky. Do dlaždic jsou vtisknuty vegetabilní vzory. Okraje přiléhající ke zdem a prostupy do chodby jsou vyloženy čtvercovými dlaždicemi s jednoduchým hlubším vzorem s protiskluzovou

funkcí. Tyto plochy jsou odděleny dekorativními dvoubarevnými dlaždicemi s výrazným secesním vegetativním dekorem. Štuková výzdoba zdí je ve spodních třetinách střízlivá, členěná pouze paneláží. Na pilířích mezi vstupními dveřmi člení soklová pole 12 kanelur, v horní třetině štuková pole s Merkurovou holí (tyto stylizované jako pochodeň se dvěma ovíjejícími se hady a festonem, na pozadí girlanda), pole na spodních rámech podepřena konzolkami. Horní třetiny užších zdí obsahují v mírně vpadlých panelech štukové dekory se zavěšenými květinovými festony se stuhami; dále stuhami ovinutými kruhovými motivy uprostřed s konci stuhy volně splývajícími dolů. Zdi delší strany protějščí ke hlavnímu vstupu opět zdobí motiv Merkurovy hole.

Strop je poměrně prostý, plochý, po okrajích odstupněný neklasičsky profilovanou římsou, podepřenou plochými stylizovanými konzolkami (v počtu 8 x 15).

Chodba 11001 vstupního prostoru před hlavním schodištěm sestává z pěti polí oddělených pasy a zaklenutých velmi plochými plackami oddělenými podloženými rozšířenými pasy (ploché nosníky?), obcházející zdi po způsobu fabionu a nasedající na ořímšené mělké a široké pilastry, vystupující ze zdí. Prostora je přístupná trojicí kyvadlových dveří z vestibulu, ústí především do hlavního schodiště, po stranách ve směru pokračování chodeb do uzavřených prostorů. Podlaha je v současnosti krytá linoleem (pochází z nedávné doby) světlé barvy s hnědým mramorováním, okraje olepeny plastovou přechodovou lištou světle hnědé barvy. Pod linoleem je patrná betonová podlaha složená z diagonálně kladených čtvercových dlaždic šachovnicového uspořádání. Okna do dvora v pravoúhlých špaletách jsou nepůvodní. V nástupech na schodiště jsou zdi opatřené kovanými ochranami rohů, příbuznými tvarosloví zábradlí.

Nevelká prostora **chodby 11002** - vstupního prostoru do nádvoří a zadního křídla budovy je situována pod levé rameno hlavního schodiště, které tento prostor uzavírá. Sedmi profilovanými žulovými stupni (s dvakrát vpadlými panely ve schodnicích – dva ústupky) překonává výškový rozdíl zvýšeného přízemí. Podlahu tvoří betonová dlažba z šachovnicově diagonálně kladených černých a bílých dlaždic; spodní blok (silně sešlapaná dlažba) je původní, vrchní nedávno vyměněný. Prostor osvětlují dvě malá okna (nepůvodní) po levé straně, průchodný je dvěma jednokřídlovými dveřmi o. t. s plným rámovým křížem. Z dolní podesty vychází ještě další dveřní prostup do sklepního schodiště, uzavřený jednoduchými svlakovými dveřmi s průmyslovým krabicovým zámkem, tyto prostory propojuje i malé kruhové okno; po stěnách dřevěná madla.

Zrcadlově symetrická, obdobná prostora **11003** – (WC zaměstnanci, původně v přední části toalety a vzadu komora) je dnes sjednocená jako sanitární místnost se sprchou, výška v úrovni chodby. Je situována pod pravé rameno hlavního schodiště, které tento prostor šikmo uzavírá. Podlaha je novodobá, tvoří ji keramická glazovaná dlažba. Prostor osvětlují dvě malá okna (nepůvodní) po pravé straně. Prostora je přístupná jednokřídlovými dveřmi o. t. s plným rámovým křížem. Vnitřní dveře jsou novodobé, ploché.

Pod hlavním schodištěm prostora **11004** – loubí do nádvoří je tvořeno ze tří částí, zaklenutých stlačenými plackami oddělenými stlačenými pasy na mělkých pilastrech. Boční části jsou v rozích zaobleny, otevřeny vertikálními otevřenými eliptickými okny do nádvoří; prostřední část obloukem. Prostora je dlážděna původními pískovcovými plotnami. Pravá část je dnes oddělena novodobou mřížovou stěnou s lisovanými pilinovými panely s vrtanými větráky, okno uzavřeno obdobnou mříží.

Hlavní chodba novější přístavby **11005** není v přízemí se starší hlavní chodbou 11001 přímo propojena. Chodba je plohostropá, probíhá po celé délce boční osy zadního křídla, přibližně ve

svých třetinách je dvakrát lomena pod tupými úhly; na svých koncích lomeně ústí k bočním vstupům. Dnes je přístupná vstupem z nádvoří, původně i dvěma, dnes nepoužívanými bočními vstupy. Hlavní vstup obsahuje schodiště se zábradlím, tvarově odvozeným od zábradlí bočního schodiště. V tomto prostoru je také vstup do suterénu přístavby. Schodišti jsou opatřeny i boční vstupy. Vstupní levé schodiště dále pokračuje jako boční komunikační a únikové, pravé sloužilo pouze jako vstup. Chodba je třikrát opatřena kyvnými dveřmi s nadsvětíky, její povrch dnes zakrývá novodobé linoleum; na dolní podestě vstupního schodiště tvoří podlahu betonová dlažba z šachovnicově diagonálně kladených černých a bílých dlaždic v rámu. Chodba byla původně osvětlená dvěma dvojicemi oken do nádvoří, která zanikla vybudováním dvorních přístavků; dále čtveřicí oken středového nádvorního rizalitu, která byla pojmuta do dodatečně vzniklých místností 11300, 11310 a 11320. Chodba je tedy osvětlena v hlavní míře uměle a dále světlem z nadsvětlíku původních vstupních dvoukřídlových dveří. Při vestavbě kanceláří do původních šaten byly nad jejich vchody zřízeny světíky, ty jsou ale nyní zabílené.

Hlavní schodiště **11006** je visuté s pohodlným sklonem, sestává ze tří ramen nesených vřeteny, bočními zdmi a pilíři. V přízemí z chodby 11000 vychází jeho nástup středním ramenem. To je po stranách ukotvené na dvou přímých vřetenech, vystupujících jako boční šikmá zeď se zavinutými konci. Vlastní schodiště je tvořeno 18 žulovými stupni s profilovanou schodnicí. Vede do prvního mezipatra – podesty, odkud pokračuje dvěma rameny do prvního patra. Do patra z mezipatra vede po každé straně 17 schodů, podepřených po stranách skrytými traverzami. Zde je již schodišťová prostora do chodby 12001 zcela otevřená, spočívá na čtvercových pilířích s přisazenými pilastry. Prostora je v podestách osvětlena třemi okenními prostupy s novodobými okny v pravoúhlých špaletách, pod okny jsou římsy z umělého kamene s vydatou esovitou profilací. V tomto prostoru byl důraz kladen na výzdobu, gradovaný zábradlím. Ploché pilastry mají ořímsený vrchol a mírně odsazené sokly. V jejich nejvyšší pětině je užitý motiv pěti kanel o nestejně šířce ve střídavém rytmu. Profilovanou římsou jsou opatřeny i římsy kladí. Zdi tohoto prostoru jsou zdobeny vpadlými panely s plochým, neklasicky profilovaným římsovým okrajem, zdi podest člení ořímsené pilastry s kanelami; v jejich stylizovaných náběžnicích je užitý motiv pěti kruhů. Nepůvodní madla jsou dřevěná, přichycená k bokům zábradlí a horizontálními kotvami do bočních zdí. Proti opotřebení jsou všechna nároží chráněna kování, obdobným tvaroslovím zábradlí.

Boční schodiště **11007** v levém křídle budovy se vstupním prostorem levého vedlejšího vstupu vychází především po stránce umělecko – řemeselného ztvárnění ze své předlohy, kterou je hlavní schodiště budovy po částečném zjednodušení (místo čtyř dvojic základních prvků tři; naprosto je potlačena výzdoba zděných částí). Oproti němu je výrazně užší, dvojramenné bez vřetenové zdi. Začíná u bočního vstupu krátkou chodbou, od vstupních dveří po 8 stupňů schodiště do úrovně přízemí. Chodba je přehrazena původními kývavými dveřmi o. t., zčásti (snad) ještě se zbytky původního fládování, zčásti opatřené nevhodným nátěrem. V horních dvou třetinách obsahují jejich výplně neprůhledné skleněné výplně. Nepůvodní jsou i hliníkové úchytky. Dlažba sestává z diagonálně kladených dvoubarevných cementových dlaždic s bordurou. Do vstupní chodby je přizděná rozvodná skříň.

Schodiště tvoří čtyři ramena, a kromě částí chodeb i dvě mezipodesty. Jednotlivá ramena sestávají z 16 kamenných schodnic. Ty jsou v současné době oplepeny linoleem, včetně podest. Schodiště je po celé své výšce osvětleno vysokým členěným oknem (viz odd. Materiál...).

Prostora vrátnice **11020** (původně ředitelna, obytný pokoj) o šířce jednoho okna je plochostropá, původně průchozí do místností 11000 a 11030. Je přístupná z chodby 11001 jednokřídlovými zdvojenými, do chodby a místnosti otvíravými plnými dveřmi o. t. s plným obkladem špalety.

Místnost je osvětlená jedním původním oknem zvláštního typu, nižším než v ostatních místnostech, bez ventilačního křídla, s roletovou komorou. Podlaha je krytá linoleem.

Místnost **11030** (pracovna, původně kancelář, obytná místnost) je menší, přístupná z chodby 11040 jednokřídlavými, do místnosti otvíravými plnými dveřmi o. t.. Místnost je osvětlená jedním původním oknem o. t., v levé boční zdi se nacházejí druhé dvoukřídlavé původní dveře o. t. průchozí do vedlejší místnosti 11050 s nepůvodním kováním. V rohu místnosti je patrné zkosení zdiva. Podlaha je krytá linoleem.

Chodbu **11040** (původně chodba ředitelského bytu, u dvorní zdi příčkami odděleny koupelna a dvě toalety) dnes člení novodobá příčka, rozdělená ve směru k bočnímu vstupu ředitelského bytu. V prostoru chodby za touto příčkou se nachází novodobá vestavba, která přepatrovala prostor – ve výšce dvou třetin vstupních dveří místnosti č. 11060

Rohová prostora **11050** (praktikum školních pokusů, původně ředitelna – byt ředitele) se nachází v levém zaobleném nároží budovy. Je přístupná z chodby 11040 dvoukřídlavými dvěřmi o. t. se špaletou otevřenou do chodby, otvíravými do místnosti. Dveře jsou opatřeny nepůvodním nátěrem, klika je nepůvodní, bakelitová. Místnost osvětlují tři původní okna o. t.. V boční zdi nově osazené novodobé dveře propojují prostor se sousední místností 11060.

Místnost **11060** (praktikum školních pokusů, původně byt ředitele) je menší o osově šířce dvou oken. Místnost je v rohu nepravidelná šikmou plochou, vzniklou zesílením zdiva vstupu do oblé části. Je přístupná z chodby 11040 dvoukřídlavými dveřmi o. t. se špaletou otevřenou do chodby, s dveřními křídly otvíravými do místnosti. Dveře jsou opatřeny nepůvodním nátěrem, klika se dochovala i se zámkem původní - mosazná s mosaznou klikou, krytkou i štítkem (typ Elegant ?); dosud zamykanou původním klíčem (foto DSC_0633; jedná se o původní umístění?). Místnost osvětlují dvě původní okna o. t.. V boční zdi se nacházejí nově osazené, nepoužívané novodobé dveře, propojené se sousední místností 11050.

Chodba **11070** (původně chodba ředitelského bytu, u dvorní zdi vzadu příčkami oddělena místnost služby), dnes jako obytná chodba, s nepoužívaným vstupem na nádvoří – původními zdvojenými dvoukřídlavými dveřmi s nadsvětlikem, na vnější straně se rovněž dochovala původní klika se štítkem. Kromě dveří je tento prostor, s linoleem na podlaze, osvětlený dalším, nepůvodním oknem; poslední okno v zadní části zazděno. Dveřní prostup (novodobý, s číslem 11090) ústí do prostoru 11007.

Prostora **11080** (laboratoř elektroniky, PC pracoviště, původně byt ředitele) je menší v osově šířce dvou oken. Je přístupná z chodby 11070 dvoukřídlavými dvěřmi o. t. se špaletou otevřenou do chodby, s dveřními křídly otvíravými do místnosti. Dveře jsou opatřeny nepůvodním nátěrem, klika nepůvodní. Dřevěné obložky dveří ze strany chodby jsou poškozené, patrné tesařské zárubně. Místnost osvětlují dvě původní okna o. t..

Prostora **11100** (kancelář, původně boční samostatný vchod do bytu ředitele) je plochostropá, úzká. Její přední část slouží jako předsíň, vnitřní část oddělena dveřní stěnou s dvoukřídlavými dveřmi, které jsou v horní části spolu se stěnami neprůhledně průsvitně zasklené původním sklem; s velkým čtyřtabulkovým nadsvětlikem v horní části. Místnost je osvětlená původním vchodovým nadsvětlikem. Dveře jsou ze směru chodby opatřené původním mosazným kukátkem (foto DSC_0651); později i přidavným zámkem. Do místnosti je vestavěná nová, na hrubo zřízená

podlaha, výškově upravující prostoru do úrovně chodby a zcela zakrývající schodiště pod sebou. Zde se již v první fázi výstavby budovy nacházel tomuto podobný vchod (výrazně zapuštěný do průčelí, kolem první světové války byt, patrně i s vchodem zrušen a roku 1923 obnoven v dnešní podobě).

Místnost **11110** (kancelář, podle původních plánů kuchyně ředitelského bytu) je poměrně široká, přístupná z bývalého nástupu ke vchodu ředitelského bytu jednokřídlými původními dveřmi o. t.. Místnost osvětluje jedno okno o. t. s původním systémem ovládání ventilačního křídla. Podlaha je krytá linoleem.

Malá prostora předsíně **11130** (dodatečně vydělená z učebny dívčí obchodní školy) je malá komunikační plochostropá místnost přístupná z chodby 11005 původními, dvoukřídlými dveřmi o. t. s novým nátěrem, zpod něž prosvítá původní, tmavě hnědé fládrování, klika nepůvodní, kování kliky hliníkové s koulí. Dělicí příčky jsou novodobé. Místnost není přímo osvětlena, podlaha kryta linoleem.

Menší prostora **11131** (pracovna, dodatečně vydělená z učebny dívčí obchodní školy) o šířce jedné okenní osy oddělená příčkou, obloženou dřevotřískovým lisovaným obkladem. Okno je původní o. t. s nefunkčním pákovým mechanismem. Okno je novodobě zamřížované dvěma otvíravými, uzamykatelnými křídly z vnitřní strany. Podlaha je krytá linoleem.

Učebna **11132** (původně učebna dívčí obchodní školy) o šířce dvou okenních os oddělená příčkou, obloženou dřevotřískovým lisovaným obkladem členěným do obdélných polí. Okna jsou původní o. t., nárožní s pákovým mechanismem. Okna jsou novodobě zamřížována po dvou dovnitř otvíravých, uzamykatelných křídlech. Podlaha je krytá linoleem.

Prostora **11140** (dílna kovů, původně učebna dívčí obchodní školy) je místnost v levé části zadního křídla v osově délce čtyř oken. Je přístupná z chodby 11005 dvoukřídlými dveřmi o. t. se špaletou otevřenou do chodby, otvíravými do chodby. Dveře o. t. jsou opatřeny nepůvodním nátěrem, hliníkovým kováním kliky s koulí. V rohu místnosti vlevo od vstupu se nachází původní pecní nika. Okna jsou vyměněna v duchu předchozího typu, odlišné jsou především dlouhé pákové hliníkové kličky, roletová komora zůstala zachována. Podlahu kryje linoleum (pod ním OSB deska). V zadní části učebny došlo v patře k dodatečné vestavbě oddělení (na traverzách) železná konstrukce v délce jedné okenní osy, prostor slouží jako kancelář.

Prostora **11150** (strojní laboratoř, původně kabinet) je místnost v levé části zadního křídla v osově délce dvou oken, s tupým úhlem jedné ze stěn. Je přístupná z chodby 11005 dvoukřídlými dveřmi o. t. se špaletou otevřenou do chodby, otvíravými do chodby. Dveře jsou opatřeny nepůvodním nátěrem, klika je nepůvodní, bakelitová. Okna jsou vyměněna v duchu původního typu, odlišné jsou především dlouhé pákové hliníkové kličky, roletová komora zachována. V rohu původně stávala kamna. Od vstupu vpravo je patrný obdélný otvor ventilace krytý mřížkou s ovládací pákou a řetízkem. Podlaha je tvořená linoleem.

Prostora **11160** (učebna technických předmětů, původně kupecká škola) je nepravoúhlá místnost dodatečně vydělená z prostoru 11170, v středové části zadního křídla v osově délce jednoho okna. Je přístupná z chodby 11005 dvoukřídlými dveřmi o. t. se špaletou otevřenou do chodby, otvíravými do chodby. Dveře o. t. jsou opatřeny nepůvodním nátěrem, klika je hliníková. V rohu místnosti u chodbové zdi vlevo od vstupu je někdejší pecní nika. Okno je vyměněné, čtyřdílného

typu s neotvíratelným středem, s dlouhými pákovými hliníkovými kličkami a roletovou komorou. Podlaha parketová, překrytá linoleem (pod ním prkenná podlaha?).

Učebna **11170** (dílna nekovů, původně kupecká škola) je (původně větší) místnost v středové části zadního křídla v osově délce čtyř oken. Je přístupná z chodby 11005 dvoukřídlovými dveřmi o. t. se špaletou otevřenou do chodby, otvíravými do chodby. Dveře o. t. jsou opatřené nepůvodním nátěrem a hliníkovým kováním kliky s koulí; z vnitřní strany dodatečně obložené. V rohu místnosti u chodbové zdi vpravo od vstupu se nachází někdejší pecní nika se zaslepeným komínovým sopouchem, sloužící jako šatna. Pravá zeď je prolomená prostupem s novodobými dveřmi. Okna jsou vyměněná v duchu předchozího typu, čtyřdílná s neotvíratelným středem, odlišné jsou především dlouhé pákové hliníkové kličky, roletová komora zůstala zachována. Naproti třetímu oknu (původně uprostřed) je patrný obdélný otvor ventilace krytý mřížkou. Podlaha parketová, překrytá linoleem. V zadní části učebny došlo k dodatečné vestavbě oddělení (na traverzách) železné konstrukce v délce jedné okenní osy, prostor slouží jako sklad, dílna a kancelář.

Prostora **11180** (strojní dílna nekovů, původně kabinet) je místnost v pravé části zadního křídla v osově délce dvou oken, s tupým úhlem jedné ze stěn. Je přístupná z chodby 11005 dvoukřídlovými dveřmi o. t. se špaletou otevřenou do chodby, otvíravými do chodby. Dveře o. t. jsou opatřeny nepůvodním nátěrem, klika je nepůvodní, bakelitová. Levou zeď od vstupu dodatečně prolamuje prostup do místnosti 11170 novodobými dveřmi; stejně tak první příčku do místnosti 11190. Okna jsou vyměněna v duchu původního typu, odlišné jsou především dlouhé pákové hliníkové kličky, roletová komora zůstala zachována. Podlaha je tvořena litým betonem.

Prostora **11190** (učebna strojového obrábění, původně kupecká škola) je místnost v pravé části zadního křídla v osově délce čtyř oken. Je přístupná z chodby 11005 dvoukřídlovými dveřmi o. t. se špaletou otevřenou do chodby, otvíravými do chodby. Dveře o. t. jsou opatřeny nepůvodním nátěrem, do jednoho křídla je proražen malý otvor (při nedostatku prostoru v učebně umožňuje nutný pohyb obráběného předmětu v soustruhu); z vnitřní strany dodatečně obloženy. V rohu místnosti vpravo od vstupu je někdejší pecní nika; další, menší a mělčí u dodatečně zřízeného nástupu do mezipatra. Okna jsou vyměněna v duchu předchozího typu, odlišné jsou především dlouhé pákové hliníkové kličky, roletová komora zachována. Podlaha je tvořena litým betonem. V zadní části učebny došlo k dodatečné vestavbě oddělení (na traverzách) železné konstrukce v délce jedné okenní osy, prostor slouží v přízemí jako dílna, patro jako kancelář.

Malá prostora předsíně **11200** (původně určena k bytu druhého školníka) je malá, komunikační plochostropá místnost přístupná z chodby 11005 původními, dvoukřídlovými dveřmi o. t. s novým nátěrem, zpod nějž prosvítá původní, tmavě hnědé fládrování, s přidavným zámkem, klika nepůvodní. Z malého prostoru je přístupná místnost 11201, do níž vedou novodobé dveře v nové, plechové zárubni s křídlem z lisované dřevotřísky s hliníkovou klikou. Zdi jsou v dolní části opatřeny sanitárním olejovým plastickým nátěrem. Původní prostup do místnosti 11202 byl zazděn. Místnost není přímo osvětlená, podlahu dnes kryje linoleum.

Rohová obdélná, malá plochostropá místnost **11201** (kancelář, laboratoř; místnost původně určená pro byt druhého školníka) je poměrně vysoká, přístupná původním vstupem z chodby 11200 původními jednokřídlovými dveřmi s polstrovaným křídlem s hliníkovou klikou. Místnost osvětlují dvě původní okna o. t., přičemž okno do venkovního zadního průčelí je proraženo jen výjimečně z důvodu existence bytu. Obě jsou novodobě zamřížovaná, dvě otvíravá, uzamykatelná křídla jsou z vnitřní strany. Podlahu kryje linoleum.

Obdélná, plochostropá místnost **11202** (laboratoř a kancelář, místnost původně určena jako byt druhého školníka) je menší a tudíž poměrně vysoká, dnes přístupná nově zřízeným vstupem z chodby 11005 – v nové, plechové zárubni křídlo z lisované dřevotřísky s hliníkovou klikou. Původní vstup z před síně bytu 11200 byl zazděn; v západním rohu vedle něj měla stát podle plánů z roku 1923 a pozdějších zděná kamna. Místnost osvětlují dvě původní okna, podlaha dnes kryta linoleem.

Prostor chodby bočního vchodu **11210** (dnes skladiště) pravého křídla je plochostropý, ústící do chodby 11005. Od ní je oddělený původní mřížovou stěnou s uzamykatelnou jednokřídlou brankou na třech závěsech, se zámečnickou dekorativní mřížkou pěti polí dvou koncentrických kruhů vepsaných do čtverce s částečnými rohovými diagonálami v horizontálním poli nad vstupem, pod ním prostupná část s mříží s vlnitého drátu a obdélným členěním v dolní části branky; nad ozdobným polem prostá drátěná mříž v rámu. Nejvyšší pole nižší řemeslné úrovně, dodatečně připojené, s výplní prostého pletiva. U původního kování kliky po obou stranách chybí štítky. Samotný vstup překonává výškový rozdíl sedmi žulovými schodišťovými stupni s profilovanou schodnicí, dnes překrytými prostým dřevěným novodobým pódiem, který dorovná výšku prostoru do přízemí. Vstup z ulice s nadsvětlíkem je totožný s protějším v levém křídle budovy. Podlahu tvoří betonová dlažba z šachovnicově diagonálně kladených, silně ošlapaných černých a bílých dlaždic. Prostora je prostá jakékoli výzdoby.

Prostor šaten **11220** se částečně nachází v prostoru bývalé toalety, prodloužené přístavbou, po ní zde byla zřízena umývárna, zastropená pomocí pěti betonových žeber. Dnes jsou zde nově vestavěné členěné toalety dělené příčkami, sprchy a šatny. Nad schodištěm se nachází jedno okno do dvora, nepůvodní.

Prostor tělocvičny **11230** patří k původním, sestává ze tří plochostropých prostor: velké místnosti o šesti oknech boční fasády do ulice, menší obdélníkového půdorysu o dvou oknech do dvora a místnost v pravém předním rohu. Všechny tyto prostory (také 11240) jsou oproti jiným v prvním podlaží sníženy na přibližnou úroveň okolního terénu z důvodu dosažení optimální výšky vhodné pro tělocvičnu. První a druhou místnost odděluje mohutný, v osmi řadách nýtovaný nosník na obdélném pilíři, který člení prostor tělocvičny. Její strop je v současné době překryt stropními podhledy. Na tomto pilíři kotví také příčná traverza přes celou šířku velké místnosti, sloužící na zavěšení kruhů, v menší místnosti obdobná. Rohová místnost je od největší oddělená širokým a vysokým prostupem, uzavřeným segmentem. Okna do ulice (6 + 3) o. t. jsou původní, první a poslední s pákovým mechanismem. Dvě okna do nádvoří budovy jsou nepůvodní, svým členěním dodržují původní skladbu alespoň částečně (okenní plocha, větrák). Do tělocvičny se sestupuje z prostoru šaten po šesti žulových schodech s profilovanými schodnicemi, a vstupuje jednokřídlými původními dveřmi o. t. (klika bakelitová, nepůvodní), další dveře jsou v ose naproti těmto dvoukřídlové původní o. t., stejné jako další v zaoblené rohové místnosti, obojí vedou do někdy hlavního vstupního prostoru 11251.

Šestistěnná plochostropá místnost přímo související s tělocvičnou **11240** – někdejší hlavní vstup, před síň tělocvičny a nářadovna byla původně přístupná ze čtyř stran čtyřmi dvoukřídlými dveřmi, a to jedněmi z tělocvičny 11230, druhými (nepoužívané, klika bakelitová nepůvodní) ze dvora budovy, dalšími z hlavní chodby průčelní části budovy 11001 a čtvrtými z prostoru zaoblené místnosti tělocvičny (zazděné), osazené ve vysoké nische přibližně 30 cm hluboké, ukončené mělkým segmentem; hrany této niky mají přibližně 30 cm od patek okosené hrany. Vstup do dveří hlavní

chodby se nachází ve vyšší úrovni, je přístupný 6 schodovými stupni s kamenným soklem a kovaným zábradlím. V celém tomto prostoru došlo ke zvýšení podlahy oproti původní úrovni pomocí dřevěného pódia o přibližně 10 cm. Do prostoru je vestavěno patro, jehož konstrukce využila zábradlí jedné strany schodiště – jedná se o vestavbu pomocí trubek, traverz I - profilace, vlnitého plechu s vrstvou betonu. Okno tohoto vestavěného patra je nepůvodní, novodobé, vzniklé z potřeby osvětlit "vložený" horní prostor. Dále tento získaný prostor osvětluje původní nadsvětlík vstupních dveří. V tomto prostoru, který navazuje na hlavní chodbu vchodu, se již neuplatňuje tvarosloví hlavní vstupní chodby (klenby se segmenty, pilastry, fabionky..).

Prostora **11250** (předsín bývalého bytu školníka) je malá, vycházejí s ní vstupy do místností 11251 a 11252. Je osvětlena pouze horní, prosklenou – průsvitnou a neprůhlednou polovinou původních dveří do místnosti 11252. Podlahu kryje novodobé linoleum.

Prostora **11251** (IT pracovna, sídlo správců sítě, bývalý byt školníka), je menší, přístupná z předsíně 11250 nepůvodními, nově prolomenými jednokřídlovými dveřmi v kovovém rámu. Místnost je osvětlena jedním původním oknem, jehož nika nese segmentový záklenek, v rohu místnosti je patrné koutové sešíkmení. Původní vstup u průčelní zdi je zazděný. Na podlaze je položeno linoleum.

Menší místnost **11252** (prostor serveru, původně byt školníka) přístupná původními dveřmi, v horní polovině prosklenými (osvětlují předsín). Je osvětlena jedním netypickým, nízkým oknem (stejně jako 11020) bez větrákového pole s roletovou komorou, s rovným překladem.

Místnost v sanitárním přístavku **11260** se dělí na dvě části, první je přístupná z chodby 11005 novodobým vstupem. Tento obdélný prostor, původně osvětlený dnes již zazaděným oknem do nádvoří uprostřed delší zdi byl do chodby otevřený širokým pravoúhlým vstupem; sloužil jako nástup z chodby 11005 do umývárny 11220 dnes zazaděným vstupem. Hlavní prostor této místnosti s oblým nárožím do nádvoří sloužil původně jako toalety k umývárně, se vstupem dodnes užívaným s dveřmi o. t. Místnost je zastropena pomocí čtyř betonových nosných žeber - trámů (kromě hlavního nosníku do chodby). Dnes jsou zde vestavěny jinak členěné šatny, toalety a sprchy dělené příčkami. V přední, oblé zdi je v přední zdi jedno nepůvodní okno do dvora; druhé v podélné zdi bylo v 70. letech zazděno; třetí, dvoukřídlové, široké maximálně 50 cm ústí do světlíku z roku 1974.

Prostora **11280** (kancelář) zabírá polovinu novodobého přístavku. Je přístupná v místě někdejšího okna, původně osvětlujícího chodbu 11005, jehož obrys je dosud nad dveřmi patrný – nové dveře jsou v ose s tímto zazděným otvorem. Místnost je obdélníková, s vybranou částí v rohu u chodby, kde je zřízený světlík pro osvětlení prostoru 11260. Místnost osvětluje jedno novodobé jednoduché vertikálně dvoudílné okno s výklopnou ventilačkou. Špaleta dveří je pravoúhlá, dveře v plechové zárubni. Strop z dřevotřískových sololitových desek s motivem dřeva. V rozích jsou patrné trhliny.

Prostora **11290** (kancelář, předtím telefonní ústředna) zabírá druhou polovinu novodobého přístavku. Je přístupná v místě někdejšího okna, původně osvětlujícího chodbu 11005, v ose s tímto zazděným otvorem. Místnost je mírně klínovitá. Je osvětlena jedním novodobým jednoduchým vertikálně dvoudílným oknem s výklopnou ventilačkou. Špaleta dveří je pravoúhlá, dveře v plechové zárubni oproti předcházející místnosti opačně nasazené. Strop z dřevotřískových sololitových desek s motivem dřeva. V místech napojení přístavby na starší zdivo jsou patrné trhliny.

Malá místnost **11300** (pracovna) na čtvercovém půdorysu vznikla dodatečně v místech někdejších šaten v dvorním rizalitu. Kromě vstupu z chodby 11005 je komunikačně propojena s místnostmi 11290 a 11310 (vstupy do místností nejsou používány). Pro osvětlení chodby byl zřízen nad stěnou nadsvětlík, nyní zabílený. Místnůstka je plochostropá, s jedním nepůvodním oknem do nádvoří.

Mírně větší prostora **11310** (pracovna sekretářky, bývalá šatna) na obdélném půdorysu vznikla dodatečně v místech někdejších šaten v dvorním rizalitu. Ve stěně, oddělující místnost od chodby 11005 je patrný nosník, vytvářející dvě nestejně široké niky. Pro osvětlení chodby byl zřízen v širší nise nadsvětlík, zabílený. Místnost je plochostropá, s jedním nepůvodním oknem do nádvoří.

Prostora **11320** (kancelář, bývalá šatna) na obdélném půdorysu o šířce dvou oken vznikla dodatečně v místech někdejších šaten v levé polovině dvorního rizalitu. Ve stěně, oddělující místnost od chodby 11005, jsou patrné pilíř a nosník. Pro osvětlení chodby byl nad vchodem světlík, zabílený. Místnost je plochostropá, s nepůvodními okny do nádvoří.

Prostora **11330** (laboratoř měření) zabírá polovinu novodobého přístavku. Je přístupná v místě někdejšího okna, původně osvětlujícího chodbu 11005, v ose s tímto zazděným otvorem. Místnost je mírně klínovitá. V přední části příčky vydělují dvě menší místnosti, osvětlené dvěma malými okny; větší prostor jedním novodobým jednoduchým vertikálně dvoudílným oknem s výklopnou ventilačkou. Špalety dveří jsou pravoúhlé, dveře usazené v plechových zárubních. Strop tvoří dřevotřískové sololitové desky s motivem dřeva.

Prostora **11340** (laboratoř CNC) zabírá polovinu novodobého levého přístavku. Je přístupná v místě někdejšího okna, původně osvětlujícího chodbu 11005, jehož obrys je dosud nad dveřmi patrný. Místnost je obdélníková, s vybranou částí v rohu u chodby, kde je zřízený světlík pro osvětlení prostoru 11350. Místnost osvětlena jedním novodobým jednoduchým vertikálně dvoudílným oknem vedoucím do nádvoří s výklopnou ventilačkou. Novodobé dveře v plechové zárubni. Strop z dřevotřískových sololitových desek s motivem dřeva.

Místnost v sanitárním přístavku **11350** se dělí na dvě části, první je přístupná z chodby 11005 jednokřídlovým, původním vstupem o. t.. Tento téměř obdélný prostor je členěn novodobými příčkami, je přisvětlený a větraný do světlíku z roku 1974, vestavěným do předchozí místnosti. Větší prostora této místnosti s oblým nárožím je opět členěna novodobými příčkami, je přístupná nově proraženým vstupem z prostoru chodby 11007. Původně ji osvětlovalo velké okno do nádvoří uprostřed delší zdi, roku 1974 zazděné. Místnost je zastropená pomocí tří betonových nosných žeber - trámů (kromě hlavního nosníku oddělujícího místnost 11380). Dnes jsou zde vestavěny toalety, dělené příčkami. Na podlaze je položena novodobá dlažba. Malá plochostropá místnost **11380** v zaobleném prostoru, dnes sloužící jako provozní a úklidová místnost, obsahuje kromě novodobého vstupu jedno čtyřdílné okno. Původně byla zamýšlená jako otevřený nástupní prostor z rampy do chodby ředitelského bytu, což se však v důsledku pochybností o potřebě jeho opětovného zřízení plně nerealizovalo.

4.3.3. Popis 3. podlaží – 1. patro

Chodba **12001** nástupního prostoru před hlavním schodištěm sestává z pěti částí zaklenutého prostoru. Jednotlivá pole, nasedající na opěrný systém schodiště, jsou po krajích širší, oddělené

pásky a zaklenuté velmi plochými plackami oddělenými podloženými rozšířenými pásky. Pásky obcházejí zdi po způsobu fabionu a nasedají na ořímšené mělké a široké pilastry, vystupující ze zdí, jako v přízemí. Pásky jsou na spodní straně zdobené zrcadly se dvěma kruhovými terčí. Pilíře navazující na schodiště jsou rámované ve svrchních pětínách nízkým štukovým zahluobeným zrcadlem s profilovaným rámem. Prostory chodby dále pokračuje plochostropými šestistrannými úseky do bočních ramen, kde se nacházejí po obou stranách tři další části mírně obdélných klenebních úseků, zaklenutých opět velmi plochými plackami oddělenými podloženými rozšířenými pásky, které obcházejí i zdi v šestistranných prostorech. Chodba pak oboustranně pokračuje v podobě podlouhlých prostorů uzavřených stlačenou valenou klenbou, které původně chodbu ukončovaly a byly od ní oddělené jako samostatné prostory.

Oba tyto prostory ústí do chodby novější přístavby **12002**, kde se spojují a tvoří tak uzavřený okruh. Chodba je plochostropá, členěná pouze plochými pravoúhlými nosníkovými překlady bez pilastrů na hranicích rizalitových částí a v rozích. Chodba probíhá po celé délce lomené boční osy zadního křídla, přibližně ve svých třetinách je dvakrát lomena pod tupými úhly; na svém levém konci ústí k bočnímu schodišti.

Chodba byla v rizalitové části původně osvětlená šesticí oken do nádvoří, která byla zaslepena dodatečnou vestavbou místností 12210, 12220 a 12230. Chodba je osvětlena třemi širokými luxferovými nadsvětíky. Po stranách je chodba dále osvětlena dvěma dvojicemi nepůvodních oken v původních špaletách.

Chodbu v prostoru doteku starší a mladší části u bočního schodiště předěluje nepůvodní hliníkovo – skleněná uzavíratelná stěna s nadsvětíky v barvě černé a hliníku.

Podlahu obou částí chodby v současnosti kryje linoleum (z nedávné doby) světlé barvy, okraje jsou olepené plastovou přechodovou lištou. Pod linoleem je betonová podlaha složená z diagonálně kladených čtvercových dlaždic šachovnicového uspořádání s bordurou, která prosvítá pod linoleem. Okna do dvora starší části chodby jsou v pravoúhlých špaletách, nepůvodní, některá jsou opatřena pákovým ovládáním větráků, ostatní s klasickými ventilačními křídly.

Místnost v pravém sanitárním přístavku **12003** (WC muži) je obdélný prostor se zaobleným rohem, přístupný z chodby 12001 původními dvoukřídlovými, do chodby otvíravými plnými dveřmi o. t. s novým jednostranným fládrováním a nepůvodní klikou. Je osvětlený dvěma velkými okny o. t. a jedním užším. Tento prostor sloužil původně jako toalety, rozdělené na dvě části, jeden vchod zazděn. Místnost je zastropena pomocí čtyř betonových nosných žeber - trámů. Dnes jsou zde vestavěny nově členěné příčky, podlaha nově dlážděná.

Místnost v levém sanitárním přístavku **12003** (WC ženy) tvoří obdélný prostor se zaobleným rohem, rozdělený na dvě části. Je přístupná z chodby 12001 původními dvoukřídlovými, do chodby otvíravými plnými dveřmi o. t. s novým jednostranným fládrováním a nepůvodní klikou. Druhá, menší část je přístupná původními, jednokřídlovými, do chodby otevíravými dveřmi. Příčka rozdělující oba prostory není původní. Osvětlení zajišťují dvě velká okna o. t. a jedno užší. Tento prostor sloužil původně jako toalety, rozdělené tenkými dřevěnými příčkami rámové konstrukce. Místnost je zastropena pomocí čtyř betonových nosných žeber - trámů. Dnes jsou zde vestavěny nově členěné příčky, podlaha nově dlážděná.

Prostory všech učeben a kabinetů jsou plochostropé. Místnost **12010** (učebna PC naproti hlavnímu schodišti, původně část mikroskopové laboratoře a poté sborovny) je větší část původní místnosti o třech oknech. Místnost je přístupná z chodby 12001 dvoukřídlovými, do chodby otvíravými plnými dveřmi o. t. s novým fládrováním. Od místnosti 12023 a 12181 je tato prostora oddělená

nepůvodními příčkami. Místnost je osvětlená dvěma původními okny o. t. na straně nábřeží, jejich záklenky pravoúhlé.

Prostora **12020** (předsíní děkanátu, původně část někdejší knihovny a úřadovny) je část původní místnosti o dvou oknech. Místnost je přístupná z chodby 12001 původními dvoukřídlými, do chodby otvíravými plnými dveřmi o. t. s novým oboustranným fládrováním. Od místnosti 12023 a 12022 je oddělena nepůvodními příčkami. Místnost není přímo osvětlená.

Místnost **12022** (sekretariát děkanátu, původně část někdejší knihovny a úřadovny) je menší část původní místnosti o dvou oknech. Místnost je přístupná z předsíně 12020 novodobými dveřmi, od níž je oddělena nepůvodními příčkami. Místnost je osvětlená jedním původním oknem o. t. s pravoúhlými záklenky.

Místnost **12023** (sekretariát děkanátu, původně část někdejší knihovny a úřadovny) je větší část původní místnosti o dvou oknech. Místnost je přístupná z předsíně 12020 novodobými dveřmi, od níž je oddělena nepůvodními příčkami. Místnost je osvětlená jedním původním oknem o. t., jeho záklenky pravoúhlé, v rohu místnosti šikmý zesilující kout.

Místnost **12030** (kancelář děkana, původně sborovna, poté ředitelna) je rohová prostora v levém zaobleném nároží budovy. Je přístupná z místnosti 12023 - pracovny sekretářky - původními dvoukřídlými dveřmi o. t., otvíravými do místnosti. Vstup z chodby je v nise, v diagonální části dvoukřídlými dveřmi hnědé barvy. Místnost je osvětlena třemi okny s roletami, s pravoúhlými záklenky, je plochostropá. Stěny jsou obloženy dřevěným táflováním, které včetně části zařízení pochází z meziválečného období. Na podlaze jsou položeny parkety. Ze stropu visí původní lustr středové dispozice, se zdobeným obvodovým kruhem, z vybrušovaného skla, s tepanými prolisy na kruhovém dřevěném podstavci.

Prostora **12040** (předsíní úřadovny, původně část někdejší učebny) je část původní místnosti o třech oknech. Místnost je přístupná z chodby 12001 původními dvoukřídlými, do chodby otvíravými plnými dveřmi o. t. s novým oboustranným fládrováním. Od místnosti 12041 - 12043 je oddělena nepůvodními příčkami. Místnost není přímo osvětlená, pouze světlíky v příčkách. Je propojená s prostorem 12050.

Místnost **12041** (úřadovna, původně část někdejší učebny) je větší část původní místnosti o třech oknech. Místnost je přístupná z předsíně 12040 novodobými dveřmi v příčkové stěně. Místnost je osvětlená jedním původním oknem o. t., záklenky pravoúhlé, v rohu místnosti šikmý zesilující kout.

Místnost **12042** (úřadovna, původně část někdejší učebny) je část původní místnosti o třech oknech. Místnost je přístupná z předsíně 12040 novodobými dveřmi v příčkové stěně. Místnost je osvětlená jedním původním oknem o. t., záklenky pravoúhlé, podlahová krytina linoleum.

Místnost **12043** (úřadovna, původně část někdejší učebny) je část původní místnosti o třech oknech. Místnost je přístupná z předsíně 12040 novodobými dveřmi v příčkové stěně. Místnost je osvětlená jedním původním oknem o. t., záklenky pravoúhlé, podlahová krytina linoleum.

Prostora **12050** (předsíní úřadovny, původně část někdejší učebny) je část původní místnosti o třech oknech. Místnost je přístupná z chodby 12001 původními dvoukřídlými, do chodby otvíravými plnými dveřmi o. t., s novým oboustranným fládrováním. Od místnosti 12051 - 12053 je oddělena

nepůvodními příčkami. Místnost není přímo osvětlená, pouze pomocí světlíků v příčkách. Je propojená s prostorem 12040 úzkými novodobými dveřmi.

Místnost **12051** (úřadovna, původně část někdejší učebny) je část původní místnosti o třech oknech. Místnost je přístupná z předsíně 12050 novodobými dveřmi v příčkové stěně. Místnost je osvětlená jedním původním oknem o. t., záklenky pravoúhlé, podlahová krytina linoleum.

Místnost **12052** (úřadovna, původně část někdejší učebny) je část původní místnosti o třech oknech. Místnost je přístupná z předsíně 12050 novodobými dveřmi v příčkové stěně a úřednickým okénkem ve zdi. Místnost je osvětlená jedním původním oknem o. t., záklenky pravoúhlé, podlahová krytina linoleum.

Místnost **12053** (úřadovna, původně část někdejší učebny) je větší část původní místnosti o třech oknech. Místnost je přístupná z předsíně 12050 novodobými dveřmi v příčkové stěně. Místnost je osvětlená jedním původním oknem o. t., záklenky pravoúhlé, podlahová krytina linoleum.

Místnost **12060** (učebna, původně učebna jazyků) je rozměrná plochostropá místnost přístupná z chodby 12002 původními, dvoukřídlovými dveřmi o. t. s otvíráním do chodby, dnes opatřené nepůvodním nátěrem, zpod nějž prosvítá původní, tmavě hnědé fládrování, klika nepůvodní, kování kliky hliníkové s koulí. Tři okna jsou původní o. t. s pákovým mechanismem u oken bočních. Podlaha je krytá linoleem.

Prostora **12070** (učebna, původně sbírka zboží) je místnost v levé části zadního křídla v osově délce tří oken, zmenšená. Je přístupná z chodby 12002 dvoukřídlovými dveřmi o. t. se špaletou otevřenou do chodby, otvíravými do chodby. Dveře o. t. jsou opatřeny nepůvodním nátěrem, aparát kliky je bakelitový s koulí (původní barva dveří v oprýskaných částech prosvítá – tmavě hnědé fládrování). V příčce po levé straně se nachází novodobý vstup do vedlejší místnosti; zaslepený je původní jednokřídlový prostup s profilovaným rámem do místnosti 12080 vedle tabule. Okna jsou vyměněná v duchu původního typu, odlišné jsou především dlouhé pákové hliníkové kličky, roletová komora zachována. Podlaha je pokrytá linoleem.

Prostora **12071** (kabinet, původně sbírka zboží) je úzká místnost v levé části zadního křídla v osově délce jednoho okna, dodatečně vydělená z místnosti 12070. Je přístupná z rohu chodby 12002 novodobými úzkými dveřmi s kovovým rámem, otvíravými do chodby, vzniklými rozšířením pecní niky, která původně existovala v rohu místnosti 12070 vlevo od vstupu. Dalším prostupem s novými dveřmi s kovovým rámem je přístupná místnost 12070; další novodobý prostup vede do učebny 12060. Místnost osvětluje jedno nepůvodní okno s pravoúhlým záklenkem. Podlaha je parketová, překrytá linoleem.

Prostora **12080** (pracovna vedoucího katedry, původně kabinet, mikroskopová laboratoř) je místnost v levé části zadního křídla v osově délce dvou oken, s tupým úhlem jedné ze stěn. Je přístupná z chodby 12002 dvoukřídlovými dveřmi o. t. se špaletou otevřenou do chodby, otvíravými do chodby. Dveře jsou opatřeny nepůvodními nátěry ve dvou odstínech sloní kosti, klika je nepůvodní, hliníková. Okna jsou vyměněná v duchu původního typu, odlišné jsou především dlouhé pákové hliníkové kličky, roletová komora je zachována. V rohu místnosti stály původně válcová kamna, místnost dělily dále příčky, byl zde nástup do promítací komory. Podlaha je krytá linoleem.

Prostora **12090** (sekretariát, centrum služeb, původně posluchárna zbožíznalství, promítací síň) o šířce jednoho okna je vydělená z velkého prostoru původně o pěti oknech. Je přístupná z chodby 12002 dvoukřídlovými dveřmi o. t. se špaletou otevřenou do chodby, otvíravými do chodby. Dveře jsou opatřeny nepůvodním nátěrem, klika je nepůvodní, hliníková. V levém rohu místnosti se nachází někdejší pecní nika, nyní upravená jako skříň. Okno je vyměněné v duchu původního typu, odlišné jsou především dlouhé pákové hliníkové kličky, roletová komora zachována.

Místnost **12100** (učebna, původně posluchárna zbožíznalství, promítací síň) je přístupná z chodby 12002 dvoukřídlovými původními dveřmi, zevnitř i zvenčí ocalouněnými. Je osvětlena třemi trojdílnými okny vsazenými v mělké nice, vyměněnými v duchu původního typu, odlišné jsou především dlouhé pákové hliníkové kličky, roletová komora zachována. V pravém rohu, který svírá s chodbovou zdí tupý úhel se nachází pecní nika, jejíž pravoúhlý záklenek dosahuje do výše dveří. Vedle po pravé straně je situován zaslepený prostup do místnosti 12110, naproti tabuli novodobý vchod do sousední místnosti 12091 a 12092 - nepůvodními dveřmi s kovovým rámem. Na zdi do chodby větrací okénko. Podlahová krytina linoleum.

Prostora **12110** (atomová laboratoř, původně kabinet zboží) je místnost v pravé části zadního křídla v osově délce dvou oken, s tupým úhlem jedné ze stěn. Je přístupná z chodby 12002 dvoukřídlovými dveřmi o. t. se špaletou otevřenou do chodby, otvíravými do chodby. Dveře jsou opatřeny nepůvodními nátěry, klika taktéž nepůvodní. Původními dveřmi se prostupuje do místnosti 12131. Okna jsou vyměněná v duchu původního typu, odlišné jsou především dlouhé pákové hliníkové kličky, roletová komora zůstala zachována. V levém rohu místnosti volně stála původně válcová kamna. Podlaha je krytá linoleovými čtverci.

Místnost **12120** (laboratoř fyzikální chemie, původně chemická laboratoř) je místnost v pravé části zadního křídla v osově délce tří oken, zmenšená. Je přístupná z chodby 12002 dvoukřídlovými dveřmi o. t. se špaletou otevřenou do chodby, otvíravými do chodby. Dveře o. t. jsou jednostranně opatřené novým fládrováním, aparát kliky je hliníkový. V příčce po levé straně se nachází původní prostup do vedlejší místnosti 12110; původní je i jednokřídlový prostup v jedné ose s profilovaným rámem do místnosti 12121 na protější straně, zde původně váhova. Okna jsou vyměněná v duchu původního typu, odlišné jsou především dlouhé pákové hliníkové kličky, roletová komora zachována. Podlahu kryjí linoleové čtverce.

Prostora **12121** (kabinet) je dodatečně vyčleněná z místnosti 12120. Je osvětlená jedním nepůvodním oknem s hliníkovými klikkami, ale zůstala zachována koncepce okna s větrákem – původní výška a členění okna, chybí roletová komora. Z tohoto prostoru vyděluje dřevěná příčka prostor 12131, přístupný novodobými dveřmi, odsud je možný přístup do místnosti 12120 jednokřídlovými původními dveřmi s obložkami, s nepůvodní klikou.

Místnost **12130** (chemická laboratoř, původně učebna abiturientského kurzu) je rozměrná plochostropá místnost přístupná z chodby 12002 původními, dvoukřídlovými dveřmi o. t. s otvíráním do chodby a s nepůvodním nátěrem. Dveře jsou jednostranně opatřené novým fládrováním, aparát kliky je nový s koulí. Tři okna jsou původní o. t. s pákovým mechanismem u bočních oken. Podlaha je kryta linoleem. V levém vnitřním rohu se nacházejí nově proražené dveře do kabinetu 12121.

Plochostropá prostora **12140** (laboratoř instrumentálních metod, původně kabinet pokračovací školy) je přístupná z chodby 12002 dvoukřídlovými dveřmi o. t. se špaletou otevřenou do chodby,

otvíravými do chodby. Dveře jsou jednostranně opatřeny novým fládrováním, aparát kliky je nepůvodní. Menší, úzkou místnost osvětluje jedno okno s pravoúhlým záklenkem, nacházející se v pravoúhlé nise – arkýři, vysunutém nad boční vchod budovy. Okno s větrákem bez pákového systému o. t. je původní. Po levé straně se prolamuje novodobý průchod do místnosti 12150, dveře jsou nepoužívané, zastavěné. V rohu nalevo od dveří stávala válcová kamna. Podlaha je pokrytá linoleovými čtverci.

Místnost **12150** (přírodovědecká laboratoř, původně učebna) je přístupná původními, dvoukřídlovými dveřmi, nově jednostranně fládrovanými ze strany chodby, klikový aparát nepůvodní. Místnost osvětlují tři původní okna s pravoúhlými záklenky o. t., s větráky a roletami, zachována zůstala původní páka na otevření větráku. V zadním rohu u oken prolomeny novodobé dveře v kovovém rámu – průchod do sousední místnosti 12140. Tenká příčka směrem k přednímu křídlu je nepůvodní. Vedle dveří po levé straně je ve zdi patrná zazděná menší nika. Podlaha je pokrytá parketami, na nich leží linoleum (viditelně zvýšená úroveň podlahy).

Místnost **12160** (laboratoř IT, původně posluchárna chemie) je zmenšená, přístupná původními, jednostranně nově fládrovanými dvoukřídlovými dveřmi, klikový aparát nepůvodní. Místnost přístupnou z chodby 12001 osvětlují dvě původní okna s pravoúhlými záklenky o. t., s větráky a roletami, u nichž se zachovala původní páka na otevření větráku. V levém vnitřním rohu u chodby je mírně sešikmená stěna. Podlahu kryje linoleum. Po levé straně vstupu dvěma novodobými dveřmi přístupný prostor 12161.

Prostora **12161** (kabinet), dodatečně vydělená z místnosti 12160 na šířku jednoho okna - původně větší místnosti o 3 oknech. Uvnitř je patrná zvýšená úroveň podlahy na vestavěném dřevěném pódiu (souvisí se stropem tělocvičny?). Místnost je přístupná novodobými dveřmi v kovovém rámu.

Prostora **12170** (předsín katedry chemie, původně chemický kabinet) je malá část původní rohové místnosti o třech oknech. Místnost je přístupná z chodby 12001 do niky vsazenými, původními dvoukřídlovými, do chodby otvíravými plnými dveřmi b.t. s novým oboustranným fládrováním ve světle hnědé barvě. Od místnosti 12171 a 121172 ji oddělují nepůvodní dřevěné příčky. Místnost není osvětlená přímo, pouze světlíky v příčkách. Za dveřmi se nachází šikmá stěna se zaslepeným komínovým otvorem.

Prostora **12171** (kancelář, původně chemický kabinet) se nachází v pravé části zaoblené, nárožní, původně třemi okny osvětlené místnosti. Představuje větší část původní rohové místnosti o třech oknech. Osvětlují ji dvě původní okna o. t. v pravoúhlých záklencích s krytem na rolety.

Prostora **12172** (kancelář, původně chemický kabinet) na atypickém půdorysu se nachází v levé části zaoblené, nárožní, původně třemi okny osvětlené místnosti. Osvětluje ji jedno původní okno o. t. v pravoúhlém záklenku s krytem na rolety.

Místnost **12180** (kancelář, původně kabinet sbírky zboží, hovorona) je dodatečně zřízená, přístupná z chodby 12001 dvoukřídlovými dveřmi oboustranně nově fládrovanými o. t.. Místnost je poměrně úzká, osvětlená jedním oknem. Příčka s místností 12181 je nepůvodní.

Místnost **12181** (kancelář, původně kabinet sbírky zboží, sborovna) je nově zřízená, přístupná z chodby 12001 dvoukřídlovými dveřmi oboustranně nově fládrovanými, zavěšenými na odlišných pantech. Místnost je poměrně široká, osvětlená jedním oknem s roletou v pravoúhlém záklenku.

Příčka společná s místností 12010 je zeslabená, nepůvodní.

Menší prostora **12210** (pracovna informatiky, původně šatna) na obdélném půdorysu o šířce dvou oken vznikla dodatečně v místech někdejších šaten v levé polovině dvorního rizalitu. Je přístupná novodobými dveřmi v ocelovém rámu z chodby 12002, otvíravými do chodby, zevnitř čalouněnými. Ve zdi, oddělující místnost od chodby 12002, jsou patrné pilíř a nosník. Pro osvětlení chodby byl zřízen v horní třetině zdi světlík vyzdřený luxferami. Místnost je plochostropá, s nepůvodními okny do nádvoří.

Prostora **12220** (kancelář informatiky, původně šatna) na obdélném půdorysu o šířce dvou oken vznikla dodatečně v místech někdejších šaten uprostřed dvorního rizalitu. Je přístupná novodobými dveřmi v ocelovém rámu z chodby 12002, otvíravými do chodby, zevnitř čalouněnými. V horní třetině vyzdřené příčky je umístěn světlík. Místnost je plochostropá, s nepůvodními okny do nádvoří.

Menší prostora **12230** (pracovna informatiky, původně šatna) na obdélném půdorysu o šířce dvou oken vznikla dodatečně v místech někdejších šaten v pravé polovině dvorního rizalitu. Je přístupná novodobými dveřmi v ocelovém rámu z chodby 12002, otvíravými do chodby. Ve zdi, oddělující místnost od chodby 12002 jsou patrné pilíř a nosník, v horní třetině zdi světlík vyzdřený luxferami. Místnost je plochostropá, s nepůvodními okny s větráky na kliku.

4.3.4. Popis 4. podlaží – 2. patro

Poslední dvojrameno schodiště po 18 schodnicích vede do posledního mezipatra – na podestu hlavního schodiště. V mezipatře dva pilíře nesoucí schodiště končí a přecházejí do podstav ukončených téměř klasickými vázami s festony. Dva vnitřní pilíře stoupají až do konstrukce 2. patra, jehož stropní konstrukci v chodbě zároveň nesou. Z podesty vede poslední rameno schodiště do chodby ve druhém patře. Nad třemi okny se nacházejí horizontálně oválná - eliptická okna, ozdobená v rozích rámu sedmi kapkami, stěny schodiště členěny panely – jde o zahloubené obdélné rámy, ve vrchní pětině s odsazeným prostorem s festonem (2x po stranách), mezi nimi vystupuje panel s vybranými nárožími, do nichž jsou vloženy ploché kruhové terče. Prostora hlavního schodiště je osvětlena lustrem – jde o pasířskou práci s centrální dispozicí. Lustr je namontovaný na ořechové desce, visí na žerdi. Z centra vycházejí plameny – ramena s dvojitou výstuhou a bohatým zdobením, palmety. Centrální plameny kryje mléčné sklo.

Chodba ve starší části budovy **13001** je plochostropá. V předním křídle ji tvoří tři úseky oddělené pravoúhlými plochými pásy, po stranách zdvojenými, nasedajícími na ořmsené mělké a široké sdružené pilastry, vystupující ze zdí, podobně jako v přízemí. Stropní pásy jsou na spodní straně zdobeny třemi vpadlými rámy – krajními čtvercovými, prostředním obdélným. Do krajních jsou vepsány prosté kruhové terče, mírně vystupující. Přední strany náběžníků zdobí pětice horizontálně uspořádaných malých terčů, posazená na hraně dvou nestejně hlubokých ploch.

Pilíře ukončující schodiště stojí na prostých nízkých soklech, jsou ořmsené s prostým dřikem, pouze v nejvyšších čtvrtinách je vloženo šest kanel, boční a prostřední rozšířeny.

Výtvarný akcent se v tomto prostoru soustřeďuje na geometrickou dekoraci tří plných, dvoukřídlových dveří s ozdobnými supraportami, vystupujícími z předních obložek. Ty jsou ukončeny vysoce vysazenou horizontální římsou. Do předních panelů, přerušujících oběžný římsový lem, jsou vsazeny panely se dvěma kruhovými terči po stranách. Samotná dvevní křídla jsou na rámu mezi výplněmi ozdobena vertikálně profilovanou lištou. Dveře jsou otvíravé do

chodby, oboustranně fládrované ve světle hnědé barvě.

Prostora chodby dále pokračuje plochostropými šestistrannými úseky do bočních ramen. Stropy předních úseků jsou opatřeny nízkým římsovým fabionem.

Chodba po dalším zdvojeném pásu pokračuje do zcela plochostropých bočních ramen. Šestistranná pole oddělují od bočních chodeb nepůvodní šestidílné prosklené kovové stěny s dvoudílnými dvoukřídlovými dveřmi, vloženými do zdvojených pásů.

Plochostropé boční chodby plynule přecházejí do nové části chodeb **13002** rovněž ploché, dělené pouze nosníky v oblasti středového rizalitu a pravoúhlých přechodů do starších částí. Podlaha starší části chodby je v současnosti krytá linoleem z nedávné doby světle okrové barvy, novější s vzorovým potiskem s motivem dřevěné dlažby. Pod linoleem prosvítá dlažba s diagonální pokládkou s bordurou. Přechodové okraje linolea jsou oplepeny gumoplastovou lištou. Okna do dvora jsou v pravoúhlých špaletách, nepůvodní, některá jsou opatřena pákovým ovládáním větráků, ostatní s klasickými křídlovými ventilačními křídly.

Naproti vyústění schodiště se nachází aula **13010** (původně také velký sál), druhá nejrozsáhlejší prostora školy a popřední z hlediska významu a tedy i výzdoby. Místnost je oproti běžným místnostem budovy vyšší, široká sedm okenních os, vnitřně členěná na tři symetrické celky. Ty odděluje kladí, po stranách podepřené pilířovými příporami a čtyřmi téměř klasickými sloupy. Oba tyto prvky nasedají na dvakrát odstupněný, přibližně 1m vysoký sokl, vybíhající ze zdí. Přípory jsou tříčtvrteční, prosté, pravoúhlé a ploché, na atické patce (aticko - iónské) a s neklasicky profilovaným ořmsením v horní části. Sloup rovněž vychází z atické patky, má hladký dřík s mírnou entazí v polovině výšky. Hlavice sloupů jsou iónské, kompozitní. Kladí a strop jsou již zdobeny v neklasické skladbě za užití tradičních prvků. Strop středové části místnosti se opět dělí do tří panelů, přičemž prostřední je nejširší. Římsu podepírají obdélné konzolky se zvonovitou profilací na přední straně, zdobené pětici malých kruhových terčů seskupených v přímce. Další část římsy je členěná kazetovaným vlisem. Ve čtvercových kazetách jsou vepsané vpadlé kruhy, vyplněné motivem stylizovaného květu, v bočních prostorech obdobná štuková zrcadla.

Aula je z chodby 13001 přístupná třemi dveřmi stejných parametrů. Z vnitřní strany jsou rovněž opatřené obložkou, přecházející do geometricky členěné supraporty. Obložkový lem se odstupněně redukuje a obchází plochý panel, podložený devíti prostými kruhovými terči. Supraportu zakončuje horizontální, ze zdí vybíhající výrazně vysunutá římsa. Střední dveře se mírně odlišují – kruhových terčů je deset a po stranách supraporty další dva ve spodní části, nad nimi tři kanely. Nad kanelami římsu podepírají dvě konzolky se třemi kruhovými terči.

Vnitřní strana dveřních křídel má v horní části výplň vložený mělký panel přecházející na horní rám, pod nějž je přidán kruhový terč. Na obložky dveří navazuje průběžná obložka zdí, sestavená z rámové konstrukce vertikálně členěných úzkých panelů, v koruně zakončených dvěma odstupněnými nástavci. Výzdoba panelů vychází z výzdoby vnitřní části dveří, obohacená motivem Merkurovy hole (?); panely v koruně sjednocuje vlys s kruhovými terči, které střídají sedmice kanel. V okenní zdi táflování přechází do ozdobného rámování oken s členitými obložkami zakončenými korunní římsou.

Dva boční prostory jsou osazeny po jednom okně o. t., centrální prostor pěti širšími a vyššími okny. Okna v bočních prostorech jsou táfloványi suprafenestrami zvýšeny do úrovně středových vyšších oken, výzdoba je obdobná protějším supraportám. Okna jsou čtyřdílná, střední pole je pevné, s horizontálním, zavěšeným ventilačním křídlem. Okna s pravoúhlými záklenky jsou od světlíků pevně oddělena druhým poutcem, na vnitřní straně s deseti kruhovými terči. Světlík je trojdílný, s křídly vertikálně nasazenými, obvyklé konstrukce. Fládrováním jsou připodobněny i rámové konstrukce s mřížovinovými výplněmi, zakrývající radiátory. V levé průčelní části auly dnes stojí

nové varhany na pódiu se zvýšenou úrovní oproti podlaze o jeden stupeň.

Štuková výzdoba zdi se kromě stropů redukuje na pravou stěnu (naproti varhanám), kde je ve zdi v mírně předsazeném vertikálním panelu osazena původní pamětní deska připomínající zakládající členy sboru. Deska je obdélná, mramorová, rámovaná astragálem, spolu s písmeny pozlaceným. Deska je zasazená do štukového obdélného rámu s vysazenou římsou, po stranách s konzolkami. Na římsě po stranách dvě akrotérie, uprostřed stylizovaná váza s festony.

Podlaha místnosti je krytá parketami. Prostoru osvětlují dva původní secesní lustry – pasířské práce, kombinace mosazi a leštěné mědi. Žerď končí dvoudílnou palmetovou koulí, z níž vybíhají ramena s ostnem, zakončená zvoncovými kalichy. Ty jsou patrně zmodernizované, na nich lístky s palmetou z tepané mědi.

Prostora **13020** (zasedací místnost, původně knihovna, hudební síň, kabinet) je rohová prostora v levém zaobleném nároží budovy. Je přístupná z chodby 13001 a z místnosti 13030. Vstup z chodby představují původní jednokřídlové dveře s nepůvodním nátěrem o. t. v nice, otvíravé do chodby, uvnitř polstrované. Vedle dveří je patrná záslepka komínového sopouchu. Vstup z místnosti je osazený původními dvoukřídlovými dveřmi nepůvodní barvy, otvíravými do místnosti, uvnitř polstrovanými. Prostup do auly je zazděný. Plochostropou místnost osvětlují tři okna o. t. s roletami, pravoúhlými záklenky. Podlaha je krytá novým zátěžovým kobercem. Ze stropu visí původní (nejspíš) svítidlo - bohatý křišťálový asymetrický dvoukolový lustr s tureckými ověsy; jedná se o kombinovanou pasířskou práci s krystalem, kroucenými rameny s kapkovitými ověsy, doprovázenými šňůrami (patrně Železný Brod?, po roce 1900).

Prostora **13030** (pracovna, původně část někdejší učebny) je menší část původní místnosti o třech oknech. Místnost je přístupná z chodby 13001 nepůvodními (nejspíš), jednokřídlovými, do chodby otvíravými plnými dveřmi o. t. s novým oboustranným fládrováním. Od místnosti 13040 ji odděluje nepůvodní příčka. Skrze ní je možné dostat se do místnosti 13040 novodobými dveřmi s kovovým rámem, čalouněnými. Místnost je osvětlena jedním původním oknem o. t., záklenky pravoúhlé, v rohu místnosti šikmý zesilující kout. Místnost je propojená s prostorem 13020.

Prostora **13040** (pracovna, laboratoř, původně část někdejší učebny) je větší částí původní místnosti o třech oknech. Místnost je přístupná z chodby 13001 původními dvoukřídlovými, do chodby otvíravými plnými dveřmi o. t. s novým oboustranným fládrováním a nepůvodním klikovým aparátem (hliníková koule). Od místnosti 13030 je oddělená nepůvodní příčkou. Místnost osvětlují dvě původní okna o. t.. Podlaha krytá linoleem.

Místnost **13050** (učebna) je původní místnost o širí tří oken. Místnost je přístupná z chodby 13001 původními dvoukřídlovými, do chodby otvíravými plnými dveřmi o. t. s novým oboustranným fládrováním a nepůvodním klikovým aparátem (hliníková koule). Nově zřízeným prostupem je propojena s místností 13040. Místnost je osvětlena třemi původními okny o. t., obě krajní zachovala klikovou mechaniku. Podlaha krytá linoleem. Na vnitřní zdi větrák s mřížkou.

Prostora **13060** (předsín kanceláří, původně část někdejší učebny jazyků) je část původní místnosti o třech oknech v levém rohu budovy. Místnost je přístupná z chodby 13002 původními dvoukřídlovými, do chodby otvíravými plnými dveřmi o. t. s nepůvodním nátěrem. Od místnosti 13061 - 13063 je oddělená nepůvodními příčkami. Místnost není přímo osvětlena, pouze nadsvětlíky v příčkách. Podlaha krytá linoleem.

Místnost **13061** (úřadovna, původně část někdejší učebny jazyků) je část původní místnosti o třech oknech v levém rohu budovy. Místnost je přístupná z předsíně 13060 novodobými jednokřídlovými dveřmi v nepůvodní dřevěné příčce. Místnost je osvětlena jedním původním oknem o. t., záklenky pravoúhlé. Podlaha kryta linoleem.

Místnost **13062** (úřadovna, původně část někdejší učebny jazyků) je část původní místnosti o třech oknech v levém rohu budovy. Místnost je přístupná z předsíně 13060 novodobými jednokřídlovými dveřmi s dřevěnou zárubní v nepůvodní dřevěné příčce, zevnitř očalouněné. Místnost je osvětlena jedním původním oknem o. t., záklenky pravoúhlé. Ve zdi do chodby umístěna větrací mřížka a menší mřížka. Podlaha kryta linoleem.

Místnost **13063** (úřadovna, původně část někdejší učebny jazyků) je část původní místnosti o třech oknech v levém rohu budovy. Místnost je přístupná z předsíně 13060 novodobými jednokřídlovými dveřmi s dřevěnou zárubní v nepůvodní dřevěné příčce, zevnitř očalouněné. Místnost je osvětlena jedním původním oknem o. t. s pákovým mechanismem, záklenky pravoúhlé. Ve zdi do chodby větrací mřížka a menší mřížka. Podlaha kryta linoleem.

Místnost **13070** (laboratoř, původně učebna psaní na stroji) je místnost v levé části zadního křídla v osově délce tří oken. Je přístupná z chodby 13002 dvoukřídlovými dveřmi o. t. se špaletou otevřenou do chodby, otvíravými do chodby. Dveře o. t. jsou opatřené nepůvodním nátěrem, aparát kliky je hliníkový s koulí. V levém rohu patrná pecní nika se zaslepeným sopouchem, nad ním větrák. Ve středové zdi mezi okny zazděné I - profily, záseky na roury topení v úrovni parapetů. Okna jsou vyměněná v duchu původního typu, odlišné jsou především dlouhé pákové hliníkové kličky, roletová komora zachována. Podlaha je pokryta linoleem.

Prostora **13080** (laboratoř, původně kabinet kontoru) je menší místnost v levé části zadního křídla v osově délce dvou oken, s tupým úhlem jedné ze stěn. Je přístupná z rohu chodby 13002 dvoukřídlovými dveřmi o. t. se špaletou otevřenou do chodby, otvíravými do chodby. Dveře jsou opatřeny nepůvodním nátěrem, klika je nepůvodní, hliníková. Okna jsou vyměněná v duchu původního typu, odlišné jsou především dlouhé pákové hliníkové kličky, roletová komora zachována. V rohu místnosti stála původně válcová kamna, nad vstupem čtvercový větrák, v jeho blízkosti záslepka sopouchu. Podlaha je kryta linoleem.

Místnost **13090** (posluchárna, původně cvičný kontor) je přístupná z chodby 13002 dvěma dvoukřídlovými původními dveřmi o. t. s nepůvodním nátěrem. Je osvětlena pěti trojdílnými okny vsazenými v mělké nise, vyměněnými v duchu původního typu, odlišné jsou především dlouhé pákové hliníkové kličky, roletová komora zachována. V obou rozích u chodbové zdi, svírající tupý úhel, jsou pecní niky, jejichž pravoúhlé záklenky dosahují výše dveří – zde umyvadla. Na zdi uprostřed větrací okénko. Podlahovou krytinu představuje linoleum, vpředu se nalézá zvýšená katedra.

Prostora **13100** (pracovna, původně kabinet nauky obchodní) je místnost v pravé části zadního křídla v osově délce dvou oken, s tupým úhlem jedné ze stěn. Je přístupná z chodby 13002 dvoukřídlovými dveřmi o. t. se špaletou otevřenou do chodby, otvíravými do chodby. Dveře jsou opatřené nepůvodními nátěry, zevnitř čalouněné, klika je nepůvodní, hliníková s koulí. Okna jsou vyměněná v duchu původního typu, odlišné jsou především dlouhé pákové hliníkové kličky, roletová komora zachována. V levém rohu místnosti původně volně stála válcová kamna, ve zdi dveří větráková mřížka čtvercového tvaru v horním levém rohu. Podlaha je kryta kobercem.

Prostor **13110** (laboratoř biologie, původně učebna jazyků) je místnost v pravé části zadního křídla v osově délce tří oken, zmenšená. Je přístupná z chodby 13002 dvoukřídlovými dveřmi o. t. se špaletou otevřenou do chodby, otvíravými do chodby. Dveře o. t. jsou jednostranně opatřené novým fládrováním, aparát kliky je bakelitový s klikou. V příčce po pravé straně umístěn novodobý prostup do vedlejší místnosti 13120. Okna jsou vyměněná v duchu původního typu, odlišné jsou především dlouhé pákové hliníkové kličky, roletová komora zachována. Podlaha je pokryta linoleem.

Místnost **13120** (pracovna) byla dodatečně oddělená příčkou z místnosti 13110, nové dveře vznikly probouráním v místě pecní niky, zevnitř dosud patrné. Novodobé dveře jsou osazeny v kovových zárubních, ocalouněné. Místnost osvětluje jedno okno s roletou, pravoúhlého záklenku, s pákou mechaniky ovládání ventilačního křídla novodobější než starý typ. Podlahová krytina linoleum.

Prostora **13130** (učebna, původně učebna jazyků) je přístupná z chodby 13002 původními, dvoukřídlovými dveřmi o. t. s otvíráním do chodby s nepůvodním nátěrem, aparát kliky je nový, bakelitový s klikou. Dvě okna jsou původní o. t. s pákovým mechanismem u předního (pravého) okna. Vzadu po levé straně dodatečná dřevěná příčka s dveřmi do kabinetu 13131; vedle vstupních dveří ve stěně vpravo dveře ze sousedního kabinetu 13140. Podlaha je kryta linoleem.

Prostora **13131** (kabinet) je dodatečně oddělená příčkou z místnosti 13130, přístupný z ní novodobými plnými dveřmi s bakelitovou klikou. Je osvětlený jedním původním oknem o. t. s pákovým mechanismem, podlaha je kryta linoleem.

Prostora **13140** (kancelář, původně kabinet) je přístupná z chodby 13002 dvoukřídlovými dveřmi o. t. se špaletou otevřenou do chodby, otvíravými do chodby. Dveře jsou s nepůvodním nátěrem, oboustranně čalouněné. Menší místnost osvětluje jedno okno s pravoúhlým záklenkem, nacházející se v pravoúhlé nise – arkýři, vysunutém nad bočním vchodem budovy. Okno s ventilačním křídlem bez pákového systému o. t. je původní. Po levé straně novodobě prolomený průchod s kovovým rámem do místnosti 13130, dveře jsou nepoužívané, zastavěné. V rohu nalevo od dveří stávala válcová kamna. Podlaha je pokryta linoleem s motivem dřevěných parket.

Místnost **13150** (učebna) je přístupná původními, dvoukřídlovými dveřmi o. t. s nepůvodním nátěrem, klikový aparát nepůvodní, hliníkový s koulí. Místnost osvětlují tři původní okna o. t. s pravoúhlými záklenky, s větráky a roletami – zachovala se původní páka na otevření větráku. Podlaha je pokryta linoleem.

Prostora **13160** (předsíň, původně posluchárna fyziky) je část původní místnosti o třech oknech v pravém křídle budovy, vzniklá rozpříčkováním původního prostoru. Místnost je přístupná z chodby 13001 původními dvoukřídlovými, do chodby otvíravými plnými dveřmi o. t. s novým fládrováním na vnější straně, klikový aparát nepůvodní. Od místnosti 13161 a 13062 ji oddělují nepůvodní příčky. Místnost není přímo osvětlená, pouze nadsvětlíky v příčkách. Podlaha kryta kobercem.

Místnost **13161** (kabinet) byla dodatečně vydělena z místnosti 13160 na šířku jednoho okna - původně větší místnosti o třech oknech. V komínové zdi se nalézá pravoúhlá nika - pecní nika, sloužící dnes jako věšák. Místnost je přístupná novodobými dveřmi s průhledem v kovovém rámu. Podlaha je kryta kobercem.

Místnost **13162** (kabinet) je dodatečně vydělená menší část místnosti 13160 na šířku jednoho okna - původně z větší místnosti o třech oknech. Přístupná je novodobými dveřmi v kovovém rámu.

Prostora **13170** (předsín katedry biologie, původně kabinet fyzikální a zeměpisný) je malá část původní rohové místnosti o třech oknech. Místnost je přístupná z chodby 13001 do diagonální niky vsazenými, původními jednokřídlovými, do chodby otvíravými plnými dveřmi o. t. s novým oboustranným fládrováním ve světle hnědé barvě (pouze dveřní křídlo). Od místnosti 13172 a 13173 ji oddělují nepůvodní dřevěné příčky, do místnosti 13171 se vchází prostupem v původní zdi. Místnost není přímo osvětlená, pouze světlíky v příčkách. Za dveřmi šikmá stěna s nikou s půlkruhovým nikovým záklenkem, se zaslepeným komínovým sopouchem uvnitř.

Prostora **13171** (zasedací místnost, původně posluchárna fyziky) se nachází v části místnosti 13160, původně osvětlené třemi okny. Místnost je přístupná původními dvoukřídlovými dveřmi o. t. s novým, nepůvodním nátěrem. Vedle dveří záslepka kanalizace. Místnost osvětluje jedno původní okno o. t. v pravoúhlých záklencích s roletovou komorou. Podlaha původně prkenná, nyní krytá zátěžovým kobercem.

Prostora **13172** (kancelář katedry biologie, původně kabinet fyzikální a zeměpisný) na atypickém půdorysu se nachází v pravé části zaoblené, nárožní, původně třemi okny osvětlené místnosti. Prostora je přístupná novodobými jednokřídlovými dveřmi s dřevěným jednoduchým rámem. Osvětluje ji jedno původní okno o. t. v pravoúhlém záklenku.

Prostora **13173** (kancelář katedry biologie, původně kabinet fyzikální a zeměpisný) na atypickém půdorysu se nachází v levé části zaoblené, nárožní, původně třemi okny osvětlené místnosti. Přístupná je novodobými, částečně prosklenými jednokřídlovými dveřmi s dřevěným jednoduchým rámem. Osvětlují ji dvě původní okna o. t. v pravoúhlém záklenku.

Menší prostora **13200** (sklad, původně šatna) na obdélném půdorysu o šířce dvou oken vznikla dodatečně v místech někdejších šaten v levé polovině dvorního rizalitu. Je přístupná novodobými rámovými dveřmi z chodby 13002, otvíravými do chodby. Ve zdi ze skleněných tvárnic (luxfery, pro osvětlení chodby) je patrný rám tvořený původním pilířem a nosníkem. Místnost je plochostropá, s nepůvodními okny do nádvoří.

Prostora **13203** s protipožárními dveřmi s pravoúhlým kamenným ostěním osazeným do pravoúhlé špalety, s uvnitř zaoblenými hranami. Jednokřídlové dveře jsou ze strany chodby dřevěné, ze strany půdy oplechované. Prostoru dělí novodobá příčka ze sadrokartonu a s plechovými dveřmi (č. 13204), takto vzniklou místnost osvětluje jedno vysoké okno. Větší část místnosti vyplňuje schodiště na půdu, sestávající z 24 stupňů. Jedná se o zámečnickou práci. První schodišťová rampa se otáčí o 180° a kříží okno vedoucí do dvora; poté se v 90° otáčí k nástupu do prostory půdy. Středový sloupek schodiště je točený v místě nástupu schodiště – polotordovaný. Schodnice jsou upevněné na nosnících přinýtovaných ke středovému sloupku přišroubováním. Jsou upraveny protiskluzově mřížováním. Konstrukce je dále do zdi upevněna konzolkami, rám přichycen do zdi. Ve vyšších částech rovný úsek a při vstupu na půdu opět polootočený sloupek. Okna jsou nepůvodní. Dlažba je původní, pokládka čtvercových cementových dlaždic diagonálně ložených, šachovnicové střídání černé a bílé barvy. Toto původní dláždění v této prostore je nejlépe dochované, neochozené.

Menší prostora **13210** (pracovna, původně šatna) na obdélném půdorysu o šířce dvou oken vznikla dodatečně v místech někdejších šaten v pravé polovině dvorního rizalitu. Je přístupná novodobými dveřmi v kovovém rámu z chodby 13002, otvíravými do chodby. Ve zdi ze skleněných tvárníc (luxfery, pro osvětlení chodby) je patrný rám tvořený původním pilířem a nosníkem. Místnost je plochostropá, s nepůvodními okny do nádvoří.

Místnost v levém sanitárním přístavku **13220** (WC ženy) tvoří obdélný prostor se zaobleným rohem, rozdělený na dvě části. Ty jsou přístupné z chodby 13001 původními dvoukřídlovými, do chodby otvíravými plnými dveřmi o. t. s novým jednostranným fládrováním a s nepůvodní klikou. Druhá, menší část je přístupná původními, jednokřídlovými dveřmi, otvíravými do chodby 13002. Příčka rozdělující oba prostory není původní. Prostory osvětlují dvě velká okna o. t. a jedno užší. Tento prostor sloužil původně jako toalety, rozdělené tenkými dřevěnými příčkami rámové konstrukce. Místnost je zastropená pomocí čtyř betonových nosných žeber - trámů. Dnes jsou zde vestavěné nově členěné příčky, podlaha nově dlážděná.

Místnost v pravém sanitárním přístavku **13230** (WC muži) je obdélný prostor se zaobleným rohem, přístupný z chodby 13001 původními dvoukřídlovými, do chodby otvíravými plnými dveřmi o. t. s novým jednostranným fládrováním a s nepůvodní klikou. Je osvětlený dvěma velkými okny o. t. a jedním užším. Tento prostor sloužil původně jako toalety, rozdělené na dvě části, jeden vchod zazděn. Místnost je zastropená pomocí čtyř betonových nosných žeber - trámů. Dnes jsou zde vestavěny nově členěné příčky, podlaha nově dlážděná.

4.3.5. Popis 5. podlaží – půda a krov

Tuto prostoru tvoří zakončení zděných užitných konstrukcí, přecházejících ještě do technických – středová zeď je výškově prodloužena, obsahuje komínové a ventilační průduchy. Je propojená a tvoří uzavřený celek, s železným ochozem pro usnadnění údržby komínů. Dále obsahuje konstrukci krovu s nepůvodní střešní krytinou; a systém odvodu dešťové vody z okapů do krytých žlabů, vyústěných do spadových šachet, ústících pod suterénem přímo do kanalizace.

Samotné uspořádání nosné konstrukce krovu je tradiční, dřevěné, se spoji klasickými i spoji za použití železných prvků, podmíněné dvojím sklonem střechy – oba menší než 45° (přibližně 30° a 42°); sestávající ze dvou časově různých fází. Uspořádání střešních ploch sice působí dojmem dvou průběžných pultových střech o odlišných parametrech, krovové konstrukce je však třeba definovat jako soustavu krokvní, vaznicovou stojatou stolici se svislými sloupky a šikmými vzpěrami, stabilizovanými dvojicemi kleštin³⁰; asymetricky koncipovanou. Její tvárnost determinuje atiková komínová a osvětlovací zeď, vyžadující odlišné výšky a úhly polovin střech. Krokve jsou proto do pozednice začepovány pod dvěma odlišnými úhly asi 30° a 42°; rozpětí mezi pozednicemi a středovou zdí jsou také odlišné – 3,15 m a 6 m. Plné vazby stojí na vazném trámu, jehož zhlaví jsou zazděná do půdních nadezdívek a asi ve dvou třetinách jsou odepřena středovou zdí. Na tento trám jsou postaveny sloupky, tvořící souvislou řadu v podélném směru. Dva hlavní sloupky nesou nižší vrcholovou a mezilehlou vaznici o stejné výšce, mezi nimi trám nese ještě nejvyšší sloupek vyšší vrcholové vaznice, podepírající hlavy delších krokví. Strana střechy s delšími krokvemi je ještě podepřena vaznicí, nesenou nejnižšími sloupky u její paty, která je začepována na pozednicovou vaznici, položenou na nadezdívce (obdobně na straně kratších krokví). Dva hlavní sloupky jsou po

30 Dle systematiky F. Titschera dvojíto stojatá vaznicová stolice nové konstrukce (s asymetricky přidanou třetí stolicí), Titscher, F., 1919: Stavitelství, Vídeň; reprint Grada, 2002.

stranách podepřené šikmými vzpěrami, ukotvenými na nosném trámu v blízkosti jeho zhlaví. Spolu se sloupky jsou přichyceny dvojicemi kleštín po stranách pomocí železného šroubení, provlečeného provrtanou vzpěrou, sloupkem a patou krokve, odkud vychází (na straně kratších krokví sloupky chybí). Pod mezilehlými párovými vaznicemi je stejným způsobem osazena další dvojice kleštín, která váže kromě hlavních sloupků i nejvyšší sloupek pod vyšší vrcholovou vaznicí. Takto spolu s hlavním sloupkem úseku s kratšími krokvemi obepínají středovou komínovou zeď, aniž by s ní byly přímo propojeny. Kleštiny jsou nasazeny pod vaznicemi, na ně jsou osedlány krokve i v jalových vazbách; plná je každá čtvrtá. Pozednice spočívají na obvodových zdech na blokových čtvercových výstupcích. Vaznice jsou podélně na sloupky podepřeny pásky.

Samotné trámy jsou přibližně 25 x 25 cm silné, vaznice jsou vyšší a užší; stojky jsou méně než 20 x 20 cm silné, nesou tesařské značky, spojované jsou kolíky a železnými kramlemi v případě srazů; párové kleštiny (přibližně 5 x 12 cm) jsou propojené šrouby se čtvercovou maticí, místy použité i šestiúhelné matice.

Tento vazební systém se uplatňuje v krovu celé budovy, s jednou odlišností – sloupky s vaznicí u paty krokve po její delší straně u krovů starší fáze chybí. Kromě toho je tento systém ještě s několika dílčími obměnami – u konstrukcí sedlových stříšek za štíty zadních křídel v novější části; v konstrukci sníženého krovu nad aulou (prostor je výše než úroveň části chodeb o zhruba 120 cm), kde sloupek pod mezilehlou vaznicí je využitý jako věšák, přidržující železným třmenem vazný trám; a v konstrukci nad hlavním schodištěm s obdobnou věšadlovou vaznicovou soustavou na vaznicích bez pozednic a s kleštínami po stranách; vazné trámy s výměnou.

Středová zeď, obsahující komínové a ventilační průduchy je odlehčená řadou širokých prostupů se segmentovými záklenky, v nejvyšší čtvrtině prolomené osvětlovacími okny se segmentovými záklenky. Zeď se v mladší části liší – celkově je tenčí, kromě zesílených částí pro komíny.

Žlaby na odvod okapové vody vytvářejí původní svěbytný systém, doplněný v mladší fázi. Horizontální svody jsou tvořeny částečně zakrytými žlaby z měděného plechu, uložené v bedněných truhlách, s přehrnutými plechovými okraji přes něj. Žlaby ústí vertikálními spady v průčelních zdech do nádvoří do podzemní kanalizace. Koryta jsou zakrytá, jen v několika krátkých úsecích odkrytá, krytí je opravováno částmi starého nábytku nebo sítí proti ptákům.

Dlažbu starší části tvoří půdovky o rozměrech 15 x 15 cm, výška přibližně 3 cm; podlaha mladší části je betonová.

Ve zdech půdní nadezdívky je místy patrný systém konstrukce vysunuté korunní římsy (díky zchátrání sledovatelný i zvenku), a to z krátkých úseků plochých segmentových kleneb, s patkami v traverzách I – profilu, vzdálených od sebe přibližně 70 cm.

V prostorech napojení mladší části se dochovaly podstatné části původních štítů, ukončujících prostory krovů s unikátně dochovanou původní omítkou, ve stavu před rokem 1923. Je zde patrná i původní výzdoba – trojúhelné vpadlé rámy, pod nimi pásy s terčovými kruhy vepsanými do čtverců - sedm patrných segmentů - a s jedním větším kruhem směrem ke středu.

V prostoru za štítem – ve starší části - je středová zeď odlehčená vysokými průchody, uzavřenými nestejně širokými průchody se segmentovými oblouky – pět oblouků a jeden slepý stejné výšky. Nad nimi jsou prolomena tři osvětlující okénka bazilikálního typu, parapety dvou krajních okoseny, prostřední parapet je pravoúhlý (průchod na ochoz?). Celý prostor je oblouky volně průchozí do části nad chodbami. Tento prostor ukončuje původní protipožární zeď s železnými dveřmi, které jsou opatřené zavíracím zařízením. V rohu, ve zdi ukončující prostor nad chodbami s požárními dveřmi je zazděná kamenná konzola. U půdního okénka č. 6 v blízkosti levé sochy Atlanta se nachází kotvení sochy v krovu pomocí tyče čtvercového průřezu, ukotvení je dosaženo zaháknutím železnou tyčí za speciální trám, vložený do konstrukce krovu.

Prostor nad chodbami je otevřený jedním segmentovým obloukem do nového traktu přístavby z roku 1923.

Čtvrtkruhové prostory nad oblými rohy obsahují vaznice vyvedené do oblouků, prostor osvětluje jedno kruhové okénko umístěné do segmentových nik, odpovídajících oknům v bočních křídlech. Zde jsou uskladněny vzorky/zbytky původní břidlicové krytiny.

4.4 Průčelí

4.4.1. Popis hlavní fasády

Průčelní fasáda je symetrická, podélně mírně obdélná, sedmiosá, s výrazným horizontálním členěním do tří dílů odpovídajících podlažím, z nichž je plošně zdůrazněna stejnorodá část přízemí. Po jeho stranách z něj v patrech vybíhají dva mělké postranní rizalitové prvky, korunované atikovými štítky, oddělenými vystouplou korunní římsou, obíhající celou stavbu. Jednoosé rizalitové plochy jsou uprostřed rozdělené výrazně vystouplými suprafenestrálními horizontálními římsami nad okny prvního patra, obdobou korunní římsy. Štíty dotvářejí celkově symetrické sochařské kompozice, akcentované měděnými glóby. Zatímco tyto prvky u horní, dynamičtější poloviny budovy gradují účinek symetrie bočních os, dolní části průčelí dominuje osa centrální. Kolem ní jsou seskupeny tři oblouky poměrně hlubokého loubí o stejné šířce, jejichž monumentální účinek je zdůrazněn zmenšením okolních prvků, oken v sousedních osách. Tradičně pojaté, štíhlé a poměrně vysoké oblouky loubí jsou korunované svými výraznými hlavními klenáky. Tyto protínají výraznou, neklasicky plochou kordónovou římsu. Oblouky loubí nesou široké pilíře, nijak neodlišené od masy průčelní zdi. Loubí zdůrazňuje hloubkové členění fasády a činí ji tak více klasickou. K loubí vede pět stupňů schodiště (původně šest, dnešní úroveň dlažby se o jeden stupeň zvedla), po stranách ukončeného čelně profilovanými kamennými obdélnými sokly, na nichž leží plastiky sfing. Ty svojí členitostí vyvažují poměrnou strohost dolní části průčelí a akcentují výraz, staticnost a monumentalitu vstupu.

Plochy průčelní fasády začínají soklem, ve spodní části sestaveného z jednotlivých bloků přírodního pískovce. Svislé části bez výzdoby přecházejí do římsového okosení zvonovité profilace, na kterou nasedá prostý ústupek. Sokl dále pokračuje zděnou částí, opět z hladkých ploch. Spodní část v ose pod levým pseudorizalitem prolamuje podélné sklepní okénko, jehož slepý protějšek je naznačen i na protější straně. Vedle něj je v ose následujícího okna dodatečně prolomeno další podobné okno. Průčelí dále pokračuje průběžnou horizontální bosáží členěnou plochou přízemí, prolomenou okny a arkádami loubí. Bosáž je pravoúhlá, prostá, pouze u oblouků loubí je provedena logická skladba klenutí. V této části průčelí jsou zastoupeny dva typy oken - vysoká o. t. a snížená. Okna jsou všechna špaletová, s jedním pravoúhlým odstupkem prostě zapuštěná do fasády a přímo protínají bosáž. Suprafenestry vysokých oken vyplňují vložené obdélné panely s opakujícím se reliéfním motivem okřídlené Merkurovy hole, jedoucí v železničním kole (?). Motiv nad sníženými okny v panelu třikrát odstupněném je méně zřejmý, patrně pozměněný – jde o upravenou figuru ptáka (původně hleděla do strany, ne přímo, jak je tomu dnes). Slavnostní účinek vstupu umocňovaly ozdobné kované mříže a opevnění komunikačně namáhaných rohů, umělecky kované otvíravé dvoukřídlové mřížové stěny, osazené ve všech vstupních arkádách. Plasticitu a barevnost hlavního vstupu doplňovala květinová výzdoba čtveřice oken kolem něj, uchycená v umělecky zdobených truhlíkových držácích (foto DSC_0052), dnes dochovaných pouze po pravé straně (držáky však na nejstarších snímcích chybí).

Pro umělecký i ideový výraz průčelí je však naprosto zásadní ztvárnění reliéfní výzdoby nad třemi oblouky loubí. Výrazně naddimenzované složené hlavní klenáky oblouků jsou po stranách osazeny bystami Merkurů (symbol obchodu; sochařské práce V. Škody z roku 1923, původní

štukové plastiky v detailech odlišné), uprostřed řvoucí lví hlava (symbol moci a síly); navzájem propojené girlandou. Ta je přichycena také v osách pilířů a na bocích celku, kde jsou ve vegetativní dekoraci na stylizovaných konzolách zachyceny reliéfy lodní kotvy s lany, symboly naděje.

Střední horizontální pás je přechodový pro všechny ideové i dekorativní tendence, je členěný průzory sedmi oken v osové skladbě 1+5+1. Zde se začínají uplatňovat vertikální tendence naznačením pilastrového vysokého řádu uprostřed a mírně odsazených rizalitů po stranách. Okenní otvory středové pětice jsou stejného rozměru, vysazené parapetní římsy jsou podepřeny dvojicí profilovaných konzolek. V suprafenestrách panely s pravidelně odstupněnými vpadlinami opakují reliéfní motiv zavěšeného šátku. Okna po stranách jsou vložena do vystupujících pravoúhle profilovaných šambrán vyběhávajících z neklasicky uspořádaných klasických prvků, ústících do téměř empírových konzol vysoce vysazené nadokenní římsy s obdobným uspořádáním dekoru. Rizalitové výstupky pokračují v pásové bosáži obdobné přízemní.

Horní třetina průčelní fasády svojí členitostí graduje svůj dosavadní průběh. Nepatrně vystouplé ploché pilastry, na něž nasedá překlad, jsou ve svých vrcholech bohatě zdobeny vystouplými konzolovými geometrickými prvky s reliéfní dekorací, na nichž je položený korunovaný věnec. Další vavřín visí pod tímto celkem, z něž visí dvě stuhy, uprostřed stylizovaná Merkurova hůl. Okna v tomto pásu jsou širší, plastičtější, čtyřdílná. V překladu jsou nad širokými okny vložena ještě vždy tři malá vertikálně obdélná okénka, s mezilehlými dekoračními pilířky. Mezi těmito trojicemi a velkými okny jsou nápisové pásy se jmény. Tento prostor přechází do plochého horizontálního pásu, původně s nápisem názvu školy; písmena byla provedena reliéfně, pozlacená. Rizalitové boky jsou od prvního patra odděleny prostou plochou římsou, nad kterou pokračuje pásová bosáž, do níž je vloženo obvyklé okno, spočívající na dekoračním vlysu s vegetativním motivem. Supraporty vyplňují panely s vloženými kruhovými rámy s reliéfními obličejovými profily, kolem rostlinné motivy, podtrženo obvyklým motivem kruhových terčů. Rizalitovou plochu výškově ukončuje pásový vlys se stylizovaným antickým dekorem, který po stranách vyvažuje členitost nápisové plochy. Na vlysový pásek nasedá římsa klasické profilace, pokračující výraznou korunní římsou, podepřenou kazetovými konzolami opět s motivem kruhových terčů.

Mezi druhou a třetí, dále mezi pátou a šestou osou průčelní fasády se u paty prvního patra dochovaly původní kovové konzoly secesní tvárnosti (držák na žerdě vlajek), upevněné (patrně dodatečně, snad ve 30. letech) pomocí zapuštěné šroubovice, která upevněna maticemi. Jedná se o zámečnickou práci.

V její blízkosti se nachází několik dalších přidavných prvků, souvisejících s úchytem slavnostních výzdob a propagačního materiálu – kupř. obrácený skobový hák v blízkosti konzoly; systém horizontálních tyčí v hlavních osách průčelních oken a starší úchyty mezi budovou a č. p. 331 (na fasádě u bočního vchodu ukotvený hák s rozetou pro upnutí naduličního/přesuličního transparentu).

4.4.2. Popis oblých rohů fasády

Třiosá průčelí oblých rohů kopírují středové členění průčelní fasády; v celkovém výrazu vytvářejí symetricky vyvážené svébytné kompozice, pojímající také účinek rizalitových prvků bočních průčelí. Dotvořen byl pouze motiv vrchní třetiny, kde byl v supraportách užitý nový motiv stylizované rozvinuté kanelury s motivem kruhových terčů. Ve spodní třetině byly nadokenní panely prostřídány odlišným motivem (opět stylizovaná Merkurova hůl s vegetativním motivem, uprostřed centrální motiv) s původním.

4.4.3. Popis bočních fasád

Boční fasády jsou méně dramatické, také kopírují členění středové průčelní fasády v adaptaci shodné s oblými rohy, právě tak jako rizalitové výstupky. To platí pro starší, pětiosou část s výjimkou bočního pravého vstupu do někdejšího bytu ředitele, který byl v roce 1923 přestavěn. Boční fasády ve svých zadních – novějších - čtyřosých partiích plynule navazují na secesní část bez výraznějších odlišností; její tvarosloví bylo kopírováno.

4.4.4. Popis zadní fasády

Odlišnější je až venkovní průčelí zadního křídla, které také vychází z původní předlohy, je však (kromě nadokenních panelů) prosté jakýchkoli dekoračních prvků. Rohové rizality jsou členěné pouze pásovou bosáží a římsami. Následující šestiosý úsek je v patrech redukovánou, plošší variantou bočních fasád, v přízemí beze změn. Průčelí středového rizalitu je symetrické, vychází z tvárnosti třetího patra hlavního průčelí, všech pět os oken je rozšířených. Po bocích jej lemují plochy s pásovou bosáží, odkazující na boční křídla tohoto průčelí. Po stranách bočních rizalitů a nad středovým po celé šířce vystupují atikové štítky, po stranách podélné a nízké, segmentově ukončené s volutami po stranách; uprostřed široké panelové nástavce, po stranách pološitý s šikmým segmentovým zakončením s volutami, bez sochařské výzdoby.

4.4.5. Popis fasád nádvoří

Vnitřní fasády nádvoří jsou jednodušší. Vystupující schodiště dodržuje pásovou třetinovou skladbu venkovního hlavního průčelí i přesto, že vnitřní výškové členění posouvá dvě horizontální pásma okenních os podest do přechodů třetin. Fasáda je členěná do tří hlavních os, po stranách jsou ještě dvě dvojice vertikálních obdélných okének. Dolní třetina je pásově bosovaná, po stranách vstupu se zdůrazněným hlavním klenákem jsou dva stylizované opěrné pilíře s triglyfem, kruhovým terčem a volutou, a vertikálně oválná okna ve vpadlých panelech s dvojicemi kruhových terčů. Prostřední osa se stlačeným půlobloukovým vstupem je zdůrazněna nepatrně vystouplým podloženým panelem, dosahujícím až ke korunní římsě, překrývajícím i ploché pásové naznačení kladí. Panel nad volským okem nese kartuši s nápisem "MCM" a dvěma kruhovými terči po stranách. Okna ve třech vertikálních osách jsou zvláště neobvykle vystouplými jednoduchými pravoúhlými šambránami s poměrně prostými suprafenestrami s motivy dvou kruhových terčů. Nad druhou, horní řadou oken je ještě třetí horizontální řada osvětlovacích okének typu volské oko. Boční strany jsou v horních třetinách ploché, s rustikovanými lizénami a vystouplými panely s vykrojenými rohy.

Fasády předního a bočních křídel jsou obdobně členěné, rozvržení oken a vstupů je poměrně nepravidelné, podřízené funkčnosti. Dolní třetina, oddělená širokým, plochým pásem je bosovaná, horní třetiny hladké, u předního křídla s vertikální zdůrazněnou rustikovanými plochými lizénami. Vnitřní stěny bočních křídel jsou mezi okny rozděleny v horní třetině mírně vystouplými panely s kanelurou ve spodní části, v horní části jsou pohlaceny plochým kladím, v místech průniku tři kruhové terče. Tyto části již snad náleží k úpravám při dostavbě roku 1923, tento motiv je užitý i v horní třetině vnitřního průčelí zadního traktu s tím rozdílem, že místo tří kruhových terčů jsou užity dva. Středový rizalit je šestiosý, stylizovaný vstupní portikus v přízemí zabírá dvě osy. Na dvou plochých panelech nesený supraportový pseudotympanon je umístěno pět velkých kruhových terčů. Přízemí je členěno rustikovanými lizénami, horní třetiny jsou ploché, okna středního pásu pouze

vystouplé parapetní panely; okraje rovněž lizény.

Obdobně členěné jsou i dvouosé fasádní úseky po stranách, obdélné sanitární přístavky mají dolní třetinu pásově bosovanou, horní dvě třetiny hladké, členěné pouze mírně vpadlými panely, okna obdobná středovému rizalitu.

4.5. Vnitřní nádvoří - plocha

Plocha nádvoří je celoplošně pokryta hrubým, neupraveným betonem, rozpraskaným do amorfních ker; místy vystupují lité původní mříže kanalizačních šachet s výzdobou. Středem v ose, mezi výstupem z hlavního schodiště a vstupem do zadního křídla, je chodník složený ze čtvercových betonových dlaždic. V minulosti byly tyto plochy parkově upraveny (viz plán Bém a Gessner 1897). Do této plochy vstupuje nástupní rampa s původního ředitelského bytu po levé straně, průchozím oknem z chodby 11070. Prostor před nimi je segmentově vyklenutý, přístupný schodištěm o 8 stupních. Vstup do budovy měl být později možný místností vydělené ze sanitárního přístavku 11380, což se zcela nerealizovalo.

4.6. Střecha - krytina

Střechy budovy byly původně pokryty břidlicovými šablonami na rybinu kombinovanými měděným plechem (jedna šupina s vyřezanou iniciálou pokrývače se dochovala připevněná na bočním líci krokve v prostoru nad aulou - foto 9.3.4.130; několik desítek šablon je dosud složených na půdě levé oblé přední části). Tento stav se po nezbytných opravách dochoval až do oprav v 80. letech minulého století ³¹. Od této doby do současnosti je střecha pokrytá měděným válcovaným plechem, pod ním dvě vrstvy izolačního černého papíru, prkna kolmo kladená na krokve.

³¹ Evid. list 1981, NPÚ Josefov.

5. PŘEHLED STAVEBNÍHO VÝVOJE

5.a. KONSTRUKCE A MATERIÁL

Etapa 1896 - 97

U **základů** a **nosných zdí suterénu** jsou jako materiál konstrukce použity především staré pevnostní cihly (dodané obcí z tehdejších depozitů za zbrojnicí).

Zakládací vrstva přímo nasedající na základovou spáru má být tvořena 50 cm silnou vrstvou tzv. cihelného betonu z tlučeného cihelného šterku z hradebních cihel se zlomky cihel menšími než 5 cm bez cihelné moučky a z cementu nebo mletého vápna kufsteinského nebo podolského s říčním pískem v několika stloukaných vrstvách silných 15 – 20 cm.

Jako hydroizolace měly být použity 8 mm silné asfaltové desky³².

Samotné **nosné obvodové zdivo suterénu** je konstruováno z **pevnostních cihel**, pojeno je na maltu z hydratického vápna a říčního písku, je lícované a kryté hrubou omítkou³³.

Klenby v suterénu jsou konstruovány z nových cihel, na vápennou maltu z říčního písku míchanou v poměru 1:2,5; s hrubou omítkou na líci klenby³⁴. Veškeré klenební patky mají být ze zdí vyloženy a nosné pásy rovně nadezděny³⁵. Ruby kleneb měly předepsáno být po očištění zalaty řídkou maltou a poté překryty vrstvou 1,5 cm hustší malty³⁶.

Dlažby v suterénu byly předepsány ze starých pevnostních cihel kladených na upravený povrch na písek, ve spárách po zakropení vodou vylité maltou³⁷.

U **nosných obvodových zdí nadzemních konstrukcí** jsou použity výhradně nové cihly (cihly kolkované J. KRÁL – foto DSC, 0426, viditelné v prostoru pravého křídla půdy, rub venkovní zdi) pojené na maltu z pražského vápna a říčního písku, přičemž je ve vhodném poměru povolena příměs vápenného štku získaného z pevnostního rumu; měkká podolská nebo vrchlabská vápna mohou být užita pouze v případě, že jsou správně vyleželá³⁸. Přízemnímu zdivu se pro vápennou maltu předepisuje poměr 1:3³⁹.

Klenby, uzavírající prostory budovy nadzemních zdí jsou konstruovány z nových cihel, na maltu z říčního písku a (hrubého) pražského nebo smíšeného hydratického vápna s měkkým podolským nebo vrchlabským půl na půl⁴⁰.

Vnitřní omítky nadzemních konstrukcí jsou předepsány hladké, štukované, natažené pačokem, o síle 1,5 cm a obíleny dvěma vrstvami řádného nátěru; jako materiál předepsán říční písek a měkká podolská nebo vrchlabská vápna v poměru 1:2,5. **Stropní omítky** jsou uchyceny

32 Rozpočet výloh - technická a cenová specifikace, 5,7; SOKA HK inv. č. 35; tento vysoce pravděpodobný předpoklad (potvrzeno při kolaudaci) bude vhodné ověřit v případě jakéhokoliv zásahu do popisovaných konstrukcí.

33 Rozpočet výloh - technická a cenová specifikace, 7, SOKA HK inv. č. 35; bylo možné ověřit v případě odkrytého zdiva v místnosti 10030.

34 Rozpočet výloh - technická a cenová specifikace, 9, SOKA HK inv. č. 35.

35 Tuto skutečnost nebylo možné ověřit pro omítnutí veškerých konstrukcí, tento vysoce pravděpodobný předpoklad možno potvrdit později.

36 Rozpočet výloh - technická a cenová specifikace, 9, SOKA HK inv. č. 35.

37 Taktéž bude vhodné ověřit později; Rozpočet výloh - technická a cenová specifikace, 12, SOKA HK inv. č. 35.

38 Rozpočet výloh - technická a cenová specifikace, 7, SOKA HK inv. č. 35; bylo možné ověřit v případě odkrytého zdiva v místnosti 10030.

39 Rozpočet výloh - technická a cenová specifikace, 8, SOKA HK inv. č. 35.

40 Rozpočet výloh - technická a cenová specifikace, 9, SOKA HK inv. č. 35.

rákosovými plachtami⁴¹. **Cementové omítky** byly užity především na toaletách jako sanitární, ve složení říční písek a portlandský cement v poměru 1:2, s hladkým povrchem⁴². Vnitřní **omítky vestibulu** jsou specifikovány potažením jemným štukovým potahem včetně výzdobných prvků "pouze ze sádry, aby tyto lépe vynikly"⁴³.

Pro konstrukce z kamene, což se týká především **soklů** ve vnějších suterénních zdech byla předepsaná materiálová preference hradeckého kamene, pokud jej je možné použít; kámen měla na staveniště dodat sama obec, kde byl poté již pouze usazen⁴⁴.

Dlažba především pro chodby byla původně cementová, sestávající z dvoubarevných dlaždiček kladených do vápenné malty, ve spárách zalitých cementovou maltou⁴⁵.

Zazděné trámy **dveřních zárubní** byly ošetřeny carbolínovým nátěrem, a také všechno stavební dřevo ve styku se zdivem. Takto upravené stropní trámy byly předepsány do zdi uložit nasucho⁴⁶.

Stropní trámy měly být 21/26 cm široké, plně hráněné, bez řezaných oblín (nebo 18/24 cm), poloviční stropní trámy 13/26 cm; plnohanné podložky pod trámy 8/10 cm; **základy** 3,3 cm, 5/4" prken, (připouští se použití očištěných, zdravých a vyschlých prken z lešení)⁴⁷.

Podlahy byly předepsány z hoblovaných, zdravých prvotřídních spárovaných smrkových prken, 4 cm silných, 6/4" na polštářích 10/13 cm; též podlahy z nehoblovaných prken 2. třídy kvality 3,3 cm - 5/4" silné; nebo prkna 2,6 cm – 4/4" silná⁴⁸.

Násypy zejména dřevěných stropů měly být tvořeny vápenitou směsí s příměsí úplně vyschlých odštěpků cihel, zapovězeno bylo užití písku a popela⁴⁹.

Fasády a vnější omítky měly předepsané složení výhradně z vápna pražského⁵⁰. Jednotlivé prvky fasádní výzdoby byly přímo nanešeny nebo samostatně vytvořeny a poté upevněny (**dekorační články** na fasádě samostatně vytvořeny ze sádry, "aby lépe vynikly"), **římasy** vytaženy profilem na saních. Fasády byly pokryty štukovou vrstvou – utaženy jemným štukovaným pačokem s přidáním mletého vápna nebo sádry včetně přidávaných prvků; poté na ještě vlhký a čerstvě natažený štuk byl podle předpisu naprášený jemný prach z hořického pískovce tak, aby fasáda měla vzhled pískovcové stavby⁵¹.

Vystouplá **korunní římsa** je (podle pozorování narušených částí) klasicky konstruována cihelnými segmentovými záklenky do železných profilů typu I – jejich části místy vystupují ze zdiva v prostoru půdy - zarovnanými omítkou do horizontální plochy, na níž jsou zavěšeny sádrové odlitky kazet. **Kazety** mají rozměr 45 x 45 x 11 cm, část pro uchycení do zdi je dlouhá 12,5 cm; zavěšovaly se na železné skoby. V době výzkumu bylo několik snešených kazet na půdě, jedna ve sklepe.

Plastiky z přírodního pískovce na římsách jsou zednický upevněny na vyzděných soklech, stabilizovány jsou železným páskovým ramenem do konstrukce krovu na speciální trám vložený do krovu (foto DSC, 0376 - 0379); **glóby** jsou pasířská práce z 1 mm silného měděného plechu o

41 Rozpočet výloh - technická a cenová specifikace, 10, SOkA HK inv. č. 35.

42 Rozpočet výloh - technická a cenová specifikace, 11, SOkA HK inv. č. 35.

43 Tamže.

44 Rozpočet výloh - technická a cenová specifikace, 13, SOkA HK inv. č. 35.

45 Rozpočet výloh - technická a cenová specifikace, 12, SOkA HK inv. č. 35; zčásti vyměněná v etapě 1923, zčásti několikrát později – i v nejnovější době; pro překrytí linoleem nebylo možné stanovit rozsah. Původní dlažba se

dochovale kromě vestibulu v méně frekventovaných částech chodeb.

46 Rozpočet výloh - technická a cenová specifikace, 13, SOkA HK inv. č. 35.

47 Rozpočet výloh - technická a cenová specifikace, 14, SOkA HK inv. č. 35.

48 Rozpočet výloh - technická a cenová specifikace, 15, SOkA HK inv. č. 35.

49 Rozpočet výloh - technická a cenová specifikace, 10, SOkA HK inv. č. 35.

50 Rozpočet výloh - technická a cenová specifikace, 7, SOkA HK inv. č. 35.

51 Rozpočet výloh - technická a cenová specifikace, 11, SOkA HK inv. č. 35.

průměru 130 cm, prolamované vyztuženy železnou vnitřní konstrukcí.

Půdní dlažba sestává z dlaždic – půdovek o rozměru 15 x 15 x 2,5 cm položených do písku, nebo prosetého vápenného rumu, se zalitím vápennou maltou⁵². **Půdní a komínové zdivo** je omítnuto pouze hrubou omítkou⁵³. Zdivo komínů nad střechou mělo být pouze vyspárované⁵⁴; je ve skutečnosti omítnuté.

Pro konstrukci **krovů** bylo připuštěno dřevo i s oblinou, avšak od prostředku délky dřeva – takže u prostředku musí být plně hráněné, **vazné trámy** 18/24 cm silné, vaznice 16/18cm silné, pozednice 14/16 cm silné, sloupy (sloupce) 16/16 cm silné, kleštiny 10/18 cm, krokve 12/16 cm, laťování na vzdálenost 16 cm, latě 4/6 cm⁵⁵.

Původní **střešní krytina** byla rybinová břidlicová krytina, kladená na 16 cm laťování, s okraji, hřebenem a prejzy položenými do malty. Jeden prvek s vytukanou iniciálou pokrývače se dochoval připevněný na bočním líci krokve v prostoru nad aulou (viz foto 9.3.4.1.3.0).

Kovářská práce - kleštiny, závlačky do zdí a trámů, traverzy s vrtanými otvory pro kleštiny, šrouby, železné kolejnice, kramle, nárožníky, zábradlí ke komínům jsou z kovaného železa, se zámečnickými prvky. Dále jsou zde užity válcované traverzy – kolejnice, pevně osazené do zdí.

Schody jsou z přírodního kamene – žuly, jednotlivé stupně s profilací, stejnou u hlavních schodišť vysutých se zazubeným zaklesnutím, tak i u stupňů podezděných na větetových zdech a ve sklepech (zde částečné vpadlé rámy).

Okna jsou špaletová, zapuštěná do průčelí. Zevnitř jsou osazena v pravoúhlých, v některých případech (místnost 11251) segmentových záklencích. Špalety jsou pravoúhlé, vytvářejí okenní niky. Okenní dřevěné rámy včetně parapetních částí mají klasickou profilaci s úžlabkem a ústupkem u parapetu, z vnější strany jsou sloupky zdůrazněny patkou a hlavicí. Dovnitř se otvírají vnější i vnitřní křídla, zavěšena na třech dvojicích zapuštěných závěsů, s kuličkami na kuželových koncích. Okna jsou opatřena rohovníky a systémem vertikálních rozvor skrytých v klapačkách spodních křídel. Olivové kliky kyjovitého tvaru s oblým zakončením jsou mosazné, se štítky po stranách pravoúhle odsazených s půlkruhovým zakončením, lité originálně pro tuto konkrétní budovu. Každé druhé okno v pořadí je vybaveno pákovým systémem současného otvírání kyvných větracích křídel, zavěšených na horním rámu (pákové mechaniky doznaly několika oprav a změn – dnes instalováno několik různých obdobných systémů; s poruchovými tendencemi), větrací křídla oken mezi nimi jsou opatřena klíčkami (tvar odvozen od klik). Okna vnějších průčelí obsahují zevnitř samostatně přístupnou roletovou komoru nad ventilačním křídlem jako součást okenního rámu, pro usnadnění přístupu k roletě, která by jinak nebyla přístupná kvůli ventilačním křídlům. Krypt na rolety je zapraven odejímatelnou dřevěnou deskou, uchycenou klíčkami. Místy se v komorách uchovaly rolety z voskovaného zeleného plátna.

Okna v budově jsou užita v několika typech – v přízemí (podlaží 2) zdvojené trojkřídlé s poutcem (19 ks; šíř. 125 cm) s horním kyvným ventilačním křídlem se spodním úchytem a roletovou komorou o výšce 270 cm se skrytou roletovou komorou, vysokou 25 cm; šířka oken činí 25 cm.

Druhým typem v přízemí jsou dvě nízká, zdvojená dvoukřídlá dvojtábulková okna s širokým středním sloupkem, situovaná po stranách hlavního vstupu.

Dvorní okna (8 ks; 120 x 180 cm) jsou šestitábulková čtyřkřídlá se středovým poutcem.

Obdobná okna v patře (podlaží 3) jsou vysoká 252 cm, s přiznanou roletovou komorou vyšší o 31 cm. Šířky odpovídají přízemí, počet je 25 ks trojkřídlých. Okna v 2. patře (podlaží 4) jsou vysoká 252 cm, roletová komora o výšce 25 cm je skrytá. Šířky odpovídají přízemí, počet je 5 ks

52 Rozpočet výloh - technická a cenová specifikace, 12, SOkA HK inv. č. 35.

53 Rozpočet výloh - technická a cenová specifikace, 8, SOkA HK inv. č. 35.

54 Rozpočet výloh - technická a cenová specifikace, 8, SOkA HK inv. č. 35.

55 Rozpočet výloh - technická a cenová specifikace, 15,16; SOkA HK inv. č. 35.

čtyřkřídlých, trojkřídlých 20. **Dvorní okna** (22 ks; 120 x 240 cm) jsou šestitabulková čtyřkřídlá s poutcem. **Půdní okna** jsou menší (19 ks - z toho okna starší části 11 ks, mladší 8; 100 x 60 cm) dvoutabulková⁵⁶.

Dveře, uzavírací komunikační prostupy jsou klasické dřevěné rámové konstrukce s výplněmi. Původně byly oboustranně opatřeny fládrovacím nátěrem tmavě hnědé barvy; dnes obnoveným ve světlejším odstínu oboustranně, nebo z vnější strany. Klikové soupravy jsou téměř všechny nepůvodní; původní **litá klika** se u interiérových dveří dochovala pouze v jednom případě, u vstupních dveří do učebny v přízemí 11060; a jedna venkovní u ředitelského vstupu z chodby na rampu nádvoří, u dveří s horní prosklenou částí. Dveřní klika včetně klíčových štítků a s kyvným krytem klíčové dírkou je litá z mosazi. Štítky i kryty jsou po stranách pravoúhle odsazeny s půlkruhovým zakončením.

Tenké **interiérové dvoukřídlové dveře** do učeben (šíř. 130/156 cm, výš. 250 cm) opět vycházejí ze staršího vzoru. Jsou klasické rámové konstrukce s profilací, se vsazenými deštěnými profilovanými prkennými výplněmi. Rámy jsou zesíleny dvěma horizontálními příčlemi ve spodní polovině se šesti výplněmi. Křídla dveří jsou osazena pomocí dvakrát tři zapuštěných železných závěsů s kuličkami na kuželových koncích. Tesařské zárubně a dveřní prostupy jsou plně obloženy obdobným profilovaným rámovým výplňovým pokryvem a rovněž profilovanými obložkami (obdobné konstrukce byly i zaniklé stěny toalet vysoké 245 cm s jednokřídlovými dveřmi v jednotlivých podlažích sanitárních přístavků).

Jednokřídlové interiérové dveře (šíř. 90 nebo 70, výš. 200 cm) taktéž vycházejí ze staršího vzoru. Jsou klasické rámové konstrukce s profilací, se vsazenými deštěnými profilovanými prkennými výplněmi. Rámy jsou zesíleny dvěma horizontálními příčlemi ve spodní polovině a jednou vertikální v horní polovině, se čtyřmi výplněmi, což je nečastěji užitý typ (místy typ s průběžnou vertikální příčlí a šesti výplněmi). Křídla dveří jsou osazena pomocí tří zapuštěných železných závěsů s kuličkami na kuželových koncích, úprava dveřních vstupů je obdobná výše popsanému předchozímu typu⁵⁷.

Trojice klasických dvoukřídlových **hlavních vstupních dveří** prostupu do vestibulu z loubí sedí v rámech s půlkruhovými záklenky, vsazených do pravoúhlých vstupů. V obloucích jsou jednokřídlové nadsvětlíky zasklené čirým sklem. V rámech se pohybují klasické rámové dvoukřídlové dveře se třemi výplněmi, největší střední s čirým sklem, za něž jsou vsazeny ozdobné mříže s lineárním diagonálním vzorem. Z vnější strany jsou dřevěné plochy včetně poutců a klapaček bohatě zdobený neklasickým dekorem s kruhovými terči.

Trojice dvoukřídlových **kyvadlových dveří** prostupu z vestibulu do chodby je vsazena do rámu s jednokřídlovými nadsvětlíky zasklenými čirým sklem, v nichž se pohybují klasická rámová dvoukřídlová křídla se třemi výplněmi, vrchní opět s čirým sklem. Poutce jsou oboustranně zdobený dekorem s odkazem na kruhové terče.

Schodišťová **zábradlí** jsou zámečnickou prací s užitím tepaných a litých prvků. Jsou vedena od první mezipodesty mezi schodištními pilíři až do prostoru 2. patra, kde se spojují. Zábradlí jsou členěna dvojicemi oválných prvků v rámech o stejné šíři, přičemž po každé jejich čtveřici následuje přerušení s motivem kruhových pravidelně koncentrických terčů překřížených dalšími prvky (čtyřlístky, tordované šišky), vytvářející tak symetrickou kompozici. Tato je korunována postupně zesilujícím středovým sloupkem, zakončeným rozvinutým kvadratickým prvkem s růžicí (litý prvek, stejně jako motiv šišky ve čtveřicích). Střed je z obou stran obklopen přínýtovanými stylizovanými vegetativními prvky svinutých listů, po stranách s růžicemi. V sestoupených patkách těchto gradačních kompozicí jsou osazeny dva rostlinné motivy s lipovými listy.

Madla (dřevěná, nejspíše nepůvodní) na zábradlí přímo nenasedají, jsou připevněna po stranách, od

56 Okna těchto typů jsou dál v textu popsána jako "obvyklého typu" – ve zkratce "o.t."

57 Dveře těchto typů jsou dál v textu popsána jako "obvyklého typu" – ve zkratce "o.t."

nástupu z chodby v přízemí, kde jsou přichycena na vřetenové zdi.

Nároží v prostoru schodišť včetně pilířů jsou opevněna obdobným kováním s vegetativními motivy (mj. lipovými listky).

Na vnitřní, komínové zdi bývá pod stropem umístěn **větrák s mřížkou** obdélného tvaru. Plechovou mřížku tvoří diagonální mříž průduchy ve tvaru liliových kvadrilobů, pákovým mechanismem, z něž visí ovládací řetizek.

Etapu 1923

Ve druhé stavební etapě byla přístavba uskutečněna v zásadě pomocí klasických technologií, zčásti za užití nových prvků a technologií. Kromě běžného zdiva byly jeho více namáhané části vyzdívány na maltu nastavovanou cementem. Takto zesíleny jsou pilíře v prostoru bývalých šaten v ve vystouplém dvorním rizalitu, dnes kanceláře; takto zesíleno je zdivo s vnitřními vertikálními kanálky (odvod kouře, dešťové vody, ventilace); dále propojovací části nasedající na starší budovu, v patrech nosné zdivo mezi okny. Beton je užitý pro horizontální konstrukce nosníků v chodbách a bývalých šatnách, a pro část stropů – chodby (včetně bočních vstupů), záklenky oken nosných zdí, uzavření arkýřů a okenních otvorů v nich; v sanitárních přístavcích stropy s prostými pravoúhlými žebry; beton je užitý i v konstrukci vedlejšího schodiště. Betonové jsou i kanalizační kanálky v podzemí. Běžné zdivo sestává z cihel (tzv. kanálek) na vápennou maltu. Stropy učeben jsou uzavřeny klasicky trámovými stropy se zásypy.

Podlahy v prostoru půdy jsou oproti starší stavbě v prostoru nad chodbami betonové. Schody do tohoto prostoru jsou montované, železné konstrukce; schody komínové (žebříky) dřevěné. Kominický ochoz je doplněn a uzavřen podle staršího vzoru jako montovaná železná konstrukce, přístupná ze zvětšených osvětlovacích oken žebříky. Krovky jsou klasické tesařské, vycházející z původního vzoru.

Okna rovněž vycházejí z původního vzoru, zde je jich užito opět několik (11) typů – v přízemí (podlaží 2) základní trojkřídle s poutcem (17 ks; šíř. 130/125 cm), ve středním rizalitu čtyřkřídle s poutcem (5 ks; šíř. 160/155 cm), podle staršího vzoru s horním ventilačním křídlem a roletovou komorou. Opět jsou zapuštěná špaletová, osazená v pravoúhlých záklencích. Okenní dřevěné rámy včetně parapetních částí jsou bez profilace, prosté, z vnější – průčelní strany jsou sloupky zdobené patkou a hlavicí. Špalety jsou pravoúhlé, vytvářejí okenní niky se zúženým zdivem.

Kličky opět s mosaznou olivou kyjovitého tvaru jsou oble zakončeny, se štítky po stranách pravoúhle odsazenými s půlkruhovým zakončením, dovnitř se otvírají vnější i vnitřní křídla, zavěšená na třech dvojicích zapuštěných závěsů, s kuličkami na kuželových koncích. Okna jsou opatřena rohovníky a systémem vertikálních rozvor skrytých v klapačkách spodních křídel. Kyvná vnitřní křídla se otvírají dovnitř, vnější ven, křídla okenic jsou zpevněna rohovníky. Obsahují zevnitř samostatně přístupnou roletovou komoru nad ventilačním křídlem, jako součást okenního rámu. Kryt na rolety je zapraven odejímatelnou dřevěnou deskou, uchycenou kličkami. Místy se v komorách uchovaly rolety z voskovaného zeleného plátna. Větrací kyvná okna jsou zavěšena na horním rámu s kličkami na poutcích, každé druhé opět s mechanickým pákovým propojením pro současné otvírání. Výška oken činí 270 cm se skrytou roletovou komorou, vysokou 25 cm; 25 cm činí i vlastní šířka okna. Obdobná okna v patře (podlaží 3) jsou vysoká 252 cm, s přiznanou roletovou komorou o 31 cm více. Šířky odpovídají přízemí, počet je opět 5 ks čtyřkřídlných, trojkřídlných tentokrát 19. Dvorní okna (6 ks; 120 x 180 cm) jsou jednoduchá čtyřtabulková čtyřkřídla se středovým poutcem. Okna v 2. patře (podlaží 4) jsou vysoká opět 252 cm, roletová komora o výšce 25 cm je skrytá. Šířky odpovídají přízemí, počet je opět 5 ks čtyřkřídlných, trojkřídlných 19. **Dvorní okna** (13 ks; 120 x 240

cm) jsou šestitabulková čtyřkřídla s poutcem, jejich další varianta je užší (19 ks; 100 x 240 cm) stejné konstrukce. Další dveřní okna jsou jednodušší dvoukřídlová (5 ks; 40 x 180 cm), dvoutabulková s poutcem. **Půdní okna** jsou menší (8 ks; 100 x 60 cm) dvoutabulková.

Velké čtyřřadvacetitabulkové **mezipatrové okno** ve vedlejším schodišti (o rozměrech 127 x 707 cm) sestává s pevného rámu s několika otvíravými větráky v prostřední třetině, jde o truhlářskou práci.

Kývací dveře v pravé části chodby přízemí (150 x 260 cm) s jednokřídlovým dvojitabulkovým nadsvětlíkem jsou dvoutabulkové, stejného typu jsou dveře za vedlejším bočním vstupem. Další dveře tohoto typu po levé straně vstupu jsou vsazené do širšího otvoru v dřevěné rámové šestitabulkové mezistěně.

Tenké **interiérové dvoukřídlové dveře** do učeben (šíř. 130/156 cm, výš. 250 cm) opět vycházejí ze staršího vzoru. Jsou klasické rámové konstrukce s profilací, se vsazenými deštěnými profilovanými prkennými výplněmi. Rámy jsou zesíleny dvěma horizontálními příčlemi ve spodní polovině se šesti výplněmi. Křídla dveří jsou osazena pomocí zapuštěných železných závěsů s kuličkami na kuželových koncích. Tesařské zárubně a dveřní prostupy jsou plně obloženy obdobným profilovaným rámovým výplňovým pokryvem a rovněž profilovanými obložkami (obdobné konstrukce byly i zaniklé stěny toalet vysoké 245 cm s jednokřídlovými dveřmi v jednotlivých podlažích sanitárních přístavků).

Jednokřídlové interiérové dveře (šíř. 90 nebo 70 cm, výš. 200 cm) taktéž vycházejí ze staršího vzoru. Jsou klasické rámové konstrukce s profilací, se vsazenými deštěnými profilovanými prkennými výplněmi. Rámy jsou zesíleny dvěma horizontálními příčlemi ve spodní polovině se šesti výplněmi a vytvářejí tak nepravý kříž. Křídla dveří jsou osazena pomocí zapuštěných železných závěsů s kuličkami na kuželových koncích, úprava dveřních prostupů je obdobná výše popsanému předchozímu typu.

Dvoukřídlové **dveře venkovních bočních vstupů** jsou klasické rámové konstrukce ve světlíkovém rámu se vsazenými skly a kovannou mříží (narozdíl od projektu místo osmi polí deset) s diagonálními pruty a zámečnickou růžicí uprostřed.

Na vnitřní, komínové zdi bývá pod stropem umístěn **větrák s mřížkou** čtvercového tvaru. Plechovou mřížku tvoří diagonální mříž průduchy ve tvaru liliových kvadrilobů, pákovým mechanismem – obdobná starší etapě.

Schodišťová **zábradlí** jsou opět jako u starší budovy zámečnickými pracemi s kovářskými prvky (kovaná je také mříž dveří vchodů (45 x 165 cm), vycházející ze staršího vzoru. Jedná se o přímou citaci rozměrově redukovanou, pouze místo čtveřic základních prvků se zde opakují trojice.

Ze zámečnických prací této stavební etapy se nedochovalo jednodušší zábradlí v kotelně; zábradlí umístěné původně v sanitárním přístavku bylo obdobné dochované mřížové stěně dělicí pravý boční vstup 11210 (foto DSC-0088, 255, 137, 138).

5.1 Příprava stavby

5.1.1. Pozemek pro výstavbu

V zápatí po rozhodnutí sboru podniknout výstavbu nové budovy dne 18. 2. 1896 kuratorium podalo na základě unesení z jednání z 11. 2. žádost na městské zastupitelstvo o poskytnutí části pozemků⁵⁸ územním plánem z roku 1890 definovaného bloku H na "malém náměstí za mostem Labským" v prostoru někdejšího pevnostního ravelinu pro výstavbu nové budovy Vyšší školy obchodní. Městské zastupitelstvo tomuto požadavku na schůzi ze dne 22. 2. 1896 vyhovělo a 25. 2. sboru odpovědělo, že purkmistrovský úřad královského věnného města Hradce Králové bezplatně věnuje pro výstavbu Vyšší školy obchodní části pozemků čísl. kat. 232, 233/1 a 259/1 (ve výměře 300 – 400 m čtverečních) v průčelí bloku H regulačního plánu města Hradce Králové na projektovaném náměstí za kamenným (Labským) mostem⁵⁹. Nezbytnou podmínkou věnování bylo ještě jeho schválení státním okresním zastupitelstvem, k čemuž 20. 8. 1896 došlo⁶⁰.

5.1.2 Soutěž na plány nové budovy

Na jednání 11. 2. 1896 kuratorium rovněž schválilo ředitelem navržený program budovy a usneslo se vypsát soutěž na návrh nové budovy, se dvěma cenami za nejlepší podané náčrtky – 500 a 300 korun. Podrobnou plánovou dokumentaci měli poté vítězi kuratoriu na požádání zaslat, lhůta na dodání návrhů byla stanovena do 1. 4. 1896⁶¹.

Samotná soutěž se konala 12. 4. 1896 v zasedací síni městské rady v Hradci Králové, hodnotilo se 12 návrhů. Rozhodčí sbor byl složen ze zástupců pedagogů a stavebních odborníků. Důraz se kladl na objektivní a odborné posouzení jednotlivých návrhů, pro zaručení objektivnosti porotců jim nebylo známo autorství jednotlivých návrhů, označených pouze hesly. Návrhy byly posuzovány z hledisek účelnosti, uměleckého projevu a ekonomické stránky. Jako nejvhodnější byl shledán projekt pod heslem "Merkurova hůl" - projekt za své prvenství vděčil "nejúčelněji provedenému půdorysnému řešení, a v rámci tohoto praktického hlediska rovněž i dbalosti umělecké stránky věci". Pozitivně byl hodnocen i z hlediska dispozičního řešení budovy, do budoucna umožňujícího různé varianty případného dalšího rozvoje stavby. Veškeré prostory projektu byly shledány dimenzionálně přiměřené, v patrech výhodně situované, vzdušné a řádně osvětlené. Jednotlivé učebny skýtaly možnost být v definitivním projektu rozšířeny na pozitivně viděnou míru 6,8 m. Pozitivním bylo dále shledáno novátorské situování toalet rovnoměrně po obou křídlech budovy, oproti obvyklému sloučení do jednoho postranního křídla.

Autoři vítězného projektu v přiloženém popisu k náčrtům technicky budovu specifikují, oddůvodňují rozmístění jednotlivých částí stavby. Některé položky realizovány nebyly – jako přístavky do dvora, výtah pro topivo a popel⁶².

Druhý vítězný návrh pod heslem "K novému účelu" se umístil díky své podobnosti s vítězným projektem, jako závadná však byla shledána nepoměrně úzká a dlouhá tělocvična spolu se slavnostní síní. U třetího nejlepšího návrhu pod heslem "Obchodu" vyvažoval pozitiva jinak nejlépe

58 Podle Kroniky ústavu kuratorium původně uvažovalo o stavebním místě na rohu naproti zámečnické škole, které však již bylo věnováno muzeu - Paměti VOŠ v HK, 3, SOKA HK.

59 1896 02 25, SOKA HK inv. č. 35.

60 O čemž 2. 9. 1896 purkmistrovský úřad Hradce Králové kuratorium informuje - 1896 09 02, SOKA HK inv. č. 35.

61 Soutěž byla oficiálně vypsána 18. 2. 1896; 1896 02 18, SOKA HK inv. č. 35.

62 1896, ArchMvČ HK.

řešené tělocvičny a slavnostního sálu nedostatek omezení dalších možností rozvoje budovy.

Čestné uznání bylo přiřknuto projektům "se značkou čtyř kruhů" a "GO III".

Poté následovalo otevření obálek se jmény autorů jednotlivých projektů a bylo zjištěno, že první cena náleží architektům Otakaru Bémovi a Hubertu Gessnerovi z Vídně; druhá cena V. Kaurovi (Praha 2, 668), čestné uznání architektu K. V. Hudcovi ze Záhřebu; dále se účastnil ing. arch. Staněk z Valašského Meziříčí.

Vítězný projekt doporučil rozhodčí sbor kuratoriu k zakoupení. Všechny projekty byly poté navrženy k vystavení, což se realizovalo ve foyeru Klicperova divadla 19. 4. 1896. Kuratorium poté vítězný projekt přijalo, provedení a vypracování plánů včetně detailů s rozpočtem do 80 000 zl. bylo svěřeno architektům Bémovi a Gessnerovi za obnos 1200 zl..⁶³

Soutěž měla svůj ohlas i v novinovém zpravodajství - informovalo o výsledku soutěže, složení poroty a výstavě plánů. V reakci na výsledek soutěže proběhlo ještě jednání s V. Kaurov, kde se ještě 20. 4. 1896 zvažoval jeho projekt, pokud jej zjednoduší⁶⁴; 28. 5. 1896 se účastník soutěže A. Staněk z Valašského Meziříčí poptával na její výsledek⁶⁵.

5.1.3. Finanční krytí stavby

Ještě v měsíci dubnu 1896 kuratorium přikročilo k řešení finančního krytí stavby. Dne 30. 4. obeslalo finanční instituce s žádostí o poskytnutí půjčky. V reakci na to záložna 2. 5. 1896 oznámila poskytnutí druhé hypotéky na 12 500 zl. (na 5% úrok a 1% amortizaci) prostřednictvím své královéhradecké pobočky⁶⁶, 4. 5. 1896 oznámila poskytnutí hypotekární zápůjčky 40 000 zl. královéhradecká spořitelna (po jednání z 1. 5. 1896 na 4,5% úrok a 1% amortizaci)⁶⁷, 12 500 zl. půjčil záložní úvěrní ústav v Hradci Králové (na 5% úrok a 1% amortizaci).

Půjčky 19. 6. a 14. 11. 1896 městské zastupitelstvo schválilo, aby kuratorium postavilo novou budovu školy přibližným nákladem 80 000 zlatých, a kromě půjček aby byl též kryt příspěvkem 15 000 zl. kuratoriu tak, aby úroky a amortizace z půjček byly zahrnovány do každoročního rozpočtu VŠO⁶⁸.

5.1.4. Projektová příprava stavby

Již v polovině června 1896 Bém a Gessner zaslali kuratoriu dvojmo stavební plány, vypracované ve Vídni v červnu 1896⁶⁹, které kuratorium schválilo 30. 7. 1896. Zároveň architekti zasílají výpočet železných nosičů a slibují vypracování rozpočtu⁷⁰, vyžádaného zastupitelstvem⁷¹.

63 1896 04 12, SOKA HK inv. č. 35; Paměti VOŠ v HK, 11; torzo 1896, SOKA HK inv. č. 35.

64 1896 04 20, SOKA HK inv. č. 35.

65 1896 05 28, SOKA HK inv. č. 35.

66 1896 05 02, SOKA HK inv. č. 35.

67 1896 05 04, SOKA HK inv. č. 35.

68 Usnesení měšť. zastupitelstva z 19. 6. a 14. 11. 1896 schváleno na schůzi okresního zastupitelstva dne 20. 8. 1896; schváleno ještě okresním zastupitelstvem na schůzi 20. 8. 1896, podle sdělení okresního výboru z 30. 12. 1896;

purkmistrovský úřad Hradce Králové schválil výstavbu nové budovy a způsob financování 11. 1. 1897; 1897 01 11,

SOKA HK inv. č. 35.

69 V archivu stavebního úřadu MM HK se dochovaly: půdorys suterénu, prvního patra, krovu; plán hlavního průčelí, plán bočního průčelí, podepsané "Bém a Gessner architekti".

70 1896 06 15, SOKA HK inv. č. 35.

71 1896 06 16, SOKA HK inv. č. 35.

To na schůzi konané 19. 6. 1896 svolilo, aby kuratorium VŠO postavilo novou budovu v bloku H podle plánů architektů Béma a Gessnera a jejich rozpočtů⁷².

Architekti Bém a Gessner 23. 6. 1896 nabídli vedení prací za 1500 zl., definovali vztahy a povinnosti na stavbě⁷³. 27. 6. 1896 vydalo kuratorium podmínky zadání a provedení prací pro dodavatele⁷⁴.

V následujícím měsíci se rozběhlo výběrové řízení na hlavního dodavatele stavby, 6. 7. 1896 kuratorium obdrželo doporučení stavitele Kříčky od hořické občanské záložny včetně jeho životopisu⁷⁵; v ten den ještě kuratorium telegramem obdrželo další doporučení podepsané Huškem⁷⁶. Na schůzi kuratoria 11. 7. 1896 bylo usneseno zadat práce nádenické, zednické, kamenické, sochařské, tesařské, pokryvačské a klempířské Č. Kříčkovi, architektu z Kolína; práce truhlářské F. Ossendorfovi z Vysokého Mýta, zámečnické V. Kulhánkovi ze Smiřic, natěračské A. Petrovi z Hradce Králové, sklenářské Janu Koppovi z Hradce Králové, stavební dozor byl svěřen Bémovi a Gessnerovi za 1500 zl.; vrchní dohled prováděl T. Suhrada z technické kanceláře⁷⁷. Poté Č. Kříčka zplnomocnil svého zástupce Koudelku⁷⁸ a 24. 7. 1896 mu stavba byla předána⁷⁹.

V jejím začátku kuratorium ještě 25. 7. jednalo o poskytnutí domku č.p. 214 u Pražského mostu jako zázemí pro stavitele školy, který v tom čase držela v nájmu záložna. Ta souhlasila s jeho poskytnutím pro stavební kancelář s tím, že záložna jej však obdobně plánuje časem použít sama⁸⁰. Na konci měsíce ještě Bém a Gessner objednávají 1 výtisk (neuvádějí čeho – plánů?) pro Kříčku⁸¹ - stavba již patrně probíhala.

V měsíci září 1896 Bém a Gessner požadují 1200 zl. za vypracování dalších plánů a detailů, které obdrželi⁸².

5.2 Výstavba budovy

5.2.1. První stavební období: Stavba budovy – zahájení v roce 1896

Průběh samotné stavby není ve vzájemné komunikaci blíže doložen⁸³. V roce 1896 byla provedena hrubá stavba - budova se střechou. Dokončení zdí – glaicha – se událo 9. 11. 1896, kuratoriem byl při této příležitosti zvažován dar zedníkům a stavbyvedoucímu⁸⁴. Poté byly řešeny detaily hromosvodu – potřebná síla drátu⁸⁵, Bém a Gessner také osobně řešili nabídky na železná kamna, podlahy, sanitu a zařízení koupelny⁸⁶.

V prosinci Bém a Gessner projektovali detaily vstupu - dvě pamětní tabule, upravili přípravy pro jednotlivé řemeslníky a projektovali velkou síň včetně jednotlivých prvků jako štuky a

72 Viz výše, též PKmHK 1896, 35, 145; inv. č. 516, kn. č. 227, SOKA HK.

73 1896 06 23, SOKA HK inv. č. 35.

74 1896 06 27, SOKA HK inv. č. 35.

75 1896 07 06, SOKA HK inv. č. 35.

76 1896 07 06a, SOKA HK inv. č. 35.

77 PKmHK 1896, inv. č. 516, kn. č. 227, SOKA HK ; Paměti VOŠ v HK, 12; SOKA HK.

78 1896 07 22, SOKA HK inv. č. 35.

79 1896 07 24, SOKA HK inv. č. 35.

80 1896 07 25, SOKA HK inv. č. 35.

81 1896 07 31, SOKA HK inv. č. 35.

82 1896 09 22, SOKA HK inv. č. 35; 1896 10 01, SOKA HK inv. č. 35.

83 Ten detailně objasňoval stavební denník, jehož existence je připomínána v pozdější komunikaci, dnes nezvěstný.

84 1896 11 09, SOKA HK inv. č. 35.

85 1896 11 21, SOKA HK inv. č. 35.

86 1896 11 26 a 1896 11 28kol., SOKA HK inv. č. 35.

mramorové sloupy⁸⁷.

Stavební rok 1896 byl ukončen žádostí kuratoria z 15. 12. o zastavení stavby z důvodu nepřízně počasí⁸⁸, načež Bém telegramem 17. 12. nařídil stavbu zastavit⁸⁹. V prosinci ještě Bém a Gessner řešili dále hromosvody, kuratoriu slibují nákresy vstupních mříží⁹⁰.

Díky množstevním slevám se ve stavebním rozpočtu došlo ke značným úsporám, které kuratoriu za podmínek dodržení stanoveného rozpočtu a stavebního programu umožnily v zájmu dosažení materiálové optimalizace připravované stavby nahrazovat méně kvalitní materiály dražšími a odolnějšími.

Tak bylo rozhodnuto nahradit původně uvažované opukové schody žulovými, litinové zábradlí kovaným, v bytě ředitele a ve velké síni mohla být položena vlisová dubová podlaha, síň mohla být opatřena deštěním kolem zdí, do vestibulu byla navržena vkusná šamotová dlažba (tato spolu s cementovou dlažbou na chodbách byla podložena na podklad ze starých, pevnostních cihel, klozety mohly být volně stojící a fajánsové místo litých železných...).

Všechna tato opatření směrem ke kvalitě kromě primárních estetických dopadů sledovala i přání, aby "v brzkou větších, nákladnějších a stavbu poškozujících oprav zapotřebí nebylo".

5.2.2. První stavební období – dokončení v roce 1897

V tomto roce Bém a Gessner již od ledna pracovali na přípravě dokončovacích prací – především uměleckého ztvárnění. Kromě řešení atikových soch připravovali i provedení fasád, a 17. 1. žádali kuratorium o znění pěti stejnoslabičných jmen, v rámci příprav na fasádu⁹¹.

Ve snaze o snížení výdajů se 18. 1. Vyšší obchodní škola obrátila na Odbornou školu umělecko - zámečnickou v Hradci Králové o pomoc při zhotovení vstupní ozdobné mříže za režijní cenu⁹². Mezitím Bém a Gessner řešili další detaily jako klozety a žádali v polovině stavebního období o 800 zl..⁹³ Bém a Gessner 22. 1. dále upřesnili detaily oken – pro dosažení moderního vzhledu místo čtyřkřídlých trojkřídlá, což si vyžádalo provedení silnějších rámu⁹⁴. Kuratorium zatím vypracovalo všeobecné podmínky pro řemeslníky⁹⁵, se speciálním upřesněním pro sklenáře⁹⁶, zámečníky⁹⁷, truhláře⁹⁸ a natěrač⁹⁹. Architekti ještě urgovali u ředitele školy Pazourka nápisy desek ohledně stanovení rozměrů; došel jim (blíže neupřesněný a neznámý) nákres na řešení portálů; Bém a Gessner žádali o zaslání detailů mříží kvůli zadání kamenické práce pro Č. Kříčku¹⁰⁰. Výběr dodavatele sanitárního zařízení řešil Bém a Gessner 1. 2. a žádali kuratorium o peníze¹⁰¹. V této době probíhala výzdoba ve velké síni, na níž se podílel Ossendorf; pokrývačské práce zadal Kříčka p. Massagovi z Prahy¹⁰².

87 1896 12 05, SOkA HK inv. č. 35.

88 1896 12 15, SOkA HK inv. č. 35.

89 1896 12 17, SOkA HK inv. č. 35.

90 1896 12 17, SOkA HK inv. č. 35.

91 1897 01 17, SOkA HK inv. č. 35.

92 1897 01 18a, SOkA HK inv. č. 35.

93 1897 01 20, SOkA HK inv. č. 35.

94 1897 01 22, SOkA HK inv. č. 35.

95 1897 01 23, SOkA HK inv. č. 35.

96 1897 01 23a, SOkA HK inv. č. 35.

97 1897 01 23b, SOkA HK inv. č. 35.

98 1897 01 27a, SOkA HK inv. č. 35.

99 1897 02 03, SOkA HK inv. č. 35.

100 1897 01 27, SOkA HK inv. č. 35.

101 1897 02 01, SOkA HK inv. č. 35.

102 1897 01 20, SOkA HK inv. č. 35.

V únoru se Bém a Gessner zabývali detaily oken – okenními pákami – zámečníku Kulhánkovi navrhli oka pák buď poniklovat, nebo ulít z mosazi; opět urgovali u ředitele výběr jmen do náplní pro fasádu¹⁰³. Rozhodnutí padlo na mosaz, jak architekti oznámili 9. 2. a urgvali svých 800 zl. spolu se seznam jmen pro fasádu¹⁰⁴. Zvažovaly se také nabídky písmen a návrh nápisu "MCM", který měl za úkol novému věku připomínat 19. století¹⁰⁵.

Protože již probíhaly přípravy na provedení omítek, řešilo se znění nápisů – seznam jmen výjimečných osobností obchodních věd; jejich styl měl odpovídat slohu budovy a měla být rovněž pozlácena. Jména velikánů podle konceptu listu zněla "OLIVA, ŠIMÁČEK, SKŘIVAN, PACIOLO, A. SMITH"¹⁰⁶.

V polovině února Bém a Gessner hodnotili nabídky firem ohledně prací vodoinstalačních, a požadovali texty pro tabule slavnostní síně a loubí pro určení rozměrů¹⁰⁷. Upřesňovali tvar oken – přední mají být bez příčníků z důvodu monumentálního působení fasády. Dále kuratoriu připomněli jeho počáteční předpoklad ohledně zavedení vody a plynu obcí – které tudíž do projektu nezahrnuli¹⁰⁸ (k tomu Ulrich 20. 4. sdělil, že město v tento čas nemůže zavést vodovod do budovy¹⁰⁹). Opět žádali dodat znění pamětní desky slavnostní síně pro stanovení rozměrů, tentokrát v souvislosti s příjezdem K. Doškáře očekávaným do dvou týdnů¹¹⁰. 25. 2. řešili problém kamen – zda použít litinová (jak prosazovalo kuratorium) nebo železná (vhodnější podle Béma a Gessnera) a klozetů¹¹¹.

Dne 11. 3. Bém a Gessner projednávali nabídky skla a nápisy (dnes již není zřejmé, čeho konkrétně se týkaly)¹¹². V tomto období se též probírala školní zahrada, ke které Gessner slíbil poslat plánek a zároveň žádal peníze¹¹³.

Kuratorium na svém jednání 22. 3. 1897 projednávalo zadání vodovodu¹¹⁴. Na konci měsíce se zvažoval výběr zhotovitele písmen pro fasádu¹¹⁵. Definitivní dodání písma na budovu se projednávalo spolu s otázkou vodovodu a kamnářských prací 23. 4.¹¹⁶ Ohledně zavedení vodoinstalací Suhrada z Technického oddělení (též člen kuratoria) hodnotil první, nezdařený pokus o soutěž včetně odhalení podvodu¹¹⁷.

V dopise ze dne 4. 4. Bém a Gessner zaslali K. Doškáři podrobnosti ohledně osazení cementových váz na hlavním schodišti včetně jejich nákresu (? nedochoval se).¹¹⁸

Podle listu architektů kuratoriu z 10. 4., kde obhajovali tvar a materiál písmen nápisu "VYŠŠÍ OBCHODNÍ ŠKOLA", již byly zahájeny – nebo měly brzy začít – práce na štukách fasády¹¹⁹. Kuratorium 11. 5. objednalo bronzové tabulky s nápisy¹²⁰; firma Čermákové po

103 1897 02 07asi, SOKA HK inv. č. 35.

104 1897 02 09, SOKA HK inv. č. 35.

105 1897 04 02, SOKA HK inv. č. 35.

106 1897 02 25, SOKA HK inv. č. 35.; realizována byla jména "OLIVA, PACIOLO, SKŘIVAN, SMITH, ŠIMÁČEK; tehdy žijící Oliva se patrně za tuto poctu stal později mecenášem školy a zdejší odnože absolventského spolku, který byl po něm i nazván.

107 1897 02 12, SOKA HK inv. č. 35.

108 1897 02 14, SOKA HK inv. č. 35.; K. Doškář byl stavbyvedoucím Béma a Gessnera.

109 1897 04 20, SOKA HK inv. č. 35.

110 1897 01 17, SOKA HK inv. č. 35.

111 1897 02 25, SOKA HK inv. č. 35.

112 1897 03 11, SOKA HK inv. č. 35.

113 1897 03 19, SOKA HK inv. č. 35.

114 1897 03 22, SOKA HK inv. č. 35.

115 1897 03 29, SOKA HK inv. č. 35.

116 1897 04 23, SOKA HK inv. č. 35.

117 1897 02 25, SOKA HK inv. č. 35.

118 1897 04 04, SOKA HK inv. č. 35.

119 1897 04 10, SOKA HK inv. č. 35.

120 1897 05 11, SOKA HK inv. č. 35.

Doškářově dotazu nabídla kovová písmena.¹²¹

Dne 17. 5. Bém a Gessner upřesnili detaily pamětních tabulí v loubí a sále.¹²²

Na konci května (24. 5.) se konečně přikročilo k zadání prací štukatérských¹²³. Záležitost štukatérských prací se podrobně projednávala na komisi, na kterou přijel Šaloun se sdělením dalšího postupu. Šaloun byl přítomen i zadání práce nanášení ve vestibule.¹²⁴ Práce již probíhaly, když 15. 7. Bém a Gessner nabídli kuratoriu sochařskou práci vlastního umělce jako náhradu oproti již prováděné nekvalitní práci Jirotky nad vchodem; kuratorium na dotaz předsedy Ulricha to odsouhlasilo.¹²⁵

Poté 22. 7. Bém a Gessner upřesnili autorství štuk výzdoby na hlavním průčelí - sochaře (neznámého jména), který měl dorazit do Hradce Králové začátkem srpna, pověřili zhotovit a nanést náplně nad tři oblouky hlavního vchodu, nad okny podél vchodu Bém a Gessner požadovali prozatím ponechat již p. Jirotkou realizované štuky a již rozdělané dokončit.¹²⁶

Podle nedatovaného konceptu z dílny kuratoria práce štukatérská "ponejvíce primo stucco" byla svěřena pražskému akad. sochaři L. Šalounovi a místnímu p. Jirotkovi¹²⁷.

Jako poslední probíhaly kovářské a zámečnické práce - 3. 8. Kulháněk ze Smiřic zaslal první kusy zábradlí¹²⁸; s čímž patrně souvisel i Bémův slibovaný náčrt (neuvádí čeho) z 27. 7.¹²⁹ Dne 24. 8. ještě Bém navrhl provést dveře školníka nahoře prosklené a dveře ředitelovy předsíně plně¹³⁰; 30. 8. 1897 již Č. Kříčka předává stavbu s měsíčním zpožděním ke kolaudaci¹³¹.

5.2.3. První stavební období – sochařská výzdoba atik

Se sochařskou výzdobou počítaly již první náčrty architektů Béma a Gessnera. Svoji představu poté konkretizovali při vypracování plánů fasád. Ještě v době provádění hrubé stavby Bém a Gessner začali řešit sochařskou výzdobu atiky. Jako první alternativu zvažovali nabídku Tschoppa a Müllera z Vídně¹³², ale již v prosinci architekti kuratoriu slíbili "model sfingů a alegorických skupin pro attiku"¹³³.

V lednu 1897 zadal Kříčka sochařskou výzdobu J. Maixnerovi ve Vídni, (práce prováděl v Praze, realizace Hořice)¹³⁴.

Ještě v roce 1896 Bém a Gessner komunikovali s Maixnerem, který 23. 12. představil materiálové možnosti realizace včetně cen a navrhl cement, hořický pískovec nebo zinkový odlitek¹³⁵.

V roce 1896 předložili 17. 1. Bém a Gessner kuratoriu Maixnerův návrh čtyř soch, volili vhodné měřítko a siluetu – Kříčkovi bylo zadáno postavit jejich makety z prken a lepenky¹³⁶.

Při jednáních o podobě atikových soch Čeněk Vosmík 18. 1. doporučil použít pro sochy

121 1897 04 12, SOkA HK inv. č. 35.

122 1897 05 17, SOkA HK inv. č. 35.

123 Paměti VOŠ v HK; SOkA HK.

124 1897 06 16, SOkA HK inv. č. 35.

125 1897 07 15, SOkA HK inv. č. 35.

126 1897 07 22, SOkA HK inv. č. 35.

127 1897 nedatováno, SOkA HK inv. č. 35.

128 1897 08 03, SOkA HK inv. č. 35.

129 1897 07 27 SOkA HK inv. č. 35.

130 1897 08 24, SOkA HK inv. č. 35.

131 1897 08 30. SOkA HK inv. č. 35.

132 1896 11 28kol., SOkA HK inv. č. 35.

133 1896 12 17, SOkA HK inv. č. 35.

134 1897 01 20, SOkA HK inv. č. 35.

135 1896 12 23, SOkA HK inv. č. 35.

136 1897 01 17, SOkA HK inv. č. 35.

místo hořického vožický pískovec¹³⁷. Mezitím Bém a Gessner zaslali kuratoriu Maixnerův náčrt návrhu attiky se svým doporučením¹³⁸. Dne 21. 1. dodal Maixner kuratoriu konkrétní nabídku na čtyři kamenné sochy, oproti původně zamýšleným sochám kovovým litým¹³⁹. 26. 1. Bém a Gessner sdělili kuratoriu, že detaily sochařské práce byly zaslány Č. Kříčkovi do Kolína¹⁴⁰.

V době kolem konce ledna Maixner kuratoriu upřesnil konkrétní nabídku - čtyři sochy podle tří modelů (odmítl variantu dvou modelů, jak požadovalo kuratorium), přičemž figury po stranách jsou ženské; a dal k výběru materiál globů¹⁴¹ - kuratorium rozhodlo sochy osadit globy z důvodu ceny namísto zinkových měděné. Kuratorium se 3. 2. nakonec přiklonilo ke třem modelům soch pro čtyři realizace¹⁴². V době kolem 7. 2. Bém a Gessner po poradě s Maixnerem navrhli kuratoriu alegorické sochy podle tří modelů – dvě postranní stejné, dvě střední různé, přičemž třetí model byl nabídnut za výhodnou cenu 150 zl..¹⁴³

Sochař Maixner na modelech pracoval v lednu 1897 a 1. 2. 1897 Bém a Gessner kuratoriu oznámili, že sochař již dokončuje jeden sádrový model a odlitek zašle do Hořic; též se dotazovali na rozhodnutí ohledně osazení sfing dříve nebo později před portál¹⁴⁴.

V rámci další komunikace Maixner odpověděl kuratoriu, že pro křehkost nemůže z Vídně do Hradce Králové odeslat dva hliněné modely¹⁴⁵.

V měsíci únoru se řešily prostoje v sochařských pracích, které Bém a Gessner přičítali Kříčkovi, který je zjednal¹⁴⁶. Pár dní nato již Bém a Gessner oznámili kuratoriu, že Maixner již pracuje a má do dvou týdnů dodat model první atikové sochy¹⁴⁷. Tento byl hotový podle Maixnerova sdělení 1. 3. a sochař jej slíbil odlít do sádry a poslat z Vídně do Hradce Králové k fotografování¹⁴⁸. Den nato Maixner žádal od kuratoria 200 zl..¹⁴⁹ Pokračování sochařských prací bylo konstatováno na jednání kuratoria 22. 3. 1897, kde se rovněž zvažovaly úpravy portálu pro případné umístění sfing¹⁵⁰.

Na konci března Maixner oznámil dokončení druhého modelu, jeho nafotografování a žádal dalších 200 zl..¹⁵¹

V instrukcích Doškárovi ze dne 4. 4. Bém a Gessner vyjádřili své obavy o prodlení způsobené pomalým tempem sochařských prací a přimlouvali se za nahrazení Maixnera Šalounem; dále konali přípravy na osazení soch, pro které nařídili odstranění příslušných střešních polí mezi zděnými štíty¹⁵².

Model postranních soch byl hotový 11. 4., kdy Maixner přiložil i fotografii a žádal dalších 200 zl..¹⁵³ Dva dny poté žádal Maixner o obnos 300 zl.. Pro punktéry, pracující na jedné z soch, přiložil foto dvou modelů.¹⁵⁴

137 1897 01 18, SOkA HK inv. č. 35.

138 1897 01 20, SOkA HK inv. č. 35.

139 1897 01 21, SOkA HK inv. č. 35.

140 1897 01 26, SOkA HK inv. č. 35.

141 1897 01 30kol, SOkA HK inv. č. 35.

142 1897 02 03, SOkA HK inv. č. 35.

143 1897 02 07asi, SOkA HK inv. č. 35.

144 1897 02 01, SOkA HK inv. č. 35.

145 1897 02 03, SOkA HK inv. č. 35.

146 1897 02 14, SOkA HK inv. č. 35.

147 1897 02 17, SOkA HK inv. č. 35.

148 1897 03 01, SOkA HK inv. č. 35.

149 1897 03 02, SOkA HK inv. č. 35.

150 1897 03 22, SOkA HK inv. č. 35.

151 1897 03 31, SOkA HK inv. č. 35.

152 1897 04 04, SOkA HK inv. č. 35.

153 1897 04 11, SOkA HK inv. č. 35.

154 1897 04 13, SOkA HK inv. č. 35.

Maixner dokončil 4. skupinu a slíbil osazení do konce června¹⁵⁵. Dne 28. 4. Maixner hledal dopravce pro sochy a navrhl způsob osazení ohledně zbourání lešení Kříčkou, vyžaduje ještě pomocné lešení, globy se mohou osadit z půdy¹⁵⁶. Ještě toho dne nabídl dopravu soch z Hořic do Hradce Králové speditér Richter¹⁵⁷, což Maixner poté kuratoriu nabízí¹⁵⁸.

Dne 12. 6 byly dvě skupiny soch bez nehody naloženy na vozy¹⁵⁹ a 2. 7. první socha osazena. Tehdy Maixner žádal o postavení lešení pro druhou mužskou sochu vepředu vlevo¹⁶⁰; v ten den byly v Hořicích vpořádku naloženy další dvě sochy¹⁶¹. Dva měděné blesky pro sochy dodal 16. 7. A. Weidner¹⁶².

Vlastní kamenické práce byly podle Maixnerových modelů realizovány sochařskou dílnou J. Hatle a F. Veise v Hořicích.

Samostatnou položku představovaly kulovité glóby, které se kuratorium rozhodlo zhotovit ve vlastní režii u firmy Weidner z Kuklen. Toto rozhodnutí bylo Maixnerovi oznámeno 3. 2. 1897, zároveň byla odeslána Weidnerova nabídka¹⁶³, na což Maixner reagoval upřesněním vztahů a povinností výrobce ke glóbum¹⁶⁴. Kuratorium objednalo čtyři měděné koule o průměru 120 cm pro sochy u Weidnera z Kuklen 3. dubna¹⁶⁵.

Při konkrétních jednáních s Weidnerem došlo k mnohým úpravám a upřesněním ve snaze kuratoria stlačit cenu co nejnižší, k jednáním o užití pásů nebo hvězd¹⁶⁶. V instrukcích Doškárovi ze dne 4. 4. Bém a Gessner sdělili podrobnosti ohledně měděných glóbů včetně technických parametrů – navrhli koule zhotovit z 1,5 mm silného plechu místo 1 mm¹⁶⁷; 9. dubna upřesnili také detaily osazení soch a koulí z tenkého plechu a ručení za nepoškození¹⁶⁸.

Dne 8. 5. A. Weidner oznámil, že dvě koule jsou hotové¹⁶⁹.

Detaily dalších dvou upřesnili Bém a Gessner¹⁷⁰ se zdůvodněním nutnosti složitější profilace prolamovaných koulí kvůli jejich tektonickému posílení a odmítli nahrazení plnými¹⁷¹, upřesnili jejich uchycení T - profilem po dohodě s Maixnerem¹⁷². 14. 6. byla také upravená cena glóbů¹⁷³. V červenci byly plné globy hotové¹⁷⁴, a po jejich konečném dodání připojil Weidner i jejich popis¹⁷⁵. Prolamované glóby po jejich dokončení 15. 7. opět Weidner s Doškářem pro kontrolu převažovali¹⁷⁶, jejich cena byla ještě upravena¹⁷⁷.

155 1897 04 25, SOkA HK inv. č. 35.

156 1897 04 28, SOkA HK inv. č. 35.

157 1897 04 28a, SOkA HK inv. č. 35.

158 1897 06 01, SOkA HK inv. č. 35.

159 1897 06 12, SOkA HK inv. č. 35.

160 1897 07 02, SOkA HK inv. č. 35.

161 1897 07 07, SOkA HK inv. č. 35.

162 1897 07 16, SOkA HK inv. č. 35.

163 1897 02 03, SOkA HK inv. č. 35.

164 1897 02 11, SOkA HK inv. č. 35.

165 1897 03 03, SOkA HK inv. č. 35.

166 1897 04 10, SOkA HK inv. č. 35.; 1897 04 12, SOkA HK inv. č. 35.

167 1897 04 04, SOkA HK inv. č. 35.

168 1897 04 09, SOkA HK inv. č. 35.

169 1897 05 08, SOkA HK inv. č. 35.

170 1897 05 17, SOkA HK inv. č. 35.

171 1897 05 24, SOkA HK inv. č. 35.

172 1897 06 11, SOkA HK inv. č. 35.

173 1897 06 14, SOkA HK inv. č. 35.

174 1897 07 09, SOkA HK inv. č. 35.

175 1897 07 12, SOkA HK inv. č. 35.

176 1897 07 15, SOkA HK inv. č. 35., opět připojen jejich popis.

177 1897 06 17, SOkA HK inv. č. 35.

5.2.4. První stavební období – kolaudace a dokončovací práce

Stavba měla být ukončena do konce května, byla však zpomalena tempem dodávek řemeslníků. Lhůta dokončení byla proto prodloužena. Ještě před kolaudací se 29. 8. 1897 ve škole konal kupecký valný sjezd, především v aule ještě ne zcela dokončené budovy¹⁷⁸.

Kolaudační komise prohlédla budovu 4. 9. 1897¹⁷⁹, protokol byl sepsán 9. 9., zjištěny byly pouze drobné závady, které byly Kříčkovi určeny k dodělání¹⁸⁰.

Slavnostní vysvěcení VŠO proběhlo 19. 9. 1897: žáci a sbor navštívili mši u sv. Klimenta, pak se zúčastnili svěcení budovy. Slavnostní řeč proběhla u improvizovaného oltáře umístěného ve vestibulu, schodiště bylo "proměněno v palmové a květinové háje". Řeč k žactvu proběhla ve velké síni, "ozdobené obrazem J.V. císaře a krále a bohatou ornamentikou" (autorem obrazu akad. malíř Ad. Russ). V ní byl vyzdvižen podíl Záložního úvěrního ústavu na položení základu budovy, poté starosta Ulrich slavnostně předal budovu řiditeli a profesorskému sboru¹⁸¹.

Nově vystavěná budova obdržela podle pořadí č. p. 301, Hradec Králové. Náklad na výstavbu v letech 1896 – 7 byl rekapitulován na 86 727 zl., pozemek v ceně 8000 zl. věnovala obec¹⁸².

Sochař Maixner 22. 9. požadoval fotografii stavby po slavnosti a zároveň kuratoriu nabídl vypracování skicy dosud chybějících sfing¹⁸³.

V následujícím období ještě proběhlo vyrovnání stavebních účtů a kvitancí, které trvalo déle než rok. Dne 1. 10. Bém požadoval od kuratoria podklady pro účty včetně chybějících podkladů (Kříčkovu doměření základů) a 300 zl.¹⁸⁴ 7. 10. Bém (nyní z Moravské Ostravy, kde projektoval budovu slezské Matice) opět psal ohledně závěrečné revize účtů, které ještě nebyly všechny shromážděny¹⁸⁵ - především Kříčkův účet¹⁸⁶; který se ale tomu bránil a žádal další peníze¹⁸⁷.

5.3. Stavební aktivity po roce 1897

Ještě v prosinci roku 1897 za přítomnosti K. Doškáře byla řešena zjištěná neprůchodnost komínu¹⁸⁸, která poté vedla k výzvě Kříčkovi k nápravě nedodělků¹⁸⁹. K. Doškář (městský stavitel v Sobotce, který se též účastnil kolaudace), připomínal nezaplacení prací na dokončování a také okolnosti dokončovacích prací¹⁹⁰. Stavitel Kříčka se bránil a žádal vyrovnání svých účtů¹⁹¹, podobně

178 1897 08 29, SOkA HK inv. č. 35.

179 1897 09 04, SOkA HK inv. č. 35.

180 1897 09 09, SOkA HK inv. č. 35.

181 Zprávu o tom přináší Hlas národa v příloze Pražského ilustrovaného kurýra z 21. 9. 1897: "palácovitá budova akademie", za budovou zahrada; též Ratibor z 25. 9. 1897.

182 PKmHK 1897, 145; inv. č. 516, kn. č. 227, SOkA HK.

183 1897 09 22, SOkA HK inv. č. 35.

184 1897 10 01, SOkA HK inv. č. 35.

185 1897 10 07 a 1897, 10 07, SOkA HK inv. č. 35.

186 1897 10 14, SOkA HK inv. č. 35.

187 1897 11 28, SOkA HK inv. č. 35.

188 1897 12 23, SOkA HK inv. č. 35.

189 1898 08 31, SOkA HK inv. č. 35.

190 1898 04 23, SOkA HK inv. č. 35.

191 1898 04 26, SOkA HK inv. č. 35.

jako architekt Bém¹⁹². Dne 8. 5. Doškář píše o problému s komínem v síni a zjištění, že v devíti případech nebyla hlavová deska opatřena otvorem pro odchod kouře a navrhuje řešení¹⁹³.

V této době se ještě kuratorium věnovalo doplňování vnitřního zařízení a školních pomůcek (kabinety, chemické laboratoře, tělocvična). V září roku 1898 proběhlo osazení mříží do středního pole vstupního podloubí. Mříže dodala zdarma místní odborná škola uměleckého zámečnictví, boční pole již dříve zámečník Rabas¹⁹⁴.

V roce 1903 (28. 2.) sochař Maixner kuratoriu opět nabídl provedení sfing u vstupu v ceně 1400 K, které po předložení Ulrichovi byly 18. 3. schváleny. K tomu bylo zapotřebí přeložit schodiště – podezdít a přeložit 6 schodů, vyzdít (ze starých cihel) sokly, osadit postranní kvádry a opravit chodníky – to vše s nákladem 880 K, čímž byla první etapa stavby definitivně dokončena.

V období první světové války, kdy objekt sloužil armádě, podle fotografie z 18. 8. 1915 je patrné poškození masek Merkurů nad vstupním loubím.

5.4. Druhé stavební období

5.4.1. Druhé stavební období - první snahy o přístavbu 1908 - 1914

Již v samotných počátcích plánování novostavby Obchodní akademie bylo počítáno s blíže nespecifikovaným stavebním rozšířením této budovy, k čemuž bylo v podstatné míře přihlášeno i v soutěži na novou budovu v roce 1896, kdy byl i z těchto důvodů upřednostněn projekt umožňující širší variabilitu možností přístavby¹⁹⁵, kterou mohly determinovat až později vyvstalá specifika.

Několik pokusů o plánování přístavby bylo učiněno ještě před první světovou válkou. Jako doklady těchto snah se dochovala část plánové a archivní dokumentace¹⁹⁶, bez objasnění bližších okolností, neboť pozdější literatura tuto etapu pomíjí.

Potřeba rozšíření prostorů ústavu sílila již před rokem 1908, kdy technická kancelář na podnět vzešlého od ředitele Obchodní akademie vypracovala několik náčrtků možných přístaveb¹⁹⁷, nejspíše se jedná o náčrty včetně plánů označených jako čtyři alternativy.

Nutnost rozšíření ústavu z důvodu nedostatku prostoru pro výuku vyvrcholila počátkem roku 1911, kdy 21. 2. ředitel dr. Zachoval zaslal kuratoriu zprávu o nutnosti zřízení přístavby. V ní popisoval nedostatek výukových prostorů¹⁹⁸ a konstatoval, že jako možné řešení by nepostačovalo ani zrušení ředitelského bytu, ani zrušení auly. Jako jediné východisko shledal stavební rozšíření ústavu, poprvé jako myšlenka nastíněno předsedou kuratoria Ulrichem již 14. 1. 1905 - program přístavby předložil městské radě ředitel Pazourek 25. 6. 1909. Technická kancelář podle sdělení z 23. 10. 1909 vypracovala návrhy – několik náčrtků - již v roce 1908¹⁹⁹.

192 1898 04 30, SOkA HK inv. č. 35.

193 1898 05 08, SOkA HK inv. č. 35.

194 Paměti VOŠ v HK, 35; SOkA HK.

195 Viz příslušná kapitola – soutěž na novou budovu.

196 V archivu hradeckého muzea se dochovaly plány z několika etap a několik dalších archiválií s detaily úprav; dokumenty zachráněny zásluhou Mgr. Jakla, složka č.p. 301, archiv MvČHK.

197 Tyto procesy jsou zatím blíže neznámé; na jejich neschválení měly vliv i změny vycházející z úprav stávajícího a příprav a schvalování nového – druhého regulačního plánu, na němž se Liska přímo podílel.

198 Zejména po rozšíření školy z troj- na čtyřtřídní, po přiřazení paralelních tříd k nim a k tomu ještě dívčí dvoutřídní obchodní školy. V důsledku těchto změn se všechny specializované místnosti staly učebnami zatíženými neustálým stěhováním žáků, některé hodiny musely mít žáci prázdné, navíc jedna třída musela být pronajímána v jiné budově. Škola dosud neměla nezbytnou účelně zřízenou účtárnu – zatím jen provizorně v aule, kterou nešlo vytápět, dále škola postrádala chemickou laboratoř a učebnu pro psaní na stroji, knihovnu... 1911 02 21, ArchMvČ HK.

199 1911 02 21, ArchMvČ HK.

Asi šest podobných variant řešení přístavby Obchodní akademie v držení archivu hradeckého muzea má společný rys – jedná se o prodloužení levého křídla budovy. Nová část je projektována na obdélníkovém půdorysu, členěním rytmu okenních os vycházejícím ze starší budovy a ukončením jednoduchou slepou štítovou zdí, která zjevně počítá s další přístavbou.

Nedatovaný projekt se sedmiosým průčelím a vedlejším vchodem uprostřed, pod nějž se podepsal J. Heler (?) zvažuje prostou, střízlivou dostavbu na jednoduchém obdélném půdorysu se sedmiosým průčelím, z nějž pouze velmi mírně vystupuje rozšířená chodba ve dvorní části. Do ní je vloženo dvouramenné schodiště s toaletami na podestách. Zastavěná plocha by činila 272 metrů čtverčních, cena bez nábytku by činila 73 300 K²⁰⁰.

Jednodušší podvarianta tohoto projektu zvažuje kratší – šestiosou - přístavbu se zastavěnou plochou 234 metrů čtverčních za cenu 63 500 K. Zde je i návrh průčelí symetricky zrcadlícího starší část s vchodem ve třetí ose²⁰¹.

Další předloženou variantou tohoto projektu od stejného autora je téměř podobný o širší sedmi os, kde směrem do dvora vystupuje tříramenné schodiště na čtvercovém půdorysu, spočívající na čtyřech pilířích, zastavěná plocha by činila 283 metrů čtverčních, cena bez nábytku by činila 76 500 K²⁰².

Další náčrt plánu přístavby – prvního patra - od neznámého autora je nejprostší, se schodištěm nepočítá, kolem ukončující mírně obdélné učebny obíhá ochoz (?) s půlkruhovým výstupkem, směrem do dvora jsou v obdélném plochém přístavku umístěny šatny a záchody²⁰³.

Tyto návrhy však zůstaly pouze v náčrtech, nebyly ani schvalovány a později "vzhledem k aktuálně připravovanému regulačnímu plánu (1911), kde se Obchodní akademie projektuje jako budova uzavřená do samostatného bloku, se staly bezpředmětnými". Proto ředitel navrhuje konkrétní úpravy těchto plánů s tím, že ředitelský byt se přesune do nové přístavby a zvláštní vchod se zruší, předpokoj se poskytne spolku Oliva...²⁰⁴

Ještě v roce 1911 (19. 7.) vypracoval O. Liska "Náčrtek na přístavbu Obchodní Akademie v Hradci Králové" (jako další v pořadí), která se podle Zachovalova stavebního programu a v souladu s novým regulačním plánem (jehož spoluautorem byl mj. právě O. Liska) měla prozatím rozvinout prodloužením levého křídla v linii ulice. Přístavba měla být stejně dlouhá jako starší levé křídlo budovy, ukončena měla být mírným rozšířením a nízkým segmentovým výstupkem; směrem z dvorního průčelí vystupuje naproti vstupu z ulice schodiště na půdorysu obdélníku, ukončeného půlobloukem. V jeho koutě se nachází šatnová přístavba, v patře nad ní pavilon – kreslárna. Obdobné, o něco delší křídlo bylo zatím jen rámcově uvažováno také na pravé straně budovy. U starší budovy měly být po stranách přístavěny v patrech šatny, do přízemí levého křídla je uvažován ředitelský byt. Starší prostor školního dvoru/zahrady je označen jako dvůr, nově vymezený prostor mezi uvažovanými křídly jako zahrada.

V doprovodném listě Liska uvádí, že náčrt na přístavbu pravého křídla Obchodní akademie se odkládá do budoucna - zřejmě se zde projevuje šetření financí - "úplné připojení (propojení) není bez značnějšího nákladu možné". Přístavba se měla rozkládat na ploše 420 m čtverečních s nákladem 85 – 90 000 K, Liska též nabízí vypracování definitivního plánu a rozpočtu²⁰⁵.

200 Náčrt plánu HK č.p. 301 1908 asi z technické kanceláře; plán sedmiosé přístavby (Heler ?) ArchMvČ HK; obdobný s vchodem umístěným na starší přístavbě - plán HK č.p. 301 1908, asi TK plán 7osé příst 3 altern ArchMvČ HK; podobný úspornější nesignovaný plán je: pl HK čp 301 1908 asi TK plán 6osé příst 2 altern ArchMvČ HK.

201 pl HK čp 301 1908 asi TK plán 6osé příst f Heler asi ArchMvČ HK.

202 pl HK čp 301 1908 asi TK plán 7osé příst 2 Heler asi ArchMvČ HK; podobný: pl HK čp 301 1908 asi TK plán 7osé příst 4 altern ArchMvČ HK.

203 f 3 HK čp 301 1908 asi, plán 7osé příst ArchMvČ HK.

204 1911 02 21, ArchMvČ HK.

205 1911 07 19, ArchMvČ HK, složka č.p. 301.

V následujících letech se zřejmě projekt neposunul, o čem svědčí urgence příprav přístavby z 5. 3. 1913. Zde ředitel Zachoval zdvořile upozorňuje, že jeho zpráva o nutnosti přístavby "zůstala po celé 2 roky nepovšimnuta". Argumentuje zde neblahým vlivem nedostatku prostoru na kvalitu školní výuky (dívčí škola o dvou třídách již byly nucena přemístit se mimo budovu školy do nevyhovujících prostor) a konstatuje, že "pokud ústav nemá upadati", je přístavba nezbytná a aby byla "vřazena do první řady stavebních projektů města"²⁰⁶.

Na tuto výzvu již kuratorium zareagovalo a 8. 5. 1913 postoupilo věc městské radě, aby byly zahájeny kroky k provedení stavebního programu přístavby²⁰⁷. Městské zastupitelstvo dne 2. 6. podklady na přípravu přístavby Obchodní akademie schválilo a 4. 6. je starosta postoupil technické kanceláři k vyřízení²⁰⁸.

Další zpráva o plánování přístavby pochází až z května roku 1914, kdy jsou datovány náčrty na přístavbu levého křídla, podepsán je J. Heler (?). Zamýšlené šestiosé uliční průčelí symetricky kopíruje starší, levé křídlo, které tentokrát pokračuje obloukem a směřuje do dvora – tato koncepce hodlala starší část symetricky zkopírovat. Na západní straně mělo vzniknout čtyřosé průčelí v rytmu 1+3, slepě ukončené, což naznačuje úmysl dvůr později obestavěním uzavřít. Naproti vstupu zamýšleno podobné schodiště jako v projektu z roku 1911. V přízemí levého křídla se opět řeší ředitelský byt. V tomto případě je k dispozici i návrh průčelí, které přímo kopíruje starší předlohu s absencí sklepních oken (vychází z nedochovaných soutěžních návrhů Béma a Gessnera). Zastavěná plocha by činila 380 metrů čtverečních, cena bez nábytku by činila 90 000 K²⁰⁹.

Ačkoliv realizaci těchto projektů nejspíše přerušily události spojené s první světovou válkou, jejich přípravy přispěly k diskusi o základním pojetí přístavby a jejím vnitřním členění, jejichž vlastnosti a vztahy v konkrétních případech také řešily.

5.4.2. Druhé stavební období – přípravy v roce 1921

Proces přístavby Obchodní akademie se znovu inicioval v době poválečné konsolidace poměrů v nové republice, kde svoji roli sehrál i nově konstituovaný systém školní výuky, který přinesl nové požadavky na výukové prostory. I z těchto důvodů se období počátku 20. let stalo příznivým pro dlouhodobě zamýšlenou realizaci dostavby školy, jejímž smyslem bylo přizpůsobit ústav nejmodernějším požadavkům na odborné školství a stát se institucí, která by splňovala parametry vzorového školního ústavu župního města²¹⁰. Konkrétním cílem bylo naplnění podmínek ministerstva školství pro úplné zestátnění profesorského sboru Obchodní akademie, čímž mělo být dosaženo i dalšího cíle - kýžených úspor rozpočtu města, zřizujícího kuratorium Obchodní akademie, a to v podmínkách poválečné krize. Tento zamýšlený stavební podnik patřil do řady těch, jejichž podporou vedení města usilovalo o podporu sektoru stavebních živností, nacházejícího se v krizi²¹¹.

Z těchto důvodů opětovně vyvstala ve 20. letech potřeba rozšíření a přístavby ústavu. Její stavební program byl 16. 8. 1921 nově vypracován ředitelstvím školy podle výše uvedených požadavků ministerstva školství a národní osvěty a poté i jeho přímých pokynů, kde byla mimo jiné (patrně i jako výsledek předválečných úvah a plánování) konstatována nutnost "zastavěti obě křídla budovy přístavky, jež by utvořily z budovy samostatný blok". Dalším požadavkem bylo i "obklopení stavby na jihozápadní straně aspoň 8 m širokou předzahrádkou, již by bylo třeba

206 1913 03 05 ArchMvČ HK.

207 1913 05 08, ArchMvČ HK.

208 1913 06 04, ArchMvČ HK.

209 Složka č.p. 301, archiv MvČHK.

210 1921 08 16, ArchMvČ HK.

211 Blíže v městské kronice v oddílu k roku 1922 a sousedních.

ohraditi kovovým plotem jako u škol obecních a občanských"²¹².

Rozhodnuto bylo také ponechat beze změny aulu, protože ji nelze trvale účelně adaptovat k jiným účelům²¹³.

V souvislosti s dostavbou školy bylo plánováno i navýšení počtu zaměstnanců školy, a to – školníků na tři²¹⁴.

Na konci měsíce srpna již kuratorium žádalo městskou technickou kancelář o ocenění zamýšlené stavby a o přibližný náhled přístavby obou křídel podle uvedených návrhů a stanoveného stavebního programu²¹⁵. Náklady na přístavbu měly být rozloženy do krátké doby 10 – 15 let a uhrazeny žákovskými školními platy²¹⁶, případně ministerskou subvencí. Navrženi byli i členové pro realizační komisi – vlastní profesori Racek, Relich, Vambora a Mlynář²¹⁷.

Při protokolárním zjišťování nákladů na pořízení nártu přístavby z 19. 10. 1921 nabídl O. Liska jejich zhotovení za cenu 5000 Kč v rozměru 1:100, a to podle stavebního programu ze 16. 8.

212 Podle návrhu ústav před rokem 1923 obsahoval - přízemí: dívčí dvojtřídní škola: 2 učebny se 4 klobzety; ředitelna, kancelář, čekárna, byt pro školníka (pokoj, kuchyně), tělocvična se šatnou; 1. poschodí: akademie: 4 učebny; sborovna (zároveň profesorská knihovna), hovorňa (zároveň druhá profesorská knihovna), 1 menší učebna (původně sbírky zboží), chemická laboratoř, chemický kabinet, malý kabinet (žakovská knihovna), klobzety, pisoár; 2. poschodí: kupecká škola pokračovací: 3 učebny, 1 další učebna, kabinet zeměpisný, kabinet dějepisný, kabinet fyzikální, aula, klobzety, pisoár; Plánovaný stav po dostavbě – přízemí: stará část: dívčí dvojtřídní škola: 2 učebny se 4 klobzety; ředitelna, kancelář, čekárna, byt pro školníka (pokoj, kuchyně), tělocvična se šatnou; nová část: strana u řeky: 2 další učebny dívčí školy, druhý byt školníka (pokoj, kuchyně), klobzety (zvláštní vchod pro dívčí školu); strana u pedagogia: u tělocvičny umývárna, dílna pro ruční práce truhlářské a soustružnické, byt 3. školníka, záchody; 1. poschodí: stará část: akademie: 4 učebny; sborovna (zároveň profesorská knihovna), hovorňa (zároveň druhá profesorská knihovna), 1 menší učebna (původně sbírky zboží), chemická laboratoř, chemický kabinet, malý kabinet (žakovská knihovna), klobzety, pisoár; nová část: strana u řeky: 1 učebna psaní na stroji; strana u pedagogia: 1 učebna, žakovská čítárna, žakovská knihovna, záchody; 2. poschodí: stará část: kupecká škola pokračovací: 3 učebny, 1 další učebna, kabinet zeměpisný, kabinet dějepisný, kabinet fyzikální, aula, klobzety, pisoár; nová část: strana u řeky: chemická laboratoř, posluchárna zbožíznalectví a chemie, chemický kabinet, klobzety; strana u pedagogia: 2 učebny pro kupeckou pokračovací školu, 1 menší učebna nebo kabinet, záchody 1921 08 16, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

213 Zde ředitel dr. Zachoval předkládá dle usnesení kuratoria požadavky na přístavbu OA – podmínky předložení plánů přístavby, kde jsou zohledněny podmínky ministerstva školství a národní osvěty. Požaduje se kromě zřízení

samostatných učeben pro všechny třídy zřízení zvláštních učeben pro zbožíznalství v sousedství kabinetu chemického a laboratoře, zvláštní cvičný kontor v sousedství kabinetu obchodního a místnosti pro psací stroje, aspoň jednu třídu pro kupeckou školu pokračovací, potřebné rezervní třídy pro vyučování cizím jazykům v odděleních, tělocvičnu, kabinet zeměpisný, dějepisný, fyzikální, žakovskou čítárnu, knihovnu, místnosti administrační – sborovnu, hovorňu, ředitelnu, kancelář, byty školníků a záchody. Dále byl zhodnocen stav ústavu a jeho pravděpodobný rozvoj - ponechání počtu 4 ročníků s 8 třídami, rozšíření dvou ročníků dívčí dvojtřídní školy z dvou tříd na 4, 3 ročníky kupecké školy pokračovací ponechat beze změn, připojení jedné učebny abiturientského kursu; ústav po úpravách měl mít cvičný kontor, učebnu pro psací stroje, učebnu chemie, chemickou laboratoř, tělocvičnu a dvě učebny pro vyučování cizích jazyků – němčiny, francouzštiny a angličtiny; další potřebné místnosti – čítárnu, žakovskou knihovnu, profesorskou knihovnu, sborovnu, hovorňu, ředitelnu, kancelář, kabinet obchodní, chemický, zeměpisný, dějepisný, fyzikální, byty pro školníky a záchody; 3. byly stanoveny konkrétní funkční požadavky na nové prostory, stanoveny rozměry hlavních místností – učeben a dílen vycházející ze stávajících, posluchárna a zbožíznalectví však musejí být větší; 1921 08 16, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

214 Tito by kromě čištění budovy obstarávali: jeden administrativní služby, druhý ústřední topení v zimě a zahradu v létě, třetí by byl také promítačem a laborantem v laboratoři, i dozorcem při ručních pracích; ovšem tyto tři zaměstnanci by ještě bylo třeba převést do státní správy stejně tak jako zařízení dílny.

215 1921 08 31, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

216 Školné akademie - 300 žáků - 700Kč, abiturientský kurs - 40 posluchačů - 800 Kč, dívčí škola - 150 žákyň - 400 Kč; zápisné 20 Kč; příspěvek na pomůcky 20 a 40 Kč; počítalo se předem se slevou 25%; dále platy na laboratoř 80 Kč a psací stroje 60 Kč.

217 1921 08 31, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

1921²¹⁸; s čímž 26. 10. městský úřad na základě usnesení městské rady z 24. 10. 1921 souhlasil²¹⁹. Podle dodejky z 3. 11. 1921 ony náčrty v této době již existovaly²²⁰.

5.4.3. Druhé stavební období – přípravy v roce 1922: hledání tvaru

Přípravy dostavby školy v roce 1922 byly zahájeny zjišťováním možností zavedení ústředního topení pro celou budovu, na což odpověděla firma Kaloria nabídkou instalace ústředního topení a ventilace²²¹. Ke konci měsíce ledna Liska předložil rozpočet dostavby na 2 000 000 Kč²²²; a za zhotovení plánů je mu 6. 2. vyplaceno 5000 Kč²²³.

Plány od O. Lisky s prozatím obloukovitou přístavbou byly i s popisem 25. 1. 1922 kuratoriem zaslány ministerstvu²²⁴. Celkový náklad přístavby měl činit 2 500 000 Kč, přičemž zároveň bylo ministerstvo požádáno o subvenci, kromě stavby samotné též o subvenci na její vybavení - dílnu truhlářskou, soustružnickou a knihvazačskou. Kuratorium dále požádalo o převzetí veškerých nestátních zaměstnaneckých sil Obchodní akademie do služby státu; a žádá o ponechání výnosu školného alespoň na 15 let: "poté stát převezme veškerý věcný náklad i s budovou v bezvadném stavu; ...aby se mohlo přikročit ke stavbě ještě v roce 1922"²²⁵. Mezitím ministerstvo podmínilo převzetí profesorů do státních služeb zahájením přístavby²²⁶.

Program přístavby ministerstvo výnosem ze dne 28. 2. 1922 s připomínkami schválilo. Oproti očekávání města však na dostavbu finanční subvenci neposkytlo, protože dostavba je věcí obce a kuratoria jako zřizovatele instituce. Ohledně dále požadovaného převzetí zaměstnanců školy do státní služby byla pouze konstatována ochota ministerstva předložit ministerské radě v této věci návrh za podmínky záruky, že se se stavbou začne ještě v daném roce, což stavební přípravy urychlilo²²⁷. Tuto záruku obec poskytla usnesením městského zastupitelstva ze dne 25. 4. 1922 - "obec provede stavbu svým nákladem a se stavbou započne ještě letošního roku".

Dne 15. 3. 1922 Obchodní akademie předkládá stavebnímu úřadu změny projektu²²⁸. Při

218 1921 10 19, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

219 1921 10 26, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

220 1921 11 03, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

221 1922 01 18, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

222 1922 01 31, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

223 1922 02 08, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

224 V přízemí měly být kromě 2 učeben pro dívčí školu získány kabinet, 2 místnosti pro útulek přespolních žáků, skladiště vedle dílny, byt druhého školníka, umývárna u tělocvičny, případnému třetímu školníku by byl zřízen byt

ve středu suterénu přístavku. Do bytu školníka i přístavby na druhém křídle byl projektován samostatný vchod, čímž by se dívčí škola úplně separovala od Obchodní akademie. Odtud do pater by vedlo vedlejší schodiště, sloužící též jako nouzové; v 1. poschodí by přibyla učebna pro abiturientský kurz, učebna pro psací stroje, obchodní kabinet, cvičný kontor, druhý kabinet, učebna jazyková pro 3. a 4. ročník, žákovská čítárna a knihovna.

V 2. poschodí učebna pro jazyky 1. a 2. ročníku, laboratoř, kabinet pro mikroskopovou učebnu pro zbožíznalství

se zařízením projekčním, kabinet pro zboží, 2 učebny pro kupeckou školu pokračovací a kabinet pro tuto školu.

225 1921 25 01, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

226 1921 30 01, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

227 1921 02 28, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

228 V přízemí místo poboček dívčí školy 2 třídy pro chlapeckou školu dvoutřídní, tento trakt se oddělí zvláštním vchodem, jenž bude vyhrazen dívkám; místnost původně vyhrazená přespolním žákyním zůstane nerozdělena, bude využita jako cvičná učárna pro dvojtřídní školu chlapeckou i dívčí; místnost vyhrazena přespolním žákům bude v místnosti původní dílny, pro žáky dvoutřídky pro tento účel poslouží vedlejší menší místnost – skladiště, útulek pro přespolní žákyně bude v nynější ředitelně v průčelí vedle dívčích učeben, z kanceláře a sousední místnosti pro výuku psaní na stroji - u vestibulu bude možno zřídit žákovskou knihovnu a čítárnu; upouští se od

přístavbě se počítalo i s obnovením fasády starší budovy, opravami a novými nátěry oken a dveří, opravou podlaha a parket, žlabů a prosakujících odpadových rour, podlah v hovorňě, sborovně, ředitelně a kanceláři v 1. patře nahradit za parkety²²⁹.

V této době vrcholí projekční přípravy, 23. 3. posílá purkmistrovský úřad Liskovi 4 plány²³⁰, a 4. 4. další plány změny projektu přístavby²³¹. Dva dny nato posílá Liska přepracované plány a navrhuje zazděné šatní skříňky a kotelnu pod přístavbou, doporučuje provést zcela novou fasádu, jednotnou jak na přístavbě, tak i na staré budově: "...nelze v dnešní době prováděti secesní průčelí, natož míti dvě různé fasády na jedné stavbě"²³².

Mezitím je městským zastupitelstvem 25. 4. schválena úhrada na dostavbu školy svolením ke komunální zápujčce 2 000 000 Kč u Všeobecného pensijního ústavu v Praze²³³.

5.4.4. Druhé stavební období – 1922: Plánová dokumentace, hledání podoby průčelí

Usnesením městské rady z 8. 5. 1922 bylo 12. 5. vypsáno výběrové řízení pro místní stavební firmy na vypracování stavebních plánů a rozpočtů podle Liskových náčrtů – "půdorysy sklepů, přízemku a jednotlivých pater, vazby krovu, veškeré profily a průčelí, dále podrobný rozpočet s přesným popisem provedení prací a druhu použitého materiálu" v měřítku 1:100²³⁴.

Brzy poté obec upřesňuje pro jednotlivé uchazeče dvě alternativy: I.: vypracování detailních plánů fasády pro přístavbu organicky a stylově související s fasádou na stávající budově; II.: nová, moderní fasáda navržená pro celou budovu²³⁵. Ještě toho dne přišla Liskova nabídka a jeho hodnocení secesní fasády - "...budova postavena asi před 22 léty vynikala svojí nadprůměrnou hodnotou mezi současnými stavbami tehdejší doby a zachovala si svou cenu až do dnešní doby; ...není možné při dostavbě naprosté opakování profilů, říms a štukatérské práce...; ...musí však být zachován jednotný charakter celé stavby"; zajímal se o druh omítky: štuková nebo reformní?²³⁶

Den poté byla podána nabídka ing. V. Rejchla – odmítá vypracovat alternativu II - "...ježto nepředpokládám vůbec za možno, aby něco takového se mělo zde provést, budova obchodní akademie navržená archit. H. Gessnerem a postavená roku 1900 byla až do dostavby musea nejlepší budovou v Hradci Králové a to nejen vnější fasádou, ale i vnitřkem (aula), není proto mne ani myslitelné, že by se zde měla modernisovati fasáda budovy, která byla a dosud jest pravým

zvláštní kryté chodby, spojující předsín tělocvičny se zadním traktem; záchody a pisoáry pro žáky chlapecké dvoutřídky a záchod pro školníka zřídí se tu jako na druhé straně, též v obou patrech; do chlapecké dvojtřídky a žákovských útulen bude vchod z ulice mezi akademií a pedagogiem; klozety u tělocvičny budou odstraněny, zde se

zřídí předsín k záchodům a šatna; v 1. poschodí se místnosti projektované pro 2. patro přesunou sem – budou zde 4

učebny 1A - B, 2A - B, 2 učebny pokračovací školy s kabinetem, učebna pro jazyky 1. a 2. ročníku, chem. laboratoř, mikroskopie, posluchárna zbožíznalství, kabinet zboží; v průčelní části hovorňa, sborovna, profesorská

knihovna, ředitelna a kancelář; v 2. poschodí aula, 2 kabinety, učebny 3A - B, 4A - B, kurz abiturientský, u pedagogia kabinet a rezervní učebna pro kurzy, učebna pro jazyky pro 3. a 4. ročníky, učebna pro psací stroje, obchodní kabinet; vstup od nábřeží má být opatřen evakuačním schodištěm až do 2. patra.

229 1922 03 15, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

230 1922 03 23, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

231 1921 04 04, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

232 1922 04 06, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

233 1922 05 02, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

234 1922 05 12, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

235 1922 05 18, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

236 1922 05 18a, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

výrazem své doby, hledající tehdy nové tvary a prvky výtvarné²³⁷.

Následovala nabídka stavitelů F. a V. Capoušků a podnikatele Šandery²³⁸; nabídka Společnosti stavitelů ohledně alternativy I navrhovala jednat o spolupráci s Bémem a Gessnerem v přesvědčení, že "tito jako projektanti stávající budovy Obchodní akademie fasádu přístavby nejlépe a organicky vytvořit mohli"²³⁹.

Další nabídky zaslali B. Vaniš, stavitel v Hradci Králové²⁴⁰, Hypius a Sedlák, architekt a stavitel v Hradci Králové²⁴¹ a Nekvasil a Schmidt, podnikatelství staveb a technická kancelář v Hradci Králové²⁴².

Dne 28. 5. hodnotila technická kancelář sedm došlých nabídek, přimlouvala se za alternativu I²⁴³. Zvítězila nabídka Společnosti stavitelů, s.r.o., která kromě příznivé ceny navrhovala i spolupráci s Bémem a Gessnerem. Tato byla po počátečním Liskově odporu k možnosti provádění anachronické secesní fasády, poté po úvahách o dvou alternativách architektonického pojetí fasád nakonec uznána jako nejvhodnější²⁴⁴ - autorem fasády nové přístavby se tak nakonec stal H. Gessner²⁴⁵.

Purkmistrovský úřad 9. 6. poslal Společnosti stavitelů plány²⁴⁶.

Poté Společnost stavitelů požádala technickou kancelář o zapůjčení podkladů pro plány – detailní nákresy a stavební deník, tehdy uložené u ředitele Obchodní akademie Zachovala²⁴⁷.

Společnost stavitelů předložila plány městské radě na podkladě Liskových náčrtků, ale výrazně pozměněné - s lomenou stavební čarou místo obloukové - "obloukové učebny i chodby by byly pro provádění obtížnější a dražší". Fasádu vypracoval H. Gessner "a přizpůsobil ji tak, že bude se starou budovou vytvářeti celek; projektant odstraňuje na staré budově neúčelné štukatérské ozdoby"; projekt přístavby počítal i s úpravami starší budovy - "budou vytrhány staré poškozené cementové dlažby a nahrazeny šamotovou dlažbou, která bude položena i v nové budově; podlahy v přístavbě z bukových frýzků (tedy parket) a ty samé v pěti místnostech 1. patra staré budovy; svislá kanalizace nahradí roury železnými litými; v přístavbě elektrické světlo, všude ústřední topení; na nádvoří dlažební plotny, hrubé a frýzkové podlahy, ústřední topení pro starou část – naproti tomu se realizuje cementová dlažba a hoblované podlahy"²⁴⁸.

Později byl přijat seznam úspor – odpadly položky odstranění staré cementové dlažby a šamotová podlaha, na nádvoří dlažební plotny²⁴⁹.

5.4.5. Druhé stavební období – realizace přístavby v roce 1922

Po přípravě plánů a rozpočtů bylo usnesením městské rady vypsáno 19. 9. výběrové řízení na dodávku stavebních prací skupiny I (hrubá stavba). Podmínky zadání byly odvozeny z předchozí výstavby 14 a 11 místních domů se státní podporou; z důvodu značného pohybu cen byl však

237 1922 05 19, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

238 1922 05 19a, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

239 1922 05 20, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

240 1922 05 20b, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

241 1922 05 20b, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

242 1922 05 20c, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

243 1922 05 28, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

244 1922 05 30, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

245 Jednání Společnosti stavitelů a autory návrhu z roku 1896 zatím není blíže známo, na plánech fasády je uveden "H. Gessner, architekt ve Vídni".

246 1922 06 09, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

247 1922 06 09, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

248 1922 08 30, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

249 1922 09 09, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

vypracován ceník hmot a analýza jednotkových směrných cen, na jejichž základě uchazeči své nabídky vypracovali²⁵⁰.

Došlých pět nabídek bylo 5. 10. 1922 protokolárně prozkoumáno odbornou komisí a 6. 11. 1922 doporučen jako vítěz stavitel J. Novotný za nejvýhodnější cenovou nabídku (1 666 124,59 Kč). Ten byl povinen řídit se ve stavebním řízení zadanými podmínkami, týkajícími se především dohledu nad nákupem stavebních hmot; stavba musela být v celém stanoveném rozsahu dokončena a připravena pro kolaudaci nejpozději do 31. 7. 1923, aby od 1. 9. mohla být zahájena školní výuka²⁵¹.

Poté městské zastupitelstvo zmocnilo městskou radu ustavit stavební dozor²⁵² a Liska od Společnosti stavitelů obdržel 8 plánů – 1. hlavní fasáda, 2. boční fasády, 3. parter, 4. první patro, 5. sklepy a základy, 6. vazba, 7. řez AB a CD, 8. druhé patro²⁵³.

S přístavbou bylo započato v listopadu 1922 - 13. 11. bylo vypracováno časové zadání stavby na rok 1922²⁵⁴, ale již 18. 11. deštivé počasí omezilo stavební sezonu 1922 pouze na realizaci části betonových základů, které nebyly podsklepeny²⁵⁵, rozsah stavby pro rok 1922 upravil stavební dozor²⁵⁶. Přesto však podmínka ministerstva byla splněna, o čemž jej město informovalo²⁵⁷.

Do konce roku ještě Společnost stavitelů předložila plány přístavby a přikročilo se k urychlené přípravě 2. výběrového řízení a ustavení stavebního výboru se staviteltem Lochmanem v čele²⁵⁸. Městská rada schválila upravený rozsah stavby pro sezónu 1922²⁵⁹.

Ke konci roku se ještě projevil problém se speculací cen cihel skrze nově vzniklé "Zemské keramické ústředí", na kterou město reagovalo písemným apelem na ministerstvo²⁶⁰.

5.4.6. Druhé stavební období – realizace přístavby a opravy staré části v roce 1923

Realizace přístavby školy tedy až na onu výjimku proběhla v roce 1923. V únoru se projektovaly a schvalovaly detaily oken, soklu, v březnu detaily kovářských a zámečnických prací, oken, dveří a truhlářských příček na toaletách; v dubnu stavba samotná s fasádami a detaily²⁶¹. V březnu byly zakresleny objevené základy hradebního zdiva²⁶².

Kromě naplánované výstavby a oprav starší části místní sochař V. Škoda kuratoriu nabídl náhradu poškozených štukových masek dvou Merkurů a jednoho lva na zdůrazněných hlavních klenacích vstupních oblouků za tytéž, ale sochařsky zhotovené, kamenné z tvrdého pískovce "dle původních originálů"²⁶³. Tuto nabídku město po doporučení Škodovy práce a stanovení podmínek ("obnovení musí se státi podle původních originálů") schválilo; přičemž plastiky musely být fluatovány.²⁶⁴ V konečném výsledku se však plastiky ve srovnání s autentickými snímky

250 1922 09 19, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

251 1922 11 07, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

252 1922 11 08, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

253 1922 11 15po, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

254 1922 11 13, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

255 1922 11 18, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

256 1922 11 23, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

257 1922 11 20, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

258 1922 11 20a, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

259 1922 11 27, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

260 1922 12 11, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

261 složka č.p. 301, archiv MvČHK.

262 1923 03 04 ArchMvČ HK.

263 1923 03 14, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

264 Přijato 1923 03 22, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

originálních štuk odchýlily jednak odlišným výtvarným ztvárněním, v němž je přece jen patrné kubistické cítění, tak i zcela pozměněných detailech – mj. křídélka na Merkurových maskách na rozdíl od předloh volně splývajících až na fasádu jsou zmenšena natolik, aby "se vešla" do jednotlivých bloků.

Opravu pamětních desek nabídl městu sochař J. Samek²⁶⁵, což bylo schváleno a zadáno²⁶⁶ především pod tlakem blížícího se sjezdu absolventů školy. Sjezd urychlil opravy prostoru loubí, kde měla být odhalena deska připomínající absolventy, padlé ve válce. Dodavatel přístavby Novotný opravil omítky, opravena byla i mřížová dvířka²⁶⁷, u sedmi mramorových desek byly doplněny chybějící mosazné rozety, nápisy znovu vyzlacený. Pozměněn byl text desky obsahující nápis "Budova byla postavena za panování císaře F. J. I." - po vybroušení nahrazen nápisem "Tato budova vystavěna v letech 1896 – 7 a rozšířena 1922 – 23"²⁶⁸.

V měsíci dubnu 1923 se realizovaly i dvě další úpravy v přízemí (podlaží 2) starší budovy. Původně dřevěné schody k tělocvičně v místnosti 11240 (kabinet TV) byly nahrazeny pískovcovými s železným zábradlím²⁶⁹.

Méně zřejmé je však zřízení (opětovné zřízení?) bytu pro ředitele "Alternativa změn za účelem zřízení bytu pro ředitele v Obchodní akademii v Hradci Králové" v prostorech 11110, 11100, 11080 a 11060 a v chodbě 11090 a 11070, kde podle projektu z roku 1896 byt zřízen byl, čemuž nasvědčují i informace z průběhu stavby, také samostatný boční vchod v předposlední ose starší budovy. V roce 1921 se zde již nacházely dvě učebny²⁷⁰. Tyto úpravy realizovány byly. Zdá se, že kolem války byl byt v rámci příprav přístavby dočasně zrušen a proměněn na učebny, a poté opět obnoven v rámci oprav ve fázi 1923.

V rámci sjezdu absolventů školy (20. a 21. 5. 1923) při tryzně za zemřelé členy kuratoria, profesory a absolventy padlé ve válce byly škole věnovány dvě pamětní desky od sochaře Samka dle návrhu prof. Líznera²⁷¹ a upevněny na hlavní fasádu.

V červnu 1923 probíhalo druhé výběrové řízení²⁷². Firma Dvořáček nabídla úpravu ředitelny ve slohu biedermeier; J. Žabka, dodavatel oken, navrhl v zájmu urychlení u rámů "místo dutě oblého článku rovný, což nebude z ulice patrné, a čištění bude snadnější", což bylo schváleno; starší nábytek byl zčásti opraven a zčásti nahrazen; sokl o délce 78 m byl V. Škodou oštokován²⁷³.

Sochař Samek nabídl očištění a opravu čtyř soch na atice ("Atlantů") i s podstavci a glóby, dále dvou sfing; přitom byla nahrazena ruka u pravé mužské postavy (původně s pochodní – symbolem osvětlení vzděláním) rukou opírající se o strojní kolo; což bylo 16. 7. schváleno²⁷⁴. "Opraveny" byly i sfingy – odstraněna byla ozdoba s dubovými listy a nahrazena lipovými, provedl sochař Samek²⁷⁵.

V září roku 1923 se projektovala dřevěná stupňovitá zvýšená podlaha ve velké místnosti přístavby (posluchárna nauky o zboží), včetně detailů vyvýšeného balkonu se zábradlím,

265 1923 04 05, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

266 1923 05 02, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

267 1923 04 30, 1923 05 02, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

268 Paměti VOŠ v HK, SOkA HK; 1923 04 30, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

269 plán 1923 04, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

270 plán 1923 04, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

271 PKmHK 1923, 233; 1923 05 21, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

272 Např. 18. 6. narušeno protestem dodavatelů skla proti 2 hodiny trvajícím řízením s odůvodněním růstu ceny skla v prospěch jedné nabídky, požadováno jeho zrušení a opětovné vyhlášení – 12. 7. 1923 zamítnuto; podobný problém v červenci i s natěrači – v zadání nebyla uvedena úprava fládrování s lakem; 1923 06 02, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

273 1923 06 02, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

274 1922 07 13, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

275 PKmHK 1923, 233.

přístupného z vedlejší místnosti²⁷⁶.

Ještě 8. 9. bylo konstatováno pomalé tempo prací²⁷⁷, 30. 11. 1923 byla přístavba dokončena a předána, s povolením k užívání od 1. 12. 1923²⁷⁸. Obchodní akademie tak získala 23 místností, nákladem 1 912 000 Kč na přístavbu, a na zařízení 550 000 Kč, vše uhrazeno z prostředků městských²⁷⁹.

5.5. Historie stavby v letech 1923 – 1964

V rámci superkolaudace J. Novotný provedl blíže neupřesněnou opravu fasády – opravu římsy²⁸⁰, naznačující problémy s touto částí stavby již krátce po dostavbě a opravách.

V roce 1928 se řešilo osvobození budovy Obchodní akademie od domovní daně jako nestátní budovy, která slouží výlučně a trvale jako ústav vyučovací, pro tento účel byl vytvořen její místopis; přitom byly založeny berním úřadem požadované stavební plány budovy, které musely být po 23. 10. 1929 zhotoveny úplně nově²⁸¹.

K myšlence zavést ústřední topení a dlouhodobě tak přispět k finančním úsporám se kuratorium vrátilo v roce 1935. Dne 2. 5. proběhlo v této věci výběrové řízení, jehož vítězem se staly sdružené firmy Hubáček a Komárek²⁸². Po sjednání podmínek 17. 5.²⁸³ a po stanovení konkrétních podmínek technickou kanceláří byly práce firmě zadány - provedení a dodání zařízení ústředního topení, jako médium měla být použita horká voda; kotelna v suterénu vybavena automatickými kotly systému Škoda s nuceným cirkulačním oběhem, vytápěny byly učebny i chodby, otopná zařízení byla tónována v barvě čokoládové hnědé²⁸⁴. Instalace systému byla ukončena 1. 7. 1936, kdy proběhlo šetření systému a ten byl shledán jako vyhovující²⁸⁵.

V roce 1942 byly na vyžádání zaslány čtyři plány dívčí školy a dva plány Obchodní akademie velitelství v Josefově²⁸⁶.

Kotlové roury byly v roce 1943 poškozeny a konstatována nutná oprava²⁸⁷. Blíže neznámé je povolení objednat 332 kusů betonových panelů u fy Capoušek v roce 1944²⁸⁸, s nimiž souvisí i sdělení starosty Hradce Králové o původu materiálu na panely²⁸⁹. Na přelomu let 1944 – 1945 okresní hejtmanství řešilo stanovení nájmu v Obchodní akademii v souvislosti se zábořem školy²⁹⁰.

V poválečném období byla budova udržovaná, v roce 1950 bylo instalováno ústřední topení i v tělocvičně²⁹¹.

276 Složka č.p. 301, archiv MvČHK.

277 1923 09 08, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

278 1923 11 30, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

279 Osvěta lidu č. 7, 1924: Črta z historie a popis nové přístavby Obchodní akademie.

280 1926 08 27, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

281 1928 03 17, 1929 11 4, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

282 1935 05 02, SOkA HK inv.č. 2070 kart 505.

283 1935 05 17, SOkA HK inv.č. 2070 kart 505.

284 1935 05 21, 1935 05 25, SOkA HK inv.č. 2070 kart 505.

285 1936 07 01, SOkA HK inv.č. 2070 kart 505.

286 1942 07 06, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

287 1943 04 19, 1943 SOkA HK inv.č. 2070 kart 505.

288 1944 09 05, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

289 1944 09 19, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

290 1944 12 20, 1945 01 04 MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

291 1950 11 24, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

Po roce 1960 nastává období příprav a realizací rekonstrukcí a úprav budovy, související s jejím původně dočasným převzetím Pedagogickým institutem²⁹². V roce 1960 byl proveden nátěr venkovních okenních křídel včetně okapních plechů v barvě čokoládové hnědi²⁹³. V následujícím roce byly vypracovány plány rozvodů elektroinstalace včetně rozhlasu po drátě, telefonu, a zvonků²⁹⁴.

V roce 1962 byly v bývalých šatnách u vstupu do novější části vestavěním zřízeny místnosti pro telefonní ústřednu a sklady, dnes kanceláře a sklady v přízemí 11320, 11310, 11300, v prvním patře 12210, 12220 a 12230; a 13200, 13203 a 13210 v patře druhém²⁹⁵. Dále probíhaly adaptace sociálního zařízení na pravé straně v obdélném přístavku se změnou komunikačního schématu (posun vstupů)²⁹⁶; zahájeny byly i přípravy ke generální opravě zdravotní techniky (půdorysy)²⁹⁷.

V roce 1963 se projektovalo zřízení knihovny v prostoru bývalého ředitelského bytu, což nebylo realizováno²⁹⁸, stejně tak jako zřízení fotolaboratoře v suterénu²⁹⁹.

V následujícím roce 1964 byl vypracován projekt rekonstrukce a generální opravy střechy, řešily se také fasády (opadávání omítek, sádrových ozdob a kazet z říms), přičemž byla shledána nutná rekonstrukce říms. V prostoru půdy (podlaží 5) byla naplánována oprava komínové zdi – snesení kamenných krycích desek, rozebrání porušeného zdiva do výše 30 cm, oprava omítek – otlučení odhadováno na 50%. Odstranění omítek u fasád je předpokládáno v rozsahu 50%, sádrové ozdoby říms měly být zcela sneseny³⁰⁰. Tyto opravy se zdlouhavě projednávaly³⁰¹. Plánovaly se rovněž úpravy obdélných toaletních přístaveb v koutech novější části (plány stávajícího a budoucího stavu ve všech podlažích³⁰². Kromě toho se připravovala generální oprava elektroinstalace tělocvičny, fotodílny a knihovny, na což byl vydán stavební souhlas (na provedení generální opravy střechy, okapů, fasády, zdravotní instalace, elektroinstalace a úpravy učeben)³⁰³.

5.5.1. Odstranění desek 1964 - 1968

Další samostatnou epizodou, související s převzetím budovy školy ústavem s odlišným zaměřením byl boj o udržení původního architektonicko – uměleckého výrazu budovy, probíhající na pozadí nově uvolněné politické situace v Československu poloviny 60. let.

Poté, co budovu převzal Pedagogický institut, zahájil provádění jejích úprav – rekonstrukce a modernizace pro přizpůsobení novému využití. V tomto rámci též došlo k odstranění osmi pamětních a dvou pietních desek z průčelí budovy. Pamětní tabule byly za nových poměrů shledány již bezúčelnými, proto Pedagogický institut dne 6. 6. 1964 požádal o souhlas s jejich odstraněním ONV v Hradci Králové, odbor školství a kultury, který souhlas 11. 6. 1964 vydal³⁰⁴.

Tabule byly v roce 1966 sňaty, což později zaznamenal Absolventský odbor při SRPŠ Střední ekonomické školy, který ve spolupráci s Okresním výborem Svazu protifašistických

292 1967 11 02, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301

293 1960 11 28, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

294 1961 03 25, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

295 1962 02 27, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

296 1962 03 22, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

297 1962 02 27, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

298 1963 12 30, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

299 Podle vyjádření správce budovy; 1963 12 30, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

300 1964 05 13, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

301 1966 01 13, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

302 1966 01 31, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

303 1964 01 07, 1966 03 02, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

304 1964 06 11, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

bojovníků začal vyvíjet snahy o jejich znovuosazení³⁰⁵.

Sdružení si vyžádalo odborné stanovisko Muzea v Hradci Králové, které 2. 11. 1967 poskytl historik A. Doubrava. Ten situaci komentoval jako politováníhodný omyl, snahu zapomenout a zatratit zásluhy zakladatelů školy a doporučil jejich vrácení na původní místo³⁰⁶.

Sdružení se rovněž obrátilo na KNV Hradec Králové, odbor školství a kultury, který 7. 12. 1967 vyjádřil svůj nesouhlas s odstraněním desek a doporučil reinstalaci³⁰⁷. Na tomto podkladě v žádosti z 18. 12. 1967 Sdružení vyzývá ONV ke změně svého rozhodnutí s tím, že zasazení desek na původní místo je plně v kompetenci vedení školy, protože budova není na seznamu kulturních památek a rozhodování v této věci památkovým úřadům nepřísluší - vyjádření z 11. 6. 1966 bylo tedy vydáno neoprávněně. ONV odpověděl Sdružení 13. 2. 1968 s tím, že přenechává rozhodnutí ředitelství školy s připomínkou, že v roce 1964 svůj postup úřad konzultoval s okresním konzervátorem památkové péče, který postup schválil, když přitom vycházel z faktu, že budova fakulty není státem chráněná, a rozhodování podléhá příslušnému stavebnímu úřadu³⁰⁸.

Dne 28. 2. 1968 se Sdružení obrátilo na odbor výstavby MNV se zjištěním nezákonného postupu - desky byly odstraněny bez jeho povolení a žádá o sjednání nápravy – nařízení opětovné instalace. Odbor výstavby MNV na to reagoval 26. 3. 1968 zahájením řízení ve věci neoprávněného odstranění pamětních desek a vyzval fakultu k sdělení známých skutečností³⁰⁹. Děkan Angelis odpověděl 9. 4. 1968 sdělením, že pamětní desky po změně účelu budovy ztratily svůj význam, a proto ve snaze vyhovět úřednímu postupu bylo požádáno o jejich odstranění; což bylo provedeno se souhlasem orgánu památkové péče. Situaci na místě zkoumali i pracovníci muzea, přičemž se jednalo i o eventuální převzetí desek do muzea, k čemuž nakonec z důvodu nedostatku místa nedošlo. Sňaté desky byly proto uloženy v půdním prostoru školy. Na původním místě byla ponechána bysta J. Purkyně, pamětní deska v aule rovněž³¹⁰.

Po projednání věci 25. 4. 1968, kdy odbor výstavby trval na opětovné instalaci desek, zástupce školy přislíbil projednání souhlasu s jejich dobrovolnou reinstalací na děkanátu (termín osazení byl stanoven do 31. 7. 1968)³¹¹. Dne 8. 5. 1968 přišla odpověď, že nové vedení fakulty – děkan Kittler nemá námitek k reinstalaci desek a rovněž oznamuje, že již odeslal objednávku Městskému stavebnímu podniku na osazení desek a dodal, že pochybení je na obou stranách. Pamětní i pietní desky byly poté (nejsp. na konci června) znovu osazeny³¹².

5.5.2. Historie stavby po roce 1964

V roce 1967 proběhla kolaudace rekonstruovaných laboratoří chemické a přírodovědecké³¹³. V této době dospěla korunní římsa budovy do havarijního stavu v důsledku neúdržby oplechování, byl vydán příkaz ke zřízení ochranného hrazení kolem budovy (odpadla omítková kra i cihla z římsy)³¹⁴.

V roce 1968 tento stav přetrvával, římsa i fasáda se nacházely v havarijním stavu. Správce budovy urgoval opravy na MNV s připomínkou, že na fasádu byl již v předchozím roce vydán

305 1968 02 28, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

306 1967 11 02, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

307 1967 12 07, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

308 1968 02 13, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

309 1968 03 26, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

310 1968 04 09, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

311 1968 04 25, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

312 1968 05 08, 1968 05 20, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

313 1967 07 01, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

314 1967 07 15, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

havarijní příkaz. Dne 4. 8. 1968 opětovně odpadla velká plocha omítky včetně části atiky. Správce budovy argumentuje "zatímco podnik opravuje fasády v ne tak havarijním stavu, chodci u PF jsou ohrožováni" s pohrůzkou obrácení se na další orgány státní správy. V tomto čase probíhala oprava střechy³¹⁵.

Od roku 1973 byla z důvodu nedostatku prostoru projektována přístavba sociálního zařízení a skladů školních dílen ve dvoře o rozměrech 2 x 3,28 x 5,8 m podle projektu Ježka a Sixty³¹⁶. Dodavatelem stavby byly KS Týniště nad Orlicí (s. Holeček), kolaudace proběhla 11. 12. 1975 (při ní ještě požadováno prosvětlení přístavbou zastíněné chodby). Prostory měly sloužit katedře fyziky a základům průmyslové výroby³¹⁷.

Až v roce 1981 si škola zajistila dodavatele oprav fasády, střechy a říms. Začátek prací byl plánován na konec května 1981, žádost o poskytnutí prostoru pro skládku³¹⁸. V tomto roce škola ještě podala žádost na MNV ohledně povolení přístavby plechových skladů – typ garáž - v zadním prostoru za budovou z důvodu nedostatku skladových prostorů, což bylo zamítnuto (především z hlediska památkové ochrany budovy a územního plánu)³¹⁹.

V roce 1984 příslušný odbor MNV řešil neoprávněné bydlení v bývalé dílně, užívané jako byt 1+1 bez příslušenství a vytápění, věc řešil výzvou k užívání prostor v souladu s kolaudací³²⁰.

Jako menší stavební akce (pouze na ohlášení) proběhla v roce 1988 výměna oken podle plánu Inženýrských služeb Hradec Králové. Původní záměr byl okna opravit, od čehož bylo upuštěno pro jejich technický stav. Nová okna zhotovilo středisko OSP Hradec Králové (při průzkumu konstatováno 15 typů oken). Výměna oken pro celou budovu včetně drobných oprav omítek byla městskému úřadu ohlášena jako udržovací práce 21. 10. 1991 ve dvou etapách – v první měla být vyměněna okna ve dvoře (konzultováno na referátu kultury OÚ s p. Pražákem v roce 1991)³²¹.

V roce 2000 proběhla výměna kanalizačních a vodovodních rozvodů v levé části objektu – WC ženy³²². Podle stavební dokumentace univerzita řešila v roce 2005 problémy s uvolněnou omítkou na římsách samovolnou opravou bez ohlášení, jako udržovací práce³²³. V rámci oprav byla rekonstruována aula, repasovány lustry (fa Vaněk), od roku 2009 se řeší problematika oken.

V současné době probíhají přípravy dalších oprav – především rekonstrukce průčelí, v západní části budovy má být vestavěn výtah pro zajištění bezbariérového přístupu do budovy, a to v prostoru místnosti bočního vstupu a místností nad ním; dokončena má být i výměna oken.

315 1968 08 05, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

316 1974 01 16, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

317 1975 12 15, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

318 1981 04 06, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

319 1981 05 10, 1981 06 23 MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

320 1984 09 25, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

321 1991 21 10, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

322 2000 06 19, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

323 2005 08 05, MM HK st.arch.sl. HK č.p. 301.

6. ARCHITEKTONICKÉ A PAMÁTKOVÉ HODNOCENÍ

6.1 Stavebně – historický a památkový význam areálu

Budova č.p. 301 je zapsaná v Ústředním seznamu nemovitých kulturních památek pod číslem ÚSKP 31888/6-4542 od 20. 1. 1981, rozhodnutím OK ONV č.j. 21/81 ze dne 14. 1. 1981, jedná se tedy o kulturní památku ve smyslu zákona č. 20/1987 Sb., jako "příklad uplatnění monumentální neobarokní architektury v městském prostoru, urbanisticky významná poloha na předmostí Pražského mostu. Hodnotné uměleckořemeslné části stavby (štuková a sochařská výzdoba, kované mříže, zábradlí schodiště, slohové dveře ap.).³²⁴ Předmětem ochrany je budova č.p. 301 včetně přístupového schodiště³²⁵.

Z památkového i architektonického hlediska je budova hodnotná téměř v celém rozsahu své dispozice a konstrukcí. Hodnotné jsou obvodové i původní vnitřní dělicí zdi, klenby a stropy, dochované interiérové detaily (kamenické články – vstupní portál) a další prvky. Přehled všech hodnotných konstrukcí, architektonických a řemeslných detailů je uveden v následujících seznamech. Podrobné vyhodnocení jednotlivých konstrukcí a prostor je obsaženo v plánové dokumentaci.

6.2 Soupis hodnotných prostor

V seznamu jsou uvedeny hlavní prostory, určující památkovou podstatu objektu.

Ostatní hodnotné prostory, dotvářející památkovou podstatu objektu, jsou patrné z plánové dokumentace. Na plánech 9.3.5.3.1. - 9.3.5.3.5. jsou plnou šedou barvou vyznačeny konstrukce, v nichž spočívá památková hodnota budovy. Jsou to prostory v přízemí - chodby 10000, 10001, 10002, 10010, 10050; místnosti 10030, 1040, 10020, 10030, 10040, 10060, 10070, 10080 a 10090;

324 Evidenční list V. Paukrta 1982; uloženo archiv EDIS NPÚ Josefov.

325 Evidenční list nemovité památky, Ústřední seznam kulturních památek ČR, revid. 2007; archiv EDIS NPÚ Josefov.

v 2. podlaží je to podloubí, chodby 11001, 11002, 11005, 11040, 11070, 11131; prostory 11004, 11006, 11007, 11000, 11003, 11020, 11030, 11050, 11060, 11080, 11100, 11110, 11130, 11132, 11140, 11150, 11160, 11170, 11180, 11190, 11200, 11201, 11202, 11210, 11220, 11230, 11240, 11250, 11251, 11252, 11260, 11350 a 11380. Hodnotnými prostory jsou i 11300, 11310 a 11320 (bývalé šatny), bez ohledu na mladší rozpříčkování. Ve třetím podlaží opět chodby 12001 a 12002, prostory 12003, 12010, 12020, 12022, 12023, 12030, 12040, 12041, 12042, 12043, 12050, 12051, 12052, 12053, 12060, 12070, 12071, 12080, 12090, 12100, 12110, 12120, 12121, 12130, 12140, 12150, 12160, 12161, 12170, 12171, 12172, 12180, 12181; rovněž prostory bývalých šaten 12210, 12220 a 12230. Ve čtvrtém podlaží chodby 13001 a 13002, prostory 13010, 13020, 13030, 13040, 13050, 13060, 13061, 13062, 13063, 13070, 13080, 13090, 13100, 13110, 13120, 13130, 13131, 13140, 13150, 13160, 13161, 13162, 13170, 13171, 13172, 13173, 13203, 13220, 13230 a bývalé šatny 13210 a 13200.

Hodnotnými jsou i veškeré prostory v pátém podlaží ve starší i novější části, nad učebnami i chodbami včetně středové komínové zdi s okny a železným ochozem nad nádvořím.

Příčky novějších úprav, rozdělující původní prostory, nejsou předmětem památkové hodnoty budovy, a jejich existence je limitovaná pouze provozními požadavky stávajícího využití. Totéž platí i o vestavěných mezipatrech v místnostech 11140, 11170, 11190 a 11240.

6.3. Soupis hodnotných konstrukcí a detailů

Hodnotné konstrukce jsou veškeré stavební konstrukce první a druhé stavební fáze (obvodové nosné zdi, klenby v prostorech suterénu a chodeb, stropy v místnostech a chodbách, schodiště, krovy v prostorech půdy, dláždění všech prostor) včetně sochařské výzdoby před hlavním průčelím (sfingy z roku 1903) a na atikách (čtyři alegorické skupiny pískovcových plastik na soklech, segmentové štítky se zlacenými písmeny MCM), včetně všech průčelí a interiérů se štukovou a truhlářskou výbavou a dekorací (římsy, štuková a sochařská výzdoba, táflování, okna a dveře s obložkami, železné schodiště na půdu, krov s vazebním systémem, systém odvodu dešťové vody s krytými žlaby).

6.4. Soupis hlavních závad

Celkový stavebně – technický stav objektu se jeví jako vyhovující, nejsou patrná zjevná statická narušení (kromě přístavků ve dvoře z poloviny 70. let; počátkem roku 2012 již bylo rozhodnuto o jejich odstranění).

Na průčelích jsou viditelná četná poškození štukové výzdoby, vytvořená z odlitků směsi obsahující kufsteinské vápno³²⁶. Vlivem povětrnosti dochází k jejímu opadávání a přes opravy z nedávné doby je na řadě míst odhaleno nosné cihelného zdivo, na mnoha místech je také poměrně tenká vrstva omítky oddělená od podkladu. Povrch štukových prvků je zasažen korozi, která způsobuje jejich úbytek a dochází tak ke ztrátám výzdoby. Nejrozsáhlejší poškození jsou znatelná na korunní římsě, kde došlo k rozsáhlým ztrátám štukové profilace až na cihelnou vyzdívku. Podle restaurátorského průzkumu jsou plochy a profilace všech průčelí vytvořeny z vápenné hrubozrnné omítky, na které je nanášena vrstva jemné štukové vápenné stěrky. Znatelné jsou několikanásobné opravy.

Samotný povrch fasád, tvořený v současné době několika vrstvami akrylátových nátěrů okrové barvy, některé dříve opravované části jsou tmavější barvy – zadní fasáda, v dolní části

326 viz Dufek 2009.

levého křídla fasáda přetřena šedým nátěrem i s pískovcovým soklem. Fasády jsou v různé míře (údržbě a opravám fasád nebyla pozornost věnována rovnoměrně) znečištěné prachem a usazenými nečistotami; v dosahu přístupných míst jsou sprejové nástřiky. Fasádní nátěry se od povrchové vrstvy odlupují a jsou porušené četnými prasklinami. Dekorační prvky byly takto přetřeny několika vrstvami nátěrů, někdy i přetaženy štukovými vrstvami, což vedlo k jejich zaslepení a zjednodušení.

Řada konzol hlavní římsy je staticky narušená, některé byly dokonce sneseny. Mezi konzolami a korunní římsou jsou patrné trhliny. Podle restaurátorského průzkumu byly původní konzoly vytvořeny ze směsi, v níž je použité jako pojivo kufsteinské vápno; postupně byly nahrazovány odlitky z umělého kamene, některé s přídavkem sádrového pojiva.

Střechy jsou od poslední opravy počátkem 80. let jednotně provedeny v měděném plechu, detaily původní výzdoby – výrazné korunovité nástavce vyústění větracích šachet a dekorativně tvarované krytí mezištítů - byly odstraněny, čímž bylo způsobeno zároveň s odstraněním výrazně členité struktury původní krytiny fádni výtvarné vyznění stavby.

V interiérech působí značně cizorodě povrchová úprava dlažeb, zejména v chodbách předních částí, jejichž původní výraz, dosud patrný výzdobou stěn s původními dveřními křídly a tvárností schodišť, je takto degradován. Nevhodně působí rovněž nedávno osazená okna odlišné konstrukce (zdvojená místo dvojitých) s kličkami z leštěného hliníku.

7. SMĚRNICE PRO BUDOUCÍ VYUŽITÍ A REKONSTRUKCI OBJEKTU

Poznámka: Tato kapitola shrnuje názory zpracovatele SHP na další přístup k objektu. Jde výhradně o osobní doporučení, vyplývající ze znalosti objektu. Navržená opatření nenahrazují odborná vyjádření příslušných památkových orgánů a organizací státní památkové péče (Magistrátu města Hradec Králové, Národního památkového ústavu – územního odborného pracoviště v Jaroměři - Josefově a jejich případných nástupnických organizací) ve smyslu zákona č. 20/1987 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

7.1. Obecné zásady

Budova č.p. 301 v Hradci Králové je zapsaná v ústředním seznamu nemovitých kulturních památek pod číslem rejstříku 31888/6-4542, je tedy kulturní památkou ve smyslu zákona č. 20/1987 Sb. Veškerou stavební činnost, zásahy do terénu apod. je proto nutné v předstihu projednat s územně příslušnou odbornou organizací státní památkové péče (Národní památkový ústav – územní odborné pracoviště v Jaroměři - Josefově) a realizovat až na základě závazného stanoviska výkonného orgánu státní památkové péče (Magistrát města Hradec Králové).

Budova je vzhledem ke svým hodnotám určena k památkové ochraně. Veškeré stavební úpravy by měly směřovat k celkové rehabilitaci domu a neměly by přinést poškození jeho kulturních, estetických, historických, památkových ani dokumentačních hodnot.

Nutné je dbát na zachování původních charakteristik objektu jako je půdorys, dispozice a komunikační schéma; všech jeho hodnotných prostor, dále všech výše vyjmenovaných historických konstrukcí a detailů, zejména nosných i nenosných obvodových a vnitřních zdí, kleneb, stropů, krovů, kamenických prvků, výplní otvorů (dveře), dochovaných omítek s detaily a nátěry a dalších.

Úpravy by měly přispět k potlačení, nebo úplné eliminaci výše uvedených architektonických závad (zejména druhotných utilitárních úprav průčelí a hodnotných součástí dispozice).

7.2. Zásady pro využití areálu

Objekt má být v souladu se zájmem vlastníka využit především pro vzdělávací účely, s ohledem na jeho reálné možnosti i vzhledem k jeho původnímu určení a historické tradici.

7.3. Architektonické a dispoziční zásady

V rozsahu celého objektu je nutné zachovat v celistvosti stávající dispozici s původními komunikačními vazbami, včetně všech souvisejících konstrukcí (stěn, kleneb, krovu) a dochovaných detailů (původní dlažby, zábradlí, dveře s obložkami, apod.).

V několika posledních desetiletích byly na objektu provedeny četné stavební úpravy (především po roce 1960 a kolem roku 1980) potřebné k jeho užívání v rozdílné kvalitě a oprávněnosti, které však i díky památkové ochraně posledních třiceti let objekt podstatněji nenarušily a uvedly jej do nynější podoby.

V současné době se připravuje vestavba výtahu do novější části pravého křídla budovy, která je nezbytná z hlediska v současnosti požadovaného zajištění bezbariérového přístupu do objektu. Vestavba se má realizovat v prostorech 11210 (nepoužívaný pravý boční vstup do budovy, komunikačně napojený na hlavní chodbu novějšího traktu); 12140 (laboratoř instrumentálních metod, původně kabinet) a 13140 (kancelář, původně kabinet). Z hlediska úspory takto zabraného prostoru a jeho komunikační polohy se jedná nejspíš o ideální umístění, které navíc symetricky doplňuje boční schodiště v levém křídle budovy. Propojení těchto prostorů nepředstavuje ani z hlediska výtvarného výrazu budovy nijaký závažný zásah, protože dotčené prostory jakoukoli výzdobu postrádají. Zřízení výtahu se nijak nedotkne hodnot vnějšího architektonického výrazu budovy, ani jeho památkových hodnot. **V tomto ohledu je třeba co nejšetrněji vyřešit bezbariérový nástup do vstupní brány vchodu, s několika kamennými schodovými stupni z roku 1923.**

Dále v současné době pokračuje výměna původních okenních kompletů za nové, započatá již koncem 80. let minulého století. Ačkoliv (jak plyne z materiálů stavebních řízení) byly primárně hledány možnosti okna po nutných opravách zachovat, nepodařilo se je najít a v roce 1991 bylo rozhodnuto přikročit k výměně v celém objektu, což se do dnešních dní nezrealizovalo. Vyměněny byly okenní komplety vnitřních fasád do nádvoří a na vnější straně zadního křídla, přičemž v prvním případě výměna neproběhla uspokojivě (okna jsou zdvojena místo užití dvojitého klasické konstrukce, špalety tak působí příliš hlubokým dojmem, nevhodné je i okenní kování). **Proto by bylo v době po jejich dosloužení vhodné doplnit je replikami původního typu, včetně kování.**

Okna vnějších průčelí mají být zcela vyměněna za repliky. Zde by bylo vhodné (pochopitelně kromě dodržení původní morfologie za zachování odlišností) zachovat originální prvky – kliky, speciálně lité pro tuto stavbu.

Z důvodu mimořádného uměleckého i technického výrazu oken v prostoru auly 13010 by bylo vhodné **zvážit** po restaurátorském repasu **ponechání původních oken** právě v tomto prostoru, jako originální součást původní výzdoby tohoto prostoru, která právě zde vrcholí.

V interiérech je třeba zachovat maximum možných původních prvků, ideálně originálních. To se týká kromě oken i dveří, v zásadě dochovaných. Ty byly původně fládrovány ve tmavém odstínu hnědi (to rozhodně platí u dveří v zadním křídle, kde původní odstín vystupuje zpod opadávajících pozdějších nátěrů (dveře do místností 11130, 11200, 12060, 12070; u dalších nutné zjistit a ověřit průzkumem). Tento odstín bude do budoucna vhodné použít při dalších opravách dveří, a v případě prokázání jeho existence jej uplatnit v celém rozsahu. Jak je patrné z historického snímku auly, ve tmavém odstínu byly i mřížky kryjící větrací prostupy. Tuto skutečnost by rovněž

bylo potřebné ověřit a aplikovat.

Dále by bylo ohledně dveří vhodné zvážit výrobu technicky odpovídajících replik původních klikových aparátů (jedna sada se dochovala ve dveřích k místnosti 10060 a u dveří 10070 na dvorní rampu) a **nahradit** tak jednak **nepůvodní kliky** bakelitové a z leštěného hliníku, tak i nedávno instalované v "zámeckém" stylu.

Jak již bylo sděleno výše, degradujícím prvkem komunikačních interiérů je současný povrch dlažeb několika typy **PVC a linoleových krytin**, které by bylo vhodné odstranit včetně bočního schodiště, jehož žulové schodnice jsou jím oplepeny.

Dalším potřebným krokem v interiérech především chodeb by bylo prozkoumání oprávněnosti sanitárních omyvatelných **olejových barev** s napravidelnou kanelurou, kryjících v částech chodeb přízemní pásy do výše přibližně 150 cm (někdy již přetřené), a případně je odstranit.

Naproti tomu by bylo vhodné zvážit případné ponechání sklokovových mezistěn v patrech, i z toho důvodu, že neznáme podrobnosti původního osazení těchto mezistěn, stejně tak jako stávající systém stropních svítidel.

Při nejbližší celkové rekonstrukci **střechy** by bylo vhodné zvážit užití původního materiálu krytiny (viz výše) a komínovou zeď doplnit replikami původních koronovitých nástavců, výrazně dotvářejících architektonický výraz budovy spolu s dekorativním zdůrazněním mezištítů.

Ohledně zvýraznění uměleckých hodnot průčelí stavby navrhuji **odstranit přerostlou vegetaci** (stromy), zastiňující budovu, která se tak stává nevýraznou a neviditelnou, v pohledovém směru od protějšího nábřeží a ve směru k hlavnímu průčelí.

8. ZÁVĚR

Poznání každého historického objektu je složitý, dlouhodobý a otevřený proces. Stavebně – historický průzkum na kladené požadavky odpověděl, odborný průzkum a analýza pramenů k tomu poskytla potřebnou bázi informací i nad rámec původního očekávání. Nové poznatky s potenciálem přínosu k poznání zkoumaného objektu jsou potřebné i pro celkové hlubší poznání stavební kultury konce 19. století a poválečné konsolidace 20. let minulého století.

Stavebně - historický průzkum bývalé Obchodní akademie v Hradci Králové potvrdil a upřesnil očekávaný vysoký historický, architektonický a především umělecký význam tohoto objektu. Průzkum co nejpodrobněji popsal stavební vývoj objektu, včetně bližšího objasnění a upřesnění jeho počátků, a nově objasnil i složité procesy předcházející jeho dostavbu ve 20. letech 20. století. Zvláštním přínosem tohoto výzkumu není jen téměř reportérský přenos událostí spojených se vznikem stavby, ale především unikátní definice a zdůvodnění konkrétních stavebních zvyklostí, postupů a technologií, které mohou sloužit jako inspirace a podklad při obnovách obdobných historických památek.

Tato stavba je cenným příkladem raně secesní monumentální veřejné, moderně a neklasicky komponované stavby v českých zemích s konkrétním určením, kterému se podřídila nejen vnitřní dispozice stavby, ale především i ideový program výzdoby fasád a tematika užitě sochařské výzdoby, přispívající k poznání dobového vnímání obchodu jako ušlechtilé a odborné činnosti s nárokem na přesah do nejvyšších sfér lidského konání.

Stavba dále dokládá vývojové pnutí a hledání ideální stavební formy jako aplikace vývojových tendencí územního plánování v nově budovaných částech Hradce Králové, které probíhaly za takřka ideálních ekonomicko – politických a stavebně - technických podmínek.

Hlavním výsledkem průzkumu je podrobná a zčásti nová interpretace dosud jen částečně zkoumaného stavebního vývoje objektu, doplněná o identifikaci jeho hlavních hodnot; a podrobný popis a interpretace sochařské výzdoby. Prostorem pro další zkoumání na téma předmětné stavby zůstává vyčerpávající interpretace slohových zdrojů a východisek spolu s podrobnou interpretací ideového obsahu jejího poměrně dramatického průběhu.

Závěrem lze konstatovat, že podmínky pro stavebně - historický průzkum byly téměř ideální. Především proto, že dostatek hlavně písemné dokumentace umožnil poznat podstatu,

okolnosti i detaily výjimečného objektu v nebývalé míře. Destruktivní průzkumné metody nebylo potřeba použít.

V Trutnově, říjen 2012
Mgr. Marek Madaj, Ph.D.

9. PŘÍLOHY

9. 1. Seznamy doplňující texty

Sbor pro zřízení a udržování obchodní akademie v Hradci Králové:

- předseda Jos. A. Komárek, velkoobchodník a zástupce Královéhradecké spořitelny;
- jednatel B. E. Tolman, knihkupec, předseda obchodnického grémia a jeho zástupce ve výboru;
- jednatel J. Červený, majitel továrny, zastupitel města;
- člen JUDr. F. Ulrich, starosta Hradce Králové, předseda obchodní, živnostenské a průmyslové ústředny;
- člen A. Malburg, majitel továrny, zástupce obchodní a živnostenské komory v Liberci;
- člen H. Srdínko, majitel statku, říšský poslanec, okresní starosta, zastupitel města;
- člen J. Vávra, ředitel Záložního úvěrního ústavu v Hradci Králové;
- člen J. Heller;
- člen hrabě J. Harrach;
- člen K. Schulz, majitel továrny, zástupce Královéhradecké spořitelny;
- člen V. Waldek, majitel realit, zástupce Záložního úvěrního ústavu v Hradci Králové;

Instituce tvořící Sbor pro zřízení a udržování obchodní akademie v Hradci Králové:

- Záložní úvěrní ústav v Hradci Králové;
- Okresní zastupitelstvo v Hradci Králové;
- Královské věnné město Hradec Králové;
- Královéhradecká spořitelna;
- Záložna v Hradci Králové;
- Obchodní grémium v Hradci Králové;
- Spol. rolnický cukrovar v Předměřicích;
- Černožický cukrovar Čerych a spol.;

Členové kuratoria: (ustaveno 22. 10. 1895)

- předseda F. Ulrich (předsedou v letech 1895 – 1920);
- místopředseda J. Červený, majitel továrny, zastupitel města;
- člen J. A. Komárek, velkoobchodník a zástupce Královéhradecké spořitelny;
- člen J. Pilnáček, majitel továrny, zástupce zemského výboru a obchodního grémia;
- člen J. Russ, náměstek starosty, fotograf, pouze v začátcích kuratoria;
- člen K. Schulz, majitel továrny, zástupce Královéhradecké spořitelny;
- člen I. Svoboda, gymnaziální profesor, okresní zastupitel;
- jednatel B. E. Tolman, knihkupec, předseda obchodnického grémia a zástupce předsedy ve výboru;
- člen K. Trapp, zástupce ministerstva vyučování, živnostenský inspektor, od 22. 10. 1896;
- člen V. Waldek, majitel realit, zástupce Záložního úvěrního ústavu v Hradci Králové;
- pokladník J. Vávra, ředitel Záložního úvěrního ústavu v Hradci Králové;
- člen Dr. J. Pazourek, ředitel Vyšší obchodní školy;
- člen H. Srdínko, starosta Svobodných Dvorů, okresní zastupitel, člen od 3. 12. 1895;
- člen A. Malburg, majitel továrny ze Smiřic, zástupce Obchodní a živnostenské komory v Liberci, člen od 22. 10. 1896;

Rozhodčí sbor architektonické soutěže na novou budovu Vyšší školy obchodní (12. 4. 1896):

- c. k. profesor E. Beránek;
- architekt J. Martin z Královských Vinohrad;
- c. k. vrch. ing. V. Řepiš;
- městský inženýr T. Suhrada;
- J. Pazourek, ředitel VŠO;

Stavební komise kuratoria:

- předseda JUDr. F. Ulrich, starosta HK, předseda Obchodní, živnostenské a průmyslové ústředny;
- člen J. A. Komárek, velkoobchodník a zástupce Královéhradecké spořitelny;
- člen K. Schulz, majitel továrny, zástupce Královéhradecké spořitelny;
- člen T. Suhrada,
- člen I. Svoboda, gymnaziální profesor;
- člen B. E. Tolman, knihkupec, předseda obchodnického grémia a jeho zástupce ve výboru;
- člen V. Waldek, majitel realit, zástupce Záložního úvěrního ústavu v Hradci Králové;

Zúčastnění architekti, stavitelé a umělci:

- Otokar Bém (nar. 1868 Heřmanův Městec, zemř. 1949 Kunčice pod Ondřejníkem)
- Hubert Gessner (nar. 1871 Valašské Klobouky, zemř. 1943 Vídeň)
- Oldřich Liska (nar. 1881 Kamhájek u Kolína, zemř. 1959 Brno)
- Jaroslav Maixner (nar. 1870 Hořice, zemř. 1904 Hořice)
- Čeněk Kříčka (nar. 1858 Libice nad Cidlinou, zemř. 1948 Kolín)
- Karel Doškář, městský stavitel ze Sobotky

9.2. Pamětní tabule

Osm pamětních desek - levá strana (první tabulka - nepůvodní text):

BUDOVA TATO POSTAVENA
ROKU 1896 – 1897
OBNOVENA A ROZŠÍŘENA
ROKU 1923

NÁKLADEM SBORU PRO ZŘÍZENÍ A VYDRŽOVÁNÍ
OBCHODNÍ AKADEMIE V HRADCI KRÁLOVÉ
KRÁL. VĚN. MĚSTA HRADCE KRÁLOVÉ

VÝBOR SBORU PRO ZŘÍZENÍ A VYDRŽOVÁNÍ
OBCHODNÍ AKADEMIE
V
HRADCI KRÁLOVÉ

Předseda: JOSEF A. KOMÁREK
Členové:

B. E. TOLMAN jednatel
ČERVENÝ JAROSLAV
MALBURG ALBRECHT
SRDÍNKO HYNEK

JUDr. ULRICH FRANTIŠEK

VÁVRA JAN
HRABĚ HARRACH JAN
SCHULZ KAREL
WALDEK VILÉM

pravá strana:

Projektanti O. BÉM a H. GESSNER Architekti ve Vídni.
Stavitel Č. KŘÍČKA z Kolína.
Členové dozorstva: Vrchní městský inž. T. SUHRADA
a
Stavitel K. DOŠKÁŘ.
Figurální výzdoby provedl J. MAIXNER akadem. sochař ve Vídni.

KURATORIUM
VYŠŠÍ OBCHODNÍ ŠKOLY V HRADCI KRÁLOVÉ
V ROCE STAVBY 1896 – 97.

Předseda: JUDr. ULRICH FRANTIŠEK starosta města.

ČLENOVÉ:

ČERVENÝ JAROSLAV
místopředseda, zástupce městského zastupitelstva
JOSEF A. KOMÁREK
zástupce královéhradecké spořitelny
MALBURG ALBRECHT
zástupce obchodní a živnostenské komory v Liberci

SCHULZ KAREL
zástupce královéhradecké spořitelny
SRDÍNKO HYNEK
zástupce okresního zastupitelstva
SVOBODA IGNÁC
zástupce městského zastupitelstva

PAZOUREK JOSEF
ředitel vyšší obchodní školy.
PILNÁČEK JOSEF
zástupce zemského výboru
RUSS JULIUS
zástupce sboru pro zřízení a vydržování
obchodní akademie v H. Kr.

B. E. TOLMAN
zástupce obchodního gremia
TRAPP KAREL
zástupce vys. c. k. správy vyučování
VÁVRA JAN
zástupce sboru pro zřízení a vydržování
obchodní akademie v Hradci Králové

WALDEK VILÉM
zástupce záložního úvěrového ústavu v Hradci Králové

Znění pamětní desky v aule:

ZAKLÁDAJÍCÍ ČLENOVÉ
SBORU PRO ZŘÍZENÍ A VYDRŽOVÁNÍ OBCHODNÍ AKADEMIE
V
HRADCI KRÁLOVÉ.

1895

1. Záložní úvěrní ústav v Hradci Králové.
2. Okresní zastupitelstvo v Hradci Králové.
3. Král. věnné město Hradec Králové.
4. Kralohradecká spořitelna.
5. Teubner Karel ve Vídni.
6. Záložna v Hradci Králové.
7. Obchodní gremium v Hradci Králové.
8. Märky, Bromovský a Schulz v Hradci Král.
9. Spol. rolnický cukrovar v Předměřicích.
10. Černožický cukrovar firmy Čerych & Spol.

Čestný občan a starosta města
JUDr FRANTIŠEK ULRICH,
předseda kuratoria ústavu od založení
1895 - 1929,
zasloužil se měrou vynikající o ústav
a zaslouží mu trvalá jeho
vděčnost.

Znění dvou pietních desek – vnitřní fasáda loubí u vchodu (černý mramor):

V UPOMÍNKU
NA
ZEMŘELÉ A
PADLÉ KOLEGY.
ÚČASTNÍCI SJEZDU
1898-1923
"OLIVA"

PAMÁTKA
ZAKLADATELŮ
ČLENŮ KURATORIA,
PROFESORŮ.
ÚČASTNÍCI SJEZDU
1898-1923
"OLIVA"

Pamětní deska s bronzovou bystou J. Purkyně (L. Zívř) na průčelí:

JIRÍ PURKYNĚ
7. X. 1898
15. IX 1942

Bronzová pamětní deska transportu Židů na průčelí:

V TÉTO BUDOVĚ BYLI SHROMAŽĐOVÁNI
HRADEČTÍ ŽIDOVŠTÍ OBČANÉ PŘED TRANSPORTY
DO NACISTICKÝCH VYHLAZOVACÍCH TÁBORŮ
ČEST JEJICH PAMÁTKA

9.3. Obrazová dokumentace.

9.3.1. Situace stavby

9.3.1. situace /NPÚ Josefov/

9.3.2. Starší mapová a plánová dokumentace

9.3.2. situace v roce 1757 /SOkA HK/

9.3.3. Starší fotografické snímky

- 9.3.3.1. budova po roce 1897, foto Russ /paměti VOŠ v HK, s. 21/
- 9.3.3.2. budova po roce 1897, foto Russ /paměti VOŠ v HK, s. 8/
- 9.3.3.3. budova kolem roku 1899 /SOkA HK I-237/
- 9.3.3.4. budova kolem roku 1900 /SOkA HK I-91/
- 9.3.3.5. vstup do budovy, 1903 /Fotoalbum Zikmund Pospíšil, s. 351/
- 9.3.3.6. vstup do budovy, 1915 /Fotoalbum Zikmund Pospíšil, s. 436/
- 9.3.3.7. bozetto alegorie 2 /paměti VOŠ v HK, s. 28/
- 9.3.3.8. bozetto alegorie 3 /paměti VOŠ v HK, s. 28/
- 9.3.3.9. bozetto alegorie 1, 4 /paměti VOŠ v HK, s. 42/
- 9.3.3.10. bozetto alegorie 3 /SOkA HK I-91/
- 9.3.3.11. pohled do auly, kolem 1901, foto Russ /paměti VOŠ v HK, s. 64/
- 9.3.3.12. letecký pohled, 1923 /Fotoalbum Zikmund... 1918 – 1945/
- 9.3.3.13. letecký pohled, 1923 /Fotoalbum Zikmund... 1918 – 1945/
- 9.3.3.14. pohled z Bílé věže, 1933 /Fotoalbum Zikmund... 1918 – 1945/
- 9.3.3.15. pohled, kolem 1905 /SOkA HK I-91/
- 9.3.3.16. pohled, před 1906 /SOkA HK I-91/
- 9.3.3.17. pohled, před 1906 /SOkA HK I-91/
- 9.3.3.18. pohled, před 1906 /SOkA HK I-91/
- 9.3.3.19. pohled, kolem 1910 /SOkA HK I-91/
- 9.3.3.20. pohled, před 1911 /SOkA HK I-91/
- 9.3.3.21. pohled, před 1917 /SOkA HK I-91/
- 9.3.3.22. pohled, před 1924 /SOkA HK I-91/
- 9.3.3.23. pohled, před 1923 /SOkA HK I-91/
- 9.3.3.24. pohled z věže, kolem 1912 /Fotoalbum Zikmund... 1918 – 1945, 52/
- 9.3.3.25. budova kolem 1920, /SOkA HK I-237/
- 9.3.3.26. budova kolem 1930, /SOkA HK I-143/
- 9.3.3.27. budova, 1962, /archiv EDOS, NPÚ Josefov/
- 9.3.3.28. pohled, kolem 1970 /SOkA HK I-91/
- 9.3.3.29. budova, 1973, /archiv EDOS, NPÚ Josefov/
- 9.3.3.30. budova, 1983, /archiv EDOS, NPÚ Josefov/
- 9.3.3.31. socha sfíngy, 1983 /archiv EDOS, NPÚ Josefov/
- 9.3.3.32. návrh plastiky - alegorie 2 /paměti VOŠ v HK, s. 16/

9.3.4. Fotodokumentace současného stavu

Autorem fotografií M. Madaj©, 2012; výběr, podrobná dokumentace na přiloženém CD

- 9.3.4.1. exteriér, hlavní průčelí
- 9.3.4.2. exteriér, hlavní průčelí, detail loubí
- 9.3.4.3. exteriér, hlavní průčelí, meziokenní dekorace
- 9.3.4.4. exteriér, hlavní průčelí, okno místnosti
- 9.3.4.5. exteriér, hlavní průčelí, okno auly
- 9.3.4.6. exteriér, hlavní průčelí, vstupní loubí
- 9.3.4.7. exteriér, hlavní průčelí, vstupní loubí – mříže

- 9.3.4.8. exteriér, hlavní průčelí, vstupní loubí – pam. desky vlevo
- 9.3.4.9. exteriér, hlavní průčelí, vstupní loubí – pam. desky vpravo
- 9.3.4.10. bozetto sfingy (půda)
- 9.3.4.11. exteriér, hlavní průčelí, vstupní loubí – sochy sfing
- 9.3.4.12. exteriér, hlavní průčelí – plastika JJV žena
- 9.3.4.13. exteriér, hlavní průčelí – plastika JVV obchod dopravní
- 9.3.4.14. exteriér, hlavní průčelí – plastika SVV obchod námořní
- 9.3.4.15. exteriér, hlavní průčelí – plastika SSV žena
- 9.3.4.16. exteriér, boční levé průčelí, starší část
- 9.3.4.17. exteriér, boční levé průčelí, mladší část
- 9.3.4.18. exteriér, boční levé průčelí, nároží
- 9.3.4.19. exteriér, boční pravé průčelí, nároží
- 9.3.4.20. exteriér, boční pravé průčelí, vstup
- 9.3.4.21. exteriér, boční pravé průčelí, okno
- 9.3.4.22. exteriér, zadní průčelí, nároží
- 9.3.4.23. exteriér, zadní průčelí, středová část
- 9.3.4.24. exteriér, dvorní průčelí, hlavní schodiště
- 9.3.4.25. exteriér, dvorní průčelí, levé křídlo
- 9.3.4.26. exteriér, dvorní průčelí, pravé křídlo
- 9.3.4.27. exteriér, dvorní průčelí, levé křídlo – rampa k bytu
- 9.3.4.28. exteriér, dvorní průčelí, levé křídlo – rampa k bytu, klika
- 9.3.4.29. exteriér, dvorní průčelí, zadní křídlo
- 9.3.4.30. exteriér, dvorní průčelí, zadní křídlo, levý přístavek
- 9.3.4.31. exteriér, dvorní průčelí, zadní křídlo, pravý přístavek
- 9.3.4.32. exteriér, dvorní průčelí, zadní křídlo, novodobý přístavek
- 9.3.4.33. exteriér, dvůr, úprava povrchu
- 9.3.4.34. interiér, podlaží 1, suterén st. části, vstupní chodba 10000
- 9.3.4.35. interiér, podlaží 1, suterén st. části, hlavní chodba 10001
- 9.3.4.36. interiér, podlaží 1, suterén st. části, prostora 10030
- 9.3.4.37. interiér, podlaží 1, suterén ml. části, vstupní chodba 10002
- 9.3.4.38. interiér, podlaží 1, suterén ml. části, chodba 10002 zadní část
- 9.3.4.39. interiér, podlaží 1, suterén ml. části, prostora klenutá 10080
- 9.3.4.40. interiér, podlaží 1, suterén ml. části, prostora plochostropá 10080
- 9.3.4.41. interiér, podlaží 1, suterén ml. části, prostora 10090
- 9.3.4.42. interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11000
- 9.3.4.43. interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11001
- 9.3.4.44. interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11002
- 9.3.4.45. interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11004
- 9.3.4.46. interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11005 vstup se schodištěm
- 9.3.4.47. interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11005 – chodba
- 9.3.4.48. interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11006
- 9.3.4.49. interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11007
- 9.3.4.50. interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11020
- 9.3.4.51. interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11030
- 9.3.4.52. interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11040
- 9.3.4.53. interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11050
- 9.3.4.54. interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11050 původní klika
- 9.3.4.55. interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11060

9.3.4.56.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11070
9.3.4.57.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11080
9.3.4.58.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11100
9.3.4.59.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11110
9.3.4.60.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11132
9.3.4.61.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11140
9.3.4.62.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11150
9.3.4.63.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11160
9.3.4.64.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11170
9.3.4.65.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11180
9.3.4.66.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11190
9.3.4.67.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11201
9.3.4.68.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11202
9.3.4.69.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11210
9.3.4.70.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11210 – vstupní mřížová stěna
9.3.4.71.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11230
9.3.4.72.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11240
9.3.4.73.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11251
9.3.4.74.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11252
9.3.4.75.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11280
9.3.4.76.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11290
9.3.4.77.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11300
9.3.4.78.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11310
9.3.4.79.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11320
9.3.4.80.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11330
9.3.4.81.	interiér, podlaží 2, přízemí, prostora 11340
9.3.4.82.	interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12001
9.3.4.83.	interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12001
9.3.4.84.	interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12002
9.3.4.85.	interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12010
9.3.4.86.	interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12022
9.3.4.87.	interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12030
9.3.4.88.	interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12050
9.3.4.89.	interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12070
9.3.4.90.	interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12071
9.3.4.91.	interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12090
9.3.4.92.	interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12100
9.3.4.93.	interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12110
9.3.4.94.	interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12120
9.3.4.95.	interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12130
9.3.4.96.	interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12140
9.3.4.97.	interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12150
9.3.4.98.	interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12160
9.3.4.99.	interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12170
9.3.4.100.	interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12171
9.3.4.101.	interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12181
9.3.4.102.	interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12210
9.3.4.103.	interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12220

- 9.3.4.104. interiér, podlaží 3, první patro, prostora 12230
- 9.3.4.105. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13001
- 9.3.4.106. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13001
- 9.3.4.107. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13002
- 9.3.4.108. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13010
- 9.3.4.109. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13020
- 9.3.4.110. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13040
- 9.3.4.111. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13050
- 9.3.4.112. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13062
- 9.3.4.113. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13063
- 9.3.4.114. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13070
- 9.3.4.115. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13080
- 9.3.4.116. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13090
- 9.3.4.117. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13100
- 9.3.4.118. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13110
- 9.3.4.119. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13120
- 9.3.4.120. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13130
- 9.3.4.121. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13131
- 9.3.4.122. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13140
- 9.3.4.123. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13150
- 9.3.4.124. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13161
- 9.3.4.125. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13171
- 9.3.4.126. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13200
- 9.3.4.127. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13203
- 9.3.4.128. interiér, podlaží 4, druhé patro, prostora 13210
- 9.3.4.129. interiér, podlaží 5, půda, prostor nad aulou
- 9.3.4.130. interiér, podlaží 5, půda, prostor nad aulou, šablona P.T.
- 9.3.4.131. interiér, podlaží 5, půda, prostor nad chodbou před aulou
- 9.3.4.132. interiér, podlaží 5, půda, prostor nad hlavním schodištěm
- 9.3.4.133. interiér, podlaží 5, půda, prostor nad levým oblým rohem ke dvoru
- 9.3.4.134. interiér, podlaží 5, půda, prostor nad levým oblým rohem vnější
- 9.3.4.135. interiér, podlaží 5, půda, prostor nad chodbou levého křídla
- 9.3.4.136. interiér, podlaží 5, půda, prostor nad učebnami levého křídla
- 9.3.4.137. interiér, podlaží 5, půda, prostor novější přístavby
- 9.3.4.138. interiér, podlaží 5, půda, prostor nad chodbou pravého křídla
- 9.3.4.139. interiér, podlaží 5, půda, prostor nad učebnami pravého křídla
- 9.3.4.140. interiér, podlaží 5, půda, prostor nad pravým oblým rohem vnější
- 9.3.4.141. exteriér, střechy, komínová zeď
- 9.3.4.142. exteriér, střechy, komínová zeď, ochoz
- 9.3.4.143. interiér, podlaží 5, půda, vnitřní žlaby, mříže
- 9.3.4.144. interiér, podlaží 5, půda, vnitřní žlaby

9.3.5. Plánová dokumentace

9.3.5.1. Starší plánová dokumentace

- 9.3.5.1.1. 1896 půdorys suterén Bém Gessner StarchMM HK
- 9.3.5.1.2. 1922 (1944) půdorys příz ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.3. 1922 (1944) půdorys příz SOkA HK
- 9.3.5.1.4. 1922 půdorys suterén Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.5. 1922 půdorys suterén Společnost stavitelů HK StarchMM HK s
- 9.3.5.1.6. 1922 půdorys suterén Společnost stavitelů HK StarchMM HK
- 9.3.5.1.7. půdorys odkopy hum Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.8. 1923 půdorys suterén Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK a f B
- 9.3.5.1.9. 1923 půdorys suterén Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK b
- 9.3.5.1.10. 1923 půdorys výkopy Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.11. 1923 půdorys základy Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.12. 1896 půdorys příz Bém Gessner soutěž ArchMvČ HK f Beneš
- 9.3.5.1.13. 1911 půdorys přízemí Liska ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.14. 1914 půdorys příz ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.15. 1922 (1944) půdorys příz ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.16. 1922 půdorys příz Liska asi StarchMM HK
- 9.3.5.1.17. 1922 půdorys příz návrh SOkA HK
- 9.3.5.1.18. 1922 půdorys příz Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.19. 1922 půdorys přízemí Společnost stavitelů HK StarchMM HK
- 9.3.5.1.20. 1923 půdorys příz altern byt pro řed StarchMM HK
- 9.3.5.1.21. 1923 půdorys příz altern schodů tělocv StarchMM HK
- 9.3.5.1.22. 1923 půdorys příz Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK a f Beneš
- 9.3.5.1.23. 1923 půdorys příz Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK b
- 9.3.5.1.24. 1923 půdorys příz Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK c
- 9.3.5.1.25. 1961 půdorys přízemí StarchMM HK
- 9.3.5.1.26. 1962 úpr obdél příst StarchMM HK
- 9.3.5.1.27. 1962 zřízení nových prostor StarchMM HK
- 9.3.5.1.28. 1963 plán knihov býv ředit byt StarchMM HK
- 9.3.5.1.29. 1963 půdorys přízemí část StarchMM HK
- 9.3.5.1.30. 1973 půdorysorys přístaveb ve dvoře StarchMM HK
- 9.3.5.1.31. 1896 půdorys patra Bém Gessner soutěž ArchMvČ HK f Beneš
- 9.3.5.1.32. 1896 půdorys patro Bém Gessner StarchMM HK
- 9.3.5.1.33. 1908 asi plán 7osé příst ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.34. 1911 půdorys patro Liska ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.35. 1914 půdorys patro Heler asi přípr ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.36. 1922 (1944) půdorys patra ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.37. 1922 půdorys patro SOkA HK
- 9.3.5.1.38. 1922 půdorys patro Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.39. 1922 půdorys patro Společnost stavitelů HK StarchMM HK
- 9.3.5.1.40. 1923 půdorys patra Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK a f Beneš
- 9.3.5.1.41. 1923 půdorys patra Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK b
- 9.3.5.1.42. 1896 půdorys patra 2 Bém Gessner soutěž ArchMvČ HK f Beneš

- 9.3.5.1.43. 1911 půdorys patro 2 Liska ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.44. 1914 půdorys patro 2 ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.45. 1922 (1944) půdorys patra 2 ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.46. 1922 půdorys patro 2 SOKA HK
- 9.3.5.1.47. 1922 půdorys patro 2 Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.48. 1922 půdorys patro 2 Společnost stavitelů HK StarchMM HK
- 9.3.5.1.49. 1923 půdorys patra 2 Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK a f B
- 9.3.5.1.50. 1923 půdorys patra 2 Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK b
- 9.3.5.1.51. 1923 půdorys patra 2 Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK c
- 9.3.5.1.52. 1965 půdorys patro 2 StarchMM HK
- 9.3.5.1.53. 1896 půdorys půdorysa Bém Gessner ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.54. 1896 půdorys půdorysa Bém Gessner StarchMM HK
- 9.3.5.1.55. 1922 půdorys krov Společnost stavitelů HK StarchMM HK
- 9.3.5.1.56. 1923 půdorys půdorysa Společnost stavitelů HK StarchMM HK
- 9.3.5.1.57. 1923 půdorys krov Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK a f Beneš
- 9.3.5.1.58. 1923 půdorys vazba krovu Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK b
- 9.3.5.1.59. 1923 půdorys půda žlabu Společnost stav. HK ArchMvČ HK a f B
- 9.3.5.1.60. 1923 půdorys půda zdivo a půdní žlabu Spol. stav. HK ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.61. 1896 fasáda Bém Gessner soutěž ArchMvČ HK f Beneš
- 9.3.5.1.62. 1896 fasáda boč Bém Gessner ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.63. 1896 fasáda boč Bém Gessner StarchMM HK
- 9.3.5.1.64. 1896 fasáda hl Bém Gessner ArchMvČ HK f Beneš
- 9.3.5.1.65. 1896 fasáda hl Bém Gessner StarchMM HK
- 9.3.5.1.66. 1896 fasáda pohl Bém Gessner soutěž ArchMvČ HK f Beneš
- 9.3.5.1.67. 1908 asi fasáda boč 7osé příst ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.68. 1908-1912 fasáda boč ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.69. 1914 fasáda boč ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.70. 1922 fasáda vn Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK a
- 9.3.5.1.71. 1922 fasáda vn Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK b
- 9.3.5.1.72. 1922 fasáda vn Společnost stavitelů HK StarchMM HK
- 9.3.5.1.73. 1923 fasáda boč Gessner ArchMvČ HK f Beneš
- 9.3.5.1.74. 1923 fasáda boč Gessner StarchMM HK
- 9.3.5.1.75. 1923 fasáda Společnost stavitelů HK StarchMM HK
- 9.3.5.1.76. 1923 fasáda vn Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK a f Beneš
- 9.3.5.1.77. 1923 fasáda vn Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK a
- 9.3.5.1.78. 1923 fasáda vn Společnost stavitelů HK ArchMvČ HK b
- 9.3.5.1.79. 1923 fasáda zad Gessner ArchMvČ HK f Beneš
- 9.3.5.1.80. 1923 fasáda zad Gessner ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.81. 1923 fasáda zad Gessner StarchMM HK
- 9.3.5.1.82. 1896 situace dar poz ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.83. 1896 soutěžní návrh Kaura ArchMvČ HK f
- 9.3.5.1.84. 1896 soutěžní návrh Kaura ArchMvČ HK p1
- 9.3.5.1.85. 1896 soutěžní návrh Kaura ArchMvČ HK p2
- 9.3.5.1.86. 1896 soutěžní návrh Kaura ArchMvČ HK ř
- 9.3.5.1.87. 1897 zahrada návrh Bém Gessner ArchMvČ HK f Beneš
- 9.3.5.1.88. 1908 asi TK plán 6osé příst 2 altern ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.89. 1908 asi TK plán 6osé příst ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.90. 1908 asi TK plán 6osé příst f Heler asi ArchMvČ HK

- 9.3.5.1.91. 1908 asi TK plán 7osé příst 1 altern ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.92. 1908 asi TK plán 7osé příst 1 Heler asi ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.93. 1908 asi TK plán 7osé příst 2 Heler asi ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.94. 1908 asi TK plán 7osé příst 3 altern ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.95. 1908 asi TK plán 7osé příst 4 altern ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.96. 1896 řez Bém Gessner soutěž ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.97. 1896 řez Bém Gessner StarchMM HK
- 9.3.5.1.98. 1966 det půd obd toal příst StarchMM HK
- 9.3.5.1.99. 1923 detaily mříží ArchMvČ HK f Beneš
- 9.3.5.1.100. 1923 detaily kování ArchMvČ HK f Beneš
- 9.3.5.1.101. 1923 detaily dveře ArchMvČ HK
- 9.3.5.1.102. 1923 detaily oken ArchMvČ HK f Beneš
- 9.3.5.1.103. 1923 detaily stupňovitá podlaha ArchMvČ HK f Beneš

9.3.5.2. Vyhodnocení stavebního vývoje

- 9.3.5.2.1. půdorys suterénu – podlaží 1
- 9.3.5.2.2. půdorys přízemí – podlaží 2
- 9.3.5.2.3. půdorys 1. patra – podlaží 3
- 9.3.5.2.4. půdorys 2. patra – podlaží 4
- 9.3.5.2.5. půdorys půdy – podlaží 5

9.3.5.3. Památkové hodnocení

- 9.3.5.3.1 půdorys suterénu – podlaží 1
- 9.3.5.3.2 půdorys přízemí – podlaží 2
- 9.3.5.2.6. půdorys 1. patra – podlaží 3
- 9.3.5.2.7. půdorys 2. patra – podlaží 4
- 9.3.5.2.8. půdorys půdy – podlaží 5

9.3.5.4. Legenda